

18956
HISTORICKÝ ÚSTAV
Prís. 1.

Příloha k čj. -

PŘÍSNĚ TAJNĚ

EV. ČÍS. 360

Stupeň utajení zrušen
RMO č. 22/1999

VOJENSKÁ MYSL

1

1955

VYDÁVÁ MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

OBSAH

Vojensko-politická část

- Nadporučík Svatoslav Gosman:
Útočná osa Washington-Bonn připravuje na
území západního Německa atomovou válku . . . 3

Operační umění a taktika

- Generál-major Josef Suchomel:
Útočná operace vševojskové armády s přecho-
dem vodního toku z chodu . . . 16
- Plukovník Karel Nejedly a plukovník Václav
Fládr:
Organisace protiatomové ochrany v útočném
boji střeleckého sboru . . . 34
- Podplukovník Rostislav Šlapák:
Protivzdušná obrana za oboustranného použití
atomových zbraní . . . 51
- Plukovník Jaroslav Šolc a plukovník Stanislav
Palla:
Mechanisace prací v týlu . . . 59
- Major Josef Mikulec:
Organisace a činnost týlu výsadkové brigády . 72

Diskuse

- Generál-major Ladislav Hrubec:
K otázce možnosti zdokonalení protitankové
obrony a protitankových prostředků . . . 79

Operačně taktická příprava

- Podplukovník Josef Bláha:
Zkušenosti z přípravy a provádění letůček . . 86
- Podplukovník Cyril Novák:
Některé zkušenosti z kontrol a prohlídek . . 90

Informace o cizích armádách

- Generál-major Josef Haman:
Atomové dělostřelectvo . . . 98

Zkušenosti z Koreje

- Podplukovník František Novák:
Některé zkušenosti a poznatky z Koreje . . 104

- Informace o obsahu zahraničních vojen-
ských odborných časopisů . . . 114

СОДЕРЖАНИЕ

Военно-политический отдел

- Старший лейтенант Сватослав Госман:
Агрессивная ось Вашингтон—Бонн подго-
товляет на территории Западной Германии
атомную войну . . . 3

Оперативное искусство и тактика

- Генерал-майор Иосиф Сухомел:
Наступательная операция общевойсковой
армии в ходе форсирования водного рубежа
с хода . . . 16
- Полковник Карел Неедлы и полковник Вя-
чеслав Фладр:
Организация противотанковой защиты в хо-
де наступательного боя стрелкового кор-
пуса . . . 34
- Полковник Ростислав Шлапак:
Противовоздушная оборона в условиях при-
менения атомного оружия сторонами . . . 51
- Полковник Ярослав Шолц и полковник
Станислав Палла:
Механизация работ в тылу . . . 59
- Майор Иосиф Микулец:
Организация и работа тыла воздушно-де-
сантной бригады . . . 72

Дискуссия

- Генерал-майор Ладислав Грубеш:
Вопрос возможности совершенствования
противотанковой обороны и противотанко-
вых средств . . . 79

Оперативно-тактическая подготовка

- Подполковник Иосиф Блага:
Опыт по подготовке и проведению летучек . 86
- Подполковник Цырил Новак:
Некоторый опыт из проверок и осмотров . 90

Информации об иностранных армиях

- Генерал-майор Иосиф Гаман:
Атомная артиллерия . . . 98

Опыт из Кореи

- Подполковник Франтишек Новак:
Некоторый опыт и познания из Кореи . . 104

- Информации о содержании иностранных
военных специальных журналов . . . 114

VOJENSKÝ HISTORICKÝ ÚSTAV
Poi. č. 1

JEN PRO GENERÁLY A DŮSTOJNÍKY
ČS. ARMÁDY

VOJENSKÁ MYSL

Casopis ministerstva národní obrany

Ročník pátý

1

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

PRAHA 1955

22-41
R13

VOJENSKO-POLITICKÁ ČÁST

ÚTOČNÁ OSA WASHINGTON—BONN PŘIPRAVUJE NA ÚZEMÍ ZÁPADNÍHO NĚMECKA ATOMOVOU VÁLKU

Nadporučík Svatoslav Gosman

Současný vývoj událostí v Evropě se vyznačuje vzrůstem nebezpečí pro věc míru nejen na jejím teritoriu, ale na celém světě.

Tři západní mocnosti — Spojené státy severoamerické, Velká Británie a Francie — za podpory ostatních vlád zemí útočného Atlantického paktu vstoupily do otevřeného bloku se západoněmeckými militaristy, aby především s jejich pomocí urychleně rozpoutaly zločinnou dobovačnou válku proti zemím demokratického tábora.

Dne 23. října 1954 byly podepsány v Paříži — po předběžných poradách v Londýně — útočné pařížské dohody, které jsou nebezpečnějším vydáním zkrachovaného Evropského obranného společenství. Základním smyslem těchto zločinných válečných dohod je skutečnost, že Spojené státy severoamerické, Velká Británie a Francie zahájily otevřený a vyhraněný kurs na remilitarisaci západního Německa a na jeho zavlečení do svých útočných seskupení, která jsou stavěna proti ostatním evropským státům.

Podobnou politiku, i když za značně odlišných mezinárodních podmínek, prováděly imperialistické mocnosti před druhou světovou válkou, když stavěly Hitlera na nohy. Současné vyzbrojování západního Německa je však o to nebezpečnější, že obrozená wehrmacht bude mít k dispozici nejmodernější bojové prostředky a zbraně hromadného ničení, mezi nimi i atomové zbraně. Tuto skutečnost také podtrhl soudruh V. M. Molotov na moskevské konferenci, když řekl:

„Za nynějších podmínek nabývá remilitarisace západního Německa ještě nebezpečnějšího rázu než dříve. Stačí říci, že západoněmecká armáda dostává k dispozici všechny druhy zbraní, že se jí dokonce poskytuje možnost použít atomové zbraně. Za takové situace není mnoho zapotřebí k tomu, aby byla rozpoutána atomová válka rukama militaristických hrdlořezů, kteří prošli hitlerovskou školou válečných zločinů a zahubili miliony nevinných pokojných lidí ve svých táborech smrti, v plynových komorách v Majdanku, v Osvětimi a na mnoha jiných místech.“

Tak necelých deset let od skončení druhé světové války odhalují američtí imperialisté se zločinnou cyničností, která je jim vlastní, své válečné plány: vyzbrojit západní část jimi úmyslně rozštěpeného Německa atomovými zbraněmi a postavit ho proti zemím demokratického tábora vedeného Sovětským svazem.

I. Americké přípravy v západním Německu na vedení války atomovými zbraněmi

Již na XIX. sjezdu KSSS charakterisoval s. Malenkov poválečnou zvláštnost vývoje amerického imperialismu v tom smyslu, „že jeho pohlaví své válečné plány budují na využití cizích území a cizích armád, především západoněmecké a japonské...“. Plánujíce rozpoutání útočné

války v Evropě, přeměnili američtí imperialisté v letech 1945 až 1954 západní Německo na gigantickou zbrojírnu a obrovský nástupový prostor.

Útočná rýnsko-falcká základna

Americké základny v západním Německu jsou nejhustěji rozmístěny v trojúhelníku, jehož strany tvoří řeky Rýn, Mosela a Saar. Je tomu tak proto, že Falcko, které se rozkládá v překrásné rýnské nížině, má velký strategický význam. Je především starou „tradiční“ nástupovou cestou z Německa do Francie, kudy v obou světových válkách vtrhla německá vojska na francouzské území. Mezi Rýnem a francouzskými hranicemi byla také vystavěna tak zvaná „Siegfriedova linie“. Rýnskou nížinou procházejí také hlavní dopravní spoje, po nichž jsou zásobována americká vojska v Evropě. Je to jednak směr z Bremerhaven do Kaiserslauternu a Frankfurtu nad Mohanem, jednak hlavní dopravní spoje vedoucí z francouzských, americkými vojsky okupovaných přístavů Bordeaux a La Rochelle. Z tohoto důvodu se Falcko, které leží na levém břehu Rýna, stalo hlavní týlovou základnou, tak zvaným strategickým trojúhelníkem amerických vojsk v západním Německu. O významu, který přikládá vrchní velení amerických ozbrojených sil tomuto strategickému prostoru svědčí na příklad ta skutečnost, že území u města Baumholder je podle dohody s Adenauerem prohlášeno prakticky za výsostné území Spojených států amerických, s honosným názvem „American Defensive Area in Europe“.

Falcký „strategický trojúhelník“, na jehož ploše asi deseti tisíc čtverečních kilometrů je přes 80 000 amerických vojáků, má být výchozím bodem útočných sil Atlantického paktu při napadení Sovětského svazu a států lidových demokracií. Avšak současně plní i druhou funkci. List „Neues Deutschland“ již 10. prosince 1953 napsal v článku nadepsaném „Atomové kanony proti Francii?“, že „Poukazuje se na to, že mocný válečný potenciál ve Falci představuje týlovou základnu pro nástupové prostory budované v Bavorsku a v Dolním Sasku především proti Německé demokratické republice, ČSR a proti ostatním evropským lidově demokratickým zemím. Tato týlová základna však může být během několika hodin přeměněna v přímé ohrožení v blízkosti probíhající francouzské hranice.“ List tím naznačil tu skutečnost, že Pentagon počítá s touto základnou i k vykonávání nátlaku na západoevropské země.

V současné době je v tomto strategickém trojúhelníku podle údajů západoněmeckého tisku vedle kasáren a obytných domů s luxusními byty pro příslušníky americké okupační armády v Německu také množství zbraní. V prostoru měst Kaiserslautern, Baumholder a Kusel je umístěno na 30 atomových děl. Podle údajů západoněmeckého tisku jsou tu také základny pro dálkově řízené střely s atomovou náloží typu „Martin B 61 Matador“, „Honest Johnny“ a p.

Před nějakým časem byla americká atomová děla vyzkoušena na velké americké vojenské dělostřelecké střelnici u Baumholderu. Při jedné takové střelbě explodoval dělostřelecký náboj tohoto děla nad osadami Eschweiler-Bledesbach. Západoněmecký tisk, i buržoasní, přináší znepokojující úvahy o tom, že americká atomová děla, umístěná poblíž měst Bitburgu, Bad Kreuznachu, Baumholderu, Kaiserslauternu a Landau, ohrožují mimo jiné přímo i města Koblenz, Mainz, Darmstadt a Mannheim. V dubnu 1954 oznámil západoněmecký korespondent listu „New York Herald Tribune“ Cock, že počet atomových děl má být dále zvy-

šován tak, že „každý bod podél Rýna od Baselu ve Švýcarsku až po Rotterdam v Holandsku musí být zasažitelný“. Tento nabubřelý výrok amerického novináře, který sleduje především propagandistické cíle zstrašování mírumilovných evropských národů, je přesto dokladem plánů a přání imperialistických strategií přeměnit západní Evropu v hlavní bojiště atomové války.

V souvislosti s budováním „strategického trojúhelníku“ ve Falcku vyšly nedávno najevo další podrobnosti příprav nové války vedené atomovými zbraněmi. Rozhlasový vysílač Německé demokratické republiky Deutschlandsender oznámil některé podrobnosti z rozhovoru, který měl americký vysoký komisař Conant při svém pobytu v USA s prezidentem Eisenhowerem. V tomto rozhovoru prý se americký prezident vyjádřil, že Pentagon plánuje pod krycím jménem „Akce S“ vyhození strategicky důležitých bodů v Siegengebirge na Rýně pomocí atomových náloží. K tomu účelu má být v uvedeném horském masivu navrtáno 12 štol 30 m dlouhých. Západoněmečtí odborníci vypočítali, že by se vody Rýna uvolněné výbuchem převalily 80 km rychlostí přes průmyslové a zemědělské oblasti rýnského údolí. Podle jejich výpočtů by byla těžce poškozena města St. Goar, Boppard, Oberlahnstein, Koblenz, Remagen, Königswinter, Bonn a Siegburg. Nejhuře by byly při uskutečnění tohoto plánu postiženy oblasti povodí řek Glan, Wied, Sieg, Ahr, Mosel a Wupper.

Jak vyšlo najevo z tajných jednání v Londýně a Paříži, plánuje Pentagon dát do vínku obrozené wehrmacht značnou část nebo dokonce celý falcký „strategický trojúhelník“ — tuto největší útočnou americkou základnu v Evropě. To by v praxi znamenalo, že již prvních 12 západoněmeckých divisí by mělo k dispozici i atomové zbraně, pro začátek americké výroby.

Útočné manévry za předpokladu použití atomové zbraně

Američtí militaristé, pošlapávající hrubě všechna usnesení Postupimské dohody, neuspokojili se však jenom tím, že do západního Německa přivezli atomové zbraně. Pro současný stav amerických příprav k atomové válce v západním Německu jsou charakteristická četná cvičení, zkušební jízdy „cvičné střelby atomového dělostřelectva, ale konečně i zařazení atomových děl do manévrů.

K tomuto využívání území západního Německa jako cvičiště a současně i hlavního bojiště v připravované válce napsal s cynickou drzostí již 26. 4. 1954 časopis Newsweek: „Americká armáda zkouší v Německu ve vši tichosti nový způsob vedení války v atomovém věku...“

V květnu r. 1953 oznámil časopis Neues Deutschland, že se v hlavním stanu Atlantického paktu v Paříži konalo velitelsko-štabní cvičení pod krycím názvem „CPX-4“, na němž se prý procvičovalo nasazení taktických atomových zbraní v západním Německu.

Krátce potom byla provedena ostrá střelba z atomových děl v prostoru u Kuselu. Blankův úřad byl o tom předem informován. Tento provokační čin vyvolal nejen v přímém okolí, ale i v celém západním Německu bouři ostrého protestu.

Několik dní po této střelbě byla zkoušena možnost rychlé přepravy 85tunových atomových děl přes Rýn. Podle údajů západoněmeckého tisku bylo u Gernersheimu přepraveno šest atomových děl během 5 hodin.

Tomuto cvičení přihlíželi pozvaní hosté a novináři vedle vysokých důstojníků amerického vojska a námořnictva.

Vyvrhlením všech cvičení konaných v roce 1954 s atomovými děly, která často sledovala spíše propagandistické cíle než cíle skutečně vojenské povahy, byly podzimní manévry 1954.

Ještě před jejich započatím si vrchní velitelství amerických ozbrojených sil v Evropě neodpustilo provést menší propagandistickou demonstraci. Pod záminkou, že je třeba vyzkoušet „pohyblivost“ atomových děl, byl organizován jejich přesun četnými městy jižního Německa. Byla k tomu vytvořena zvláštní motorisovaná skupina, která podle údajů západního tisku byla za pochodu 15 km dlouhá. V jejím středu za doprovodu asi 130 vozidel americké vojenské policie a západoněmecké policie bylo zařadeno s náležitými vzdálenostmi od sebe šest atomových děl dělostřeleckého oddílu z Pirmasens.

Vedle skutečných vojenských cílů byl tímto cvičením sledován i cíl propagandistický — ukázat západoněmeckému obyvatelstvu mohutnost amerických zbraní a vzbuzovat v něm víru, že s takovými prostředky bude možno uskutečnit revanšistické plány západoněmeckých militaristů.

Podobné cíle sledovaly ostatně i podzimní manévry ozbrojených sil Atlantického paktu, které se konaly koncem září 1954 pod krycím názvem „Královská bitva“. 140 000 vojáků zemí Atlantického paktu pod velením vrchního řídícího manévru, britského generála Gale se tu prakticky cvičilo ve vedení útočné války za použití atomových zbraní. „Manévry bez romantiky“ — tak nadepsaly svůj článek noviny „Die neue Zeitung“ vydávané Američany v západním Berlíně. A aby snad čtenáři nezůstali na pochybnostech o skutečném cíli manévru, říká se v článku jasně: „Vznikne tak realistický obraz budoucnosti, dokazující, že to, co bylo v druhé světové válce a také v Koreji, zůstává daleko za tím.“ Vedle ústřední myšlenky manévru — taktického použití leteckých atomových pum — byla sledována i myšlenka praktického vyzkoušení manévru atomovými děly. Americké velení dalo ochotně k tomuto účelu pro manévry k dispozici šest baterií (12 kusů) atomových děl. Generál Gale již dlouho před zahájením manévru radostně ohlašoval tuto „nezjistnou iniciativu“ Američanů slovy: „Bude tu dostatečný počet atomových děl k zajištění reality cvičení. To umožní velitelům seznámit se s těmito zbraněmi, s jejich obvyklou a atomovou kapacitou... Současně to dá americkým dělostřeleckým důstojníkům a obsluze těchto děl příležitost ke cvičení v novém a neznámém terénu...“

Je nasnadě, že si západoněmečtí militaristé nedali takovou velkou příležitost k získání „nových poznatků“ ujit. Den před zahájením manévru pozval generál Gale do svého hlavního stanu v Sennelageru západoněmeckou delegaci, aby jí tlumočil „uctivé“ oficiální pozvání k účasti. A tak se manévru zúčastnila i početná delegace západoněmeckých militaristů, vedená velitelem „Bundesgrenzschutzu“ Matzkym, známým nacistickým generálem a válečným zločincem. Vedle Matzkyho se manévru zúčastnili Blank, západoněmecký ministr bez portfeuille Strauss a další „odborníci“, jako generálové Heusinger, Speidel a j.

Námět manévru předpokládal shoení pěti atomových pum a vystřelení čtyř atomových dělostřeleckých střel. Zvlášť pro západoněmeckou delegaci bylo předvedeno „atomisování“ nepřitele v prostoru Sennelageru u Paderbornu. Západoněmecký list „Bielefelder Freie Presse“ potom popisoval, jak explodovala s neobvyklými efekty cvičná atomová puma ve výši 400 m, jak stoupal vysoko do výšky kouřový hřib, který připomínal

Nagasaki a zatemnil na několik minut okolní kraj. Žhoucí kousky fosforu létaly vzduchem. (V cvičné atomové pumě bylo použito mimo jiné napalmu a fosforu). V okruhu 100 m od místa exploze pumy prý bylo ještě 24 hodin po výbuchu velké nebezpečí vstupu. Některá města, jako na př. Lippstadt, byla podle námětu manévru „atomisována“, t. j. podle staré terminologie hitlerovských militaristů „vymazána“.

Rovněž při cvičení 1. americké pěší divise, které se konalo souběžně s „Královskou bitvou“ bylo předpokládáno použití atomových zbraní. Podle námětu bylo cílem cvičení vyzkoušení obrany na Rýně v rámci starého dvoufázového plánu vedení války. Jak je známo, jedna alternativa tohoto plánu počítá s možností, že ozbrojené síly našeho demokratického tábora provedou po odražení útoku protiútok, který by byl zastaven až na Rýně. O tomto cvičení napsal list „Gesamtdeutscher Kurier“ z 25. 9. 1954: „Americké jednotky převzaly úlohu útočníka ze směrů sever a severovýchod, tedy ze sovětské zony (pozn.: myšlena je NDR) a pokoušely se proniknout Dolními Franky ve směru Aschaffenburg k nížině Rýn—Main. V plánu cvičení je zřejmě úkol zjistit, zda a jak rychle se útočníkovi podaří proniknout ze severovýchodu k vodnímu toku Main... Útočníkovi je k dispozici... imaginární atomové dělostřelectvo, jímž postřeluje obranné posice na západním břehu řeky Main mezi Gemündenem a Marktheidenfeldem. Kromě toho má útočník — a to je to nové na těchto manévrech — k dispozici rotu vrtulníků se 14 vrtulníky...“

Před praktickými přípravami k taktickému nasazení atomových zbraní při manévrech roku 1954 předcházelo v r. 1953 zřízení kursů pro vyšší důstojníky NATO v použití atomových zbraní a zřízení „Školy zvláštních zbraní“ v Oberammergau.

Toto jsou jen některá z mnoha konkrétních útočných opatření, jimiž jsou americké ozbrojené síly cvičeny pro útočnou atomovou válku vedenou na území a z území západního Německa proti našemu táboru, proti naší vlasti.

II. Přípravy západoněmeckých militaristů na rozpoutání útočné války vedené atomovými zbraněmi

Souběžně s přípravami amerických militaristů na útočnou atomovou válku probíhají, zejména v poslední době, i intenzivní přípravy západoněmeckých monopolistů a militaristů na poli válečného využití atomové energie. Západoněmečtí militaristé, kteří, jak známo, hluboce podceňují bojovou hodnotu americké armády, dočasně se přizívají na výsledcích amerického atomového válečného bádání. Avšak to není rozhodně jejich cílem. Cílem jejich snažení na tomto poli je co nejrychleji dostihnout a předstihnout nejen USA, ale i ostatní kapitalistické státy ve výrobě atomových zbraní a zásobit jimi v dostatečném množství svou novou wehrmacht. To odpovídá i konečným světovládným plánům německého militarismu. Historie uplynulých desetiletí nás učí, že se obnovený německý militarismus dává vždy na cestu vlastních výbojů.

Výzkum a příprava výroby atomových zbraní

Jak známo, za druhé světové války pracovali němečtí vědci, ti, kteří sloužili fašismu, ve velmi širokém měřítku na řešení otázek válečného využití výzkumů v oboru jaderné fyziky. Opíraje se o výsledky jejich bádání vytruboval tehdy Hitler do celého světa hrozbu „zázračných“ zbraní, které prý mu přinesou jisté vítězství. Touto zázračnou zbraní

měla být atomová puma. Přes velké úsilí, avšak značnou omezenost pojetí otázky, ale především pro gigantickou ofensivu Sovětské armády se její vyrobení německým vědcům nepodařilo. Po kapitulaci nacistického Německa byly stovky německých vědců poslány (a mnozí přímo i násilím) na práce do atomových laboratoří ve Spojených státech. V Německu, zejména v jeho západní části, zůstalo jen velmi málo odborníků. Mezi těmi, kteří byli Američany úmyslně ponecháni k reorganizaci atomového bádání v západním Německu, byl profesor Werner Heisenberger, nyní nositel Nobelovy ceny. Avšak bez přímé pomoci představitelů okupační mocnosti, kteří již tehdy sledovali protisovětské útočné cíle, by nebylo možné obnovit výzkumné práce. Při zřízení bonnského loutkového státu v roce 1949 se Adenauerovi dostalo ujištění, že brzy se bude moci rozvíjet samostatný německý výzkum.

A tak necelých šest let od skončení války, již v roce 1951, povolili vysocí komisaři západních okupačních mocností západnímu Německu, aby oficiálně provádělo své vlastní výzkumy v jaderné fyzice. A západoněmeckým vědcům byl pak přímo dán pokyn, aby prováděli své výzkumy na poli izolování isotopů uranu — tedy na výzkumu pro válečné účely, k získání atomové výbušiny do atomových pum.

Financování a řízení těchto prací obstarali západoněmečtí finanční a zbrojařští magnáti. V listopadu 1953 prohlásil profesor Riesler, ředitel fyzikálního ústavu na bonnské universitě, že v současné době je věnováno v západním Německu na atomové bádání zrovna tolik finančních prostředků jako za Hitlera. Přitom prohlásil, že nejdůležitějším zařízením pro atomový výzkum v západním Německu je cyklotron heidelberské university, který prý používá napětí až 20 milionů voltů.

A koncem téhož roku oznámil vzpomenutý již profesor Heisenberger, který z pověření bonnské vlády byl postaven do čela těchto prací, že se západnímu Německu povoluje roční těžba 9 t čisté uranové rudy.

Mezitím již zorganizovala bonnská vláda těžbu uranové rudy ve Smrčinách (Fichtelgebirge) nedaleko našich západních hranic a v Černém lese (Schwarzwald). Koncem roku 1953 rovněž jednal Max Plankův fyzikální institut s bavorskou vládou o postavení atomového reaktoru.

Když se monopolistům Spojených států nepodařilo vlákat Sovětský svaz a také naši vlast do „mezinárodního atomového poolu“, který by „neustranně“ kontroloval zásoby, těžbu rud a výrobu atomové energie, byla z jejich popudu a nátlaku vytvořena „Evropská organizace pro výzkum atomového jádra“ sídlem v Ženevě.

Je typické pro západoněmecký militarismus, že ihned po vytvoření této organizace schválil bonnský parlament návrh vlády na vstup západního Německa do této organizace. Vstupem do této „evropské“ organizace (Belgie, Holandsko a Luxembursko se „dobrovolně“ zřekly výroby atomové energie) získalo západní Německo za pomoci Američanů nejen přehled o nejposlednějších poznatcích evropské nukleární fyziky, ale i možnost maskovat práce spojené s přípravou atomových zbraní pokryteckými řečmi o „přínosu západního Německa evropské vědě“. V roce 1954 se sjednotilo 16 západoněmeckých trustů ve společnost s nevinným vědeckým názvem „Společnost pro fyzikální výzkum“ se základním kapitálem 1 600 000 marek. (Každý z účastníků přistoupil s vkladem 100 000 marek.) K této částce věnované na rozvoj výzkumu pro výrobu atomových zbraní uvolňuje Bonn z rozpočtu 1,9 milionů

marek. Členy této společnosti s tak nevinným názvem jsou: „IG Farben-industrie“, „Allgemeine Elektrizitäts-Gesellschaft (AEG)“, „Friedrich Krupp — Essen“, „Metall Gesellschaft AG — Frankfurt am Main“ a řada dalších zbrojařských monopolů.

„Společnost pro fyzikální výzkum“ sídlem v Düsseldorfu ostatně jasně dokumentuje svázanost amerického kapitálu se západoněmeckým. Tak předsedou této společnosti je doktor Boetzkes ze západoněmecké úvěrové banky, který také „náhodou“ rozděluje peníze z americké „pomoci“ pro západní Německo. (!)

Ačkoli profesor Heisenberger, který ostatně pracoval na konstrukci atomové pumpy již pro Hitlera, není oficiálně uváděn jako člen této společnosti, vykonává, jak uvádí „Daily Worker“ z 8. 12. 1954, svůj přímý vliv na ni přes jistého doktora Telschowa, jednoho z vedoucích Max Planckova fyzikálního institutu, v němž je profesor Heisenberger ředitelem.

Všechny tyto přípravy přes halasná tvrzení o čistě „vědeckém“ účelu nejsou zaměřeny na mírové využití atomové energie, nýbrž právě naopak na výrobu atomových zbraní pro novou wehrmacht. A masová výroba těchto zbraní se již organizuje.

Tak v současné době se staví velký atomový institut v Bayerwerke v Elberfeldu, patříci válečnému koncernu IG Farben Industrie. Na 300 chemiků ze západního Německa i Německé demokratické republiky, kteří zasedali po 1. květnu 1954 v závodě „Leuna-Werke Walter Ulbricht“, poukázali ve varovném prohlášení na skutečnost, že se v atomových laboratořích Bayerwerke v Elberfeldu konají přípravy k výrobě zbraní hromadného ničení.

V současné době podle údajů západoněmeckého tisku funguje v Hamburku pobočný závod koncernu IG Farben zabývající se výrobou „radioaktivního prachu“. Známa lokomotivka „Borsig“ je již připravena na výrobu dálkově řízených střel s atomovou náloží typu americké „Honest John“. V Max Planckově fyzikálním institutu započaly nedávno za vedení profesora Heisenbergera theoretické práce souvisící s výrobou vodíkové pumpy. Podle zprávy „Hessische Nachrichten“ bude v západním Německu vystavěno malé „atomové město“ na způsob Ottawa-River v Kanadě.

Podle zprávy listu „Tribune de Nation“ z 20. 8. 1954, kterou přinesl i „Daily Worker“ dne 4. 10. 1954, bylo prý již u Kruppa vyrobeno první atomové dělo podle amerického vzoru a závod je prý připravován na jejich seriovou výrobu.*)

Velký zájem o atomové zbraně projevil Blankův úřad, který v létě 1954 požádal americkou vládu, aby byla poskytnuta německým vojákům příležitost studovat nové americké zbraně a vycvičit se v zacházení s nimi.

Všechny tyto veřejné i tajné přípravy západoněmeckých monopolistů a militaristů k výrobě atomových zbraní v západním Německu jsou dělány nejen za blahovlnné asistence, ale za přímé podpory amerických imperialistů. O tom mimo jiné svědčí i ujednání tajné dohody Adenauera s bývalým prezidentem USA Hooverem, která byla za jeho krátkého pobytu v Bonnu nedávno podepsána. Podrobnosti o této tajné dohodě

*) Tyto zprávy je třeba brát se značnou rezervou, neboť sami američtí činitelé prohlašují, že výroba 280 mm atomových kanonů byla zastavena. Hovoří se o vážných konstrukčních nedostatech tohoto typu děl a je pravděpodobné, že se vyvíjí konstrukce lehčí a pohyblivější. (Pozn. redakce.)

přinesl list „Der Abend“. Podle této dohody bude společnost „United Geophysical Company“, která je ostatně pod Hooverovou kontrolou, dodávat západnímu Německu uranovou rudu. Současně se USA zavázaly, že urychlí tempo svých dodávek součástí pro stavbu západoněmeckého atomového mlíře a reaktorů.

Adenauerovi bylo rovněž slíbeno, že brzy po ratifikaci pařížských dohod, až budou skončeny v západním Německu přípravy k výrobě atomových zbraní, budou USA podporovat a prosazovat zrušení článku pařížských dohod, který zakazuje výrobu atomových zbraní na území západního Německa.

Kromě toho tato tajná dohoda obsahuje slib dodat západnímu Německu i atomové zbraně americké výroby, střední bombardovací letouny-nosiče raket a atomových pum a poskytnout potřebný dlouhodobý úvěr.

Organisace protivzdušné ochrany, evakuace a protiatomová ochrana

Souběžně s přípravami na výrobu atomových zbraní a na jejich použití v chystané válce plánuje a provádí Bonn rozsáhlá opatření proti-atomové ochrany k zabezpečení nerušené práce ve válečně důležitých závodech a života ve velkých městech i při atomových útocích na ně vedených.

Tak ve spolkovém ministerstvu vnitra i při ministerstvech vnitra jednotlivých zemí byly již ustaveny „Luftschutzkomise“. Vědecká komise „Německého výzkumného společenství“ věnuje se již dnes vědeckým otázkám civilní ochrany. Pro „Dobrovolnou sebezáchrannou službu“ byl zřízen „Spolkový protivzdušný svaz“. „Pracovní souručenství“ při „Spolkovém svazu německého průmyslu“ se zabývá otázkami protivzdušné ochrany továren s hlediska atomové války.

V květnu roku 1954 odletěla do USA na studijní cestu sedmičlenná skupina odborníků civilní protivzdušné ochrany. Po jejich návratu z USA byl vydán veřejně seznam asi 80 nejohroženějších měst západního Německa pro případ atomové války a vypracován dokonce detailní plán na evakuaci asi 15 000 000 osob z nejohroženějších oblastí. S německou důkladností byly v tomto plánu podle zpráv západoněmeckého tisku již dokonce vyznačeny i evakuační silnice.

Skupiny odborníků stavebního průmyslu plánují dnes stavby nových domů tak, aby v nich byl dobrý kryt i proti zásahu atomovou pumou. V západním Berlíně vyvolal velké rozhořčení plán magistrátu postavit výškovou budovu, která by odolala tlakové vlně při atomovém výbuchu. Na 3100 starých krytů z války má být uvedeno do provozu v nejbližší době. Jedna podnikavá západoněmecká firma inserovala již dokonce nabídky „zaručeného“ atomového krytu „s radiem, světlem, telefonem, teplem a dosimetrem“ za maličkost — pouhých 20 000 marek.

Stávkokazecká organisace THW (Technisches Hilfswerk) dala k dispozici na 51 000 svých členů pro civilní ochranu ve zvlášť ohrožených oblastech.

Kromě těchto příprav byly již vykonány další a další, které svědčí o jasném úmyslu západoněmeckých militaristů vést příští války atomovými zbraněmi. Tak v roce 1954 proběhly na universitách v Erlangenu, Frankfurtu n. M., Hamburгу a v Tübingen půlroční kursy pro lékaře v protiatomové ochraně, pořádané Německým Červeným křížem.

Západoněmecké firmy již vyrobily „lidovou masku vzor 52“, chránící i proti radioaktivnímu prachu a „jednotnou sirénu vzor 52“ k vyhláso-

vání atomového poplachu. V roce 1955 má být pro 92 měst západního Německa podle „Schleswick-Holsteinische Volkszeitung“ vycvičeno 230 tisíc Němců v protiatomové ochraně, a to: 64 000 proti požárům, 56 000 pro lékařské ošetření, 54 000 pro vyprošťovací práce, 46 000 pro odmořování a deaktivaci a 5000 pro zpravodajskou a veterinární službu. Začátkem roku 1954 oznámily „Deutsche Volkszeitung“, že předseda parlamentní frakce FDP („Svobodné německé strany“) žádal o okamžité vybavení obyvatelstva západního Německa malými kapesními dosimetry. Byla by to olověná trubička s uvnitř vloženým filmem. Stupeň zčernání filmu by určil i stupeň zasažení osoby radioaktivním zářením. Podle posledních zpráv plánuje Německý červený kříž zřízení husté sítě radioisotopových stanic po celém Německu, které by byly vybaveny přístroji na měření paprsků gama, beta a alfa.

O tom, že tato opatření a plány nezůstávají na papíře, nýbrž úměrně s vývojem remilitarisace západního Německa jsou uváděny v život, svědčí mimo jiné i obrázek otištěný v „Daily Worker“ z 6. 12. 1954. Pod příznačným titulkem „Adenauerův atomový válečník“ je fotografie příslušníka západoněmecké civilní obrany v bílém pyžovém obleku s „lido-vou maskou vzor 52“, držícího v ruce kombinovaný dosimetrický přístroj na zjišťování radioaktivity a současně i přítomnosti otravných plynů.

Rozsáhlé přípravy k hromadné výrobě atomových zbraní a horečné přípravy v organizaci a provádění civilní obrany s hlediska atomové války svědčí jasně o tom, že se západoněmečtí militaristé plánovitě a důkladně připravují rozpoutat s pomocí nové wehrmacht útočnou dobovačnou válku vedenou i atomovými zbraněmi.

III. Nebezpečnost a klam pařížských válečných dohod co se týče otázky výroby a použití atomových zbraní novou wehrmacht

23. října 1954 byly v Paříži podepsány válečné pařížské dohody, které znamenají nepokryté spojení západoněmeckých militaristů s militaristy a monopoly — a jim podřízenými vládami — Spojených států amerických, Velké Britannie a Francie. Znovu — obdobně jako v roce 1925 v Locarnu — je západnímu Německu otvírána cesta pro výboje na východ. Nebezpečí z tohoto vývoje plynoucí je tentokrát o to větší, že síla nové wehrmacht má být hned pro začátek pětikrát větší než byla síla wehrmacht povolená po první světové válce a kromě toho, že militaristické kruhy počítají s použitím i atomových zbraní. Protokol číslo 3 pařížských dohod obsahuje sice v prvním dodatku Adenauerovo prohlášení, že „Spolková republika se zavazuje, že nebude vyrábět na svém území atomové, chemické nebo biologické zbraně, jak jsou definovány v paragrafech 1, 2 a 3 připojeného dokumentu“. Avšak cena takové záruky po historických zkušenostech s německým militarismem se pro národy Evropy rovná přímo nule. Pro mírumilovné evropské národy je znepokojující již ta skutečnost, že už nyní jsou v západním Německu atomové zbraně amerického původu a že tyto zbraně jsou umístěny i na těch cvičištích, kde se mají cvičit německé divise. Již z toho vyplývá nebezpečí, že se jednoho dne mohou tyto zbraně octnout v rukou obnovené německé armády.

Takovou možnost naznačuje článek pařížských dohod, který říká, že se působnost pomyslného „orgánu pro kontrolu zbrojení“ nevztahuje na válečný materiál a ozbrojené síly USA. Podle článku 2 protokolu čís. 3,

kteřý stanoví kontrolu zbrojení, je umožněno dvoutřetinovou většinou hlasů členů Západoevropské unie změnit seznam druhů zbraní, tedy i atomových, jejíž výroby se západní Německo vzdalo, „ukáže-li se to v kterémkoliv okamžiku nutným“.

Významná jsou také dvě nevinná slůvka v prohlášení kancléře Adenauera v prvním dodatku, že Spolková republika nebude vyrábět atomové zbraně na svém území. To v praxi znamená, že bonnská vláda má plnou možnost hromadit zásoby těchto zbraní na území jiných států. Po této stránce je příznačná zpráva, kterou přinesl Daily Worker z 8. 12. 1954, že se koncern IG Farben (jeho továrna Farbwerke Hoechst) spojil s americkou chemickou společností k postavení nové továrny v Brazílii za peníze z americké půjčky. V souvislosti s plány ukládat atomové zbraně na cizím území je třeba hodnotit neobvyklou pompu, které se dostalo habešskému císaři v západním Německu za jeho poslední návštěvy. Západoněmečtí militaristé s ním totiž uzavřeli dohodu o využití nerostného bohatství, zejména uranu, německými firmami. Konečně, jak oznámil list „Avanti“, Adenauerova vláda se dohodla s vládou generála Franca, že budou vytvořeny smíšené španělsko-německé závody na výrobu atomových zbraní. Výroba v těchto podnicích řízených západoněmeckými odborníky je určena pro novou wehrmacht.

K vyzbrojení nové wehrmacht atomovými zbraněmi, vyráběnými na území cizích států, slouží rovněž tajná nedávno podepsaná dohoda mezi vládou USA a Belgií. Podle této dohody bude v Belgii americkými atomovými odborníky a z peněz amerického rozpočtu postaven atomový reaktor. Tento projekt, který je určen k uskutečnění nedávného usnesení rady Atlantického paktu o použití atomových zbraní v Evropě, má sloužit západoněmeckým militaristům tím, že i z Belgie dostane západní Německo štěpné materiály, na př. plutonium. O těchto i dalších možnostech výroby atomových zbraní pro novou wehrmacht jednali v minulém roce v západním Německu američtí atomoví „experti“ — Robert J. Moon a Ralph Sawyer.

Z Blankova popudu byla rovněž urychlena příprava k výstavbě atomového reaktoru v západním Německu a reorganisována síť vědecko-výzkumných laboratoří ve Spolkové republice, které mají dodávat továrnám na výrobu atomové zbraně v zahraničí vědeckou dokumentaci.

Londýnské a pařížské dohody ponechávají bonnské vládě otevřenou možnost vyrábět atomové zbraně již v současné době pod rouškou „civilního bádání“. Jak však známo a jak na to upozorňovala i sovětská vláda v dokumentech vyměněných mezi vládami SSSR a USA o atomové energii, dnešní úroveň vědy umožňuje mírové využití atomové energie i za současné výroby těch materiálů (zejména plutonia), které jsou potřebné k výrobě atomové zbraně.

Snad nejtypičtějším důkazem pro povahu pařížských dohod, které přes slovní deklaraci prakticky umožňují západnímu Německu již dnes vyrábět atomové zbraně, je skutečnost, že v celých dohodách nenajdeme ani slovíčko o sankcích, které by byly podniknuty proti Bonnu, kdyby své slovní záruky zrušil.

Tyto možnosti výroby atomových zbraní pro novou wehrmacht, ať již na území západního Německa nebo mimo ně, jsou plně ve shodě i s nedávným zločinným usnesením rady Atlantického paktu, které stanoví způsob použití nukleární zbraně v příští válce, zejména v Evropě. Toto zločinné rozhodnutí militaristů imperialistického tábora charakte-

risoval 13. 1. 1955 předseda Světové rady míru profesor Joliot Curie takto: „Stručně řečeno, nedávná usnesení severoatlantické rady znamenají dokončení instrukcí k rozpoutání atomové války.“

IV. Historický význam deklarace moskevské konference evropských zemí a naše úkoly

Ve dnech 29. listopadu až 2. prosince 1954 se v Moskvě konala konference evropských zemí o zajištění míru a bezpečnosti v Evropě za účasti SSSR, Polska, Československa, Německé demokratické republiky, Maďarska, Rumunska, Bulharska a Albánie. Konference se účastnil jako pozorovatel i zástupce mohutné lidové Číny.

Historický význam této konference, která znamená novou etapu v boji za udržení světového míru, je především v tom, že ukázala, že evropské národy nemohou a nebudou nečinně přihlížet k obnovování německého militarismu. Konference jasně ukázala, že cesta, kterou nastoupily zejména vlády USA, Velké Británie a Francie svým otevřeným spojením s německým militarismem přibližuje nebezpečí nové války v Evropě. Konference jasně ukázala, že tato cesta je nebezpečná pro zájmy evropských národů a že přes všechny „mírové“ deklarace účastníků pařížských dohod nepřibližuje mírové vyřešení německé otázky, nýbrž právě naopak.

Účastníci konference jednomyslně konstatovali, že jediná cesta k mírovému vyřešení německé otázky a tím k zajištění míru v Evropě a na světě je přijetí sovětského návrhu kolektivní bezpečnosti, který má obrovský a historický význam.

K otázce nebezpečí rozpoutání atomové války rukama západoněmeckých militaristů se vyslovila závěrečná deklarace účastníků moskevské konference takto: „Kromě toho pařížské dohody otvírají cestu pro atomové výzkumy, jež umožňují výrobu atomových a vodíkových zbraní v západním Německu, a pro zásobování západního Německa atomovými zbraněmi od jiných států. Podle těchto dohod získá západoněmecká armáda možnost mít ve své výzbroji atomovou zbraň.“

To znamená, že se atomová zbraň dostane do rukou těm, kdo zcela nedávno zavádějící krvavý hitlerovský „nový pořádek“ rozsévají smrt a zkázu v Evropě, kdo si vytkli za cíl vyhladit celé národy. Právě oni zahubili v táborech smrti miliony pokojných občanů — Poláků, Rusů, Židů, Ukrajinců, Bělorusů, Francouzů, Srbů, Čechů, Slováků, Belgičanů, Norů a jiných.

To znamená, že atomová zbraň bude v rukou těch lidí, kteří již dnes vyhlazují své revanšistické plány v Evropě.

Uskutečnění těchto dohod značně zvyšuje nebezpečí vyhlazovací atomové války s jejími těžkými následky pro národy, zejména v nejhustěji obydlených oblastech Evropy.“

Země demokratického tábora jsou i nadále pro politiku mírového soužití mezi státy byt s různým hospodářským a politickým zřízením. Avšak Moskevská deklarace jasně ukázala, že provádí-li náš devítisetmilionový jednotný tábor mírovou politiku, není to výrazem slabosti. Deklarace jasně ukázala celému světu, že se vyhrůžek nebojíme a že na politiku s posice síly, kterou imperialisté nepřestali provádět, odpovíme ještě větší silou. A pro případ, že by parlamenty západoevropských zemí ratifikovaly tyto válečné pařížské

smlouvy, obsahuje Moskevská deklarace důrazné naše varování a výstrahu: „Státy, které se účastní této konference, prohlašují, že jsou rozhodnuty, budou-li ratifikovány pařížské dohody, uskutečnit společná opatření v oblasti organizace ozbrojených sil a jejich velení, jakož i další opatření potřebná k upevnění vlastní obranyschopnosti, aby bránily mírovou práci svých národů, zaručily nedotknutelnost jejich hranic a území a zajistily obranu před možnou agresí.“

Plná odpovědnost za takovýto případný náš krok padá plnou vahou na účastníky a inspirátory pařížských válečných dohod. Za této situace, kdy ještě neobrozené wehrmacht jsou již dnes dávány k dispozici atomové zbraně, kdy útočná usnesení rady Atlantického paktu a válečná opatření v západním Německu ukazují na to, že imperialisté a nová wehrmacht hodlá vést útočnou válku atomovými zbraněmi, vyplývají pro nás, příslušníky lidové armády, velitele, politické pracovníky a příslušníky štábů tyto úkoly:

- s plným vědomím vážnosti této situace, u vědomí obrovské síly a připravenosti našeho 900milionového tábora, plnit do důsledků co nej kvalitněji Rozkaz ministra národní obrany na výcvikový rok 1954/55. Ještě houževnatěji si osvojovat základy sovětské vojenské vědy, zvyšovat morálně politické uvědomění a kázeň vojsk, procvičovat organizační schopnosti velitelského sboru a celý výcvik naší armády provádět v podmínkách války vedené atomovými bojovými prostředky,
- osvojit si co nejrychleji a důkladně všechny nové předpisy a řády, zejména ty, které pojednávají o použití atomových zbraní a o ochraně proti nim,
- každý příslušník naší armády, zejména každý důstojník si musí plně uvědomit, že atomová zbraň není jenom politický strašák imperialistů, ale reálná zbraň, o níž se budou opírat tím více, čím horší bude jejich postavení. V souvislosti s tím je si třeba nejen uvědomovat a znát všechny způsoby a prostředky protiatomové ochrany, ale být si vědom toho, že v případě potřeby i náš demokratický tábor — v čele s SSSR — odpoví na úder imperialistů atomovou zbraní, ještě drtivějším protiúderem toutéž zbraní.
- v souvislosti s objevením nových zbraní včetně atomových se nijak nezmenšuje, ba naopak u některých druhů zbraní i zvyšuje jejich význam. Proto boj proti podceňování dosud běžných druhů zbraní je součástí naší bojové a politické přípravy vojsk,
- každý velitel, politický pracovník, příslušník štábu, každý příslušník naší lidové armády vůbec, si musí hluboko vtisknout do vědomí, že objevení nových zbraní, včetně atomových, nejen nesnižuje úlohu a význam člověka a jeho morálky v soudobém boji, ba právě naopak ji pronikavě zvyšuje. V souladu s marxistickým učením o rozhodující úloze lidu v dějinách rozhodují i v podmínkách atomové války o konečném jejím výsledku lidové masy.

Z toho pak pro nás vyplývá důležitý závěr: pronikavě zvýšit individuální výchovu vojáků, znát jejich nálady, vychovávat je na konkrétních faktech k žhoucí lásce k vlasti, k Sovětskému svazu a našim spojencům a k plamenné nenávisti k našemu nepříteli.

Jen tak zvýšíme bojovou připravenost naší armády a důkladně zajistíme nejen obranu naší vlasti, ale i část západních hranic celého našeho demokratického tábora.

„Národy našich států si uvědomují, že pařížské dohody značně zvýšily nebezpečí nové války. Naše národy však nepřipustí, aby je vývoj událostí zastihl nepřipraveny.

Naše národy jsou přesvědčeny o své síle, o svých nevyčerpatelných zdrojích. Ještě nikdy nebyly síly míru a socialismu tak mohutné, nikdy nebyly tak semknuté jako dnes. Jakékoli pokusy napadnout naše národy, rozpoutat válku a zmařit jejich pokojný život budou drtivě odraženy. A tehdy naše národy, opřeny o sympatie a podporu druhých národů, učiní vše, aby zničily síly agrese, aby zvítězila naše správná, spravedlivá věc.“ (Z Moskevské deklarace evropských států.)

OPERAČNÍ UMĚNÍ A TAKTIKA

ÚTOČNÁ OPERACE VŠEVOJSKOVÉ ARMÁDY S PŘECHODEM VODNÍHO TOKU Z CHODU

Generál-major Josef Suchomel

Použití nejnovějších bojových prostředků založených na účinku atomové energie má značný vliv na celkové pojetí operací, zejména na zvýšení tempa operací, a proto i na hloubku operací, šířky útočných i obranných pásem, sestavu a použití druhů vojsk. Rychlé překonávání vodních překážek co možná z chodu nabude daleko většího významu, než tomu bylo ve Veliké vlastenecké válce.

Jestliže ve Veliké vlastenecké válce překonávala Sovětská armáda v útočné operaci průměrně jednou za dva dny vodní tok, bude tomu ve středoevropských podmínkách při zvýšeném tempu operace jednou až dvakrát denně. Mají tudíž řeky nesmírný význam pro obránce i pro útočníka. Obránce bude vždy usilovat o udržení řeky nebo kanálu jako výhodné čáry pro obranu, pro zdržení útočníka a získání času pro manévry svých záloh.

Závěr z toho pro útočící vojsko — mistrovské ovládání přechodu vodních toků z chodu, aby bylo udrženo zvýšené tempo operace, diktované použitím atomových zbraní.

Veliká vlastenecká válka ukázala, jak vysoko stojí stalinská vojenská věda nad vojenskými doktrínami kapitalistů, jak je sovětské vojenské umění převyšuje.

Sovětská armáda byla vyzbrojena vším potřebným pro smělé překonávání vodních překážek. Přechod řek nijak podstatně nesnižoval tempo operace i přes houževnatou obranu Němců na řece, jako tomu bylo na př. při přechodu řek Dněsna, Sož a Dněpr v létě a na podzim 1943.

Dělo se tak podle rozkazu generalissima Stalina, který přímo stanovil způsob provádění násilného přechodu vodních toků. Naproti tomu, je dobře známa skutečnost, že americká armáda neměla vyhovující mostový a přepravní materiál k překonávání vodních toků, ačkoli přechodů řek bylo na plánovaném směru úderu od okamžiku otevření druhé fronty více než dost.

Jestliže průměrná hloubka útočných operací Sovětské armády ve Veliké vlastenecké válce byla 180 km, bude za použití atomových zbraní daleko větší, a proto bude armáda překonávat postupně více vodních toků během jedné útočné operace. Je proto třeba důkladného studia a výcviku vojsk v překonávání vodních toků z chodu.

V této práci chci se zabývat přechodem vodních toků z chodu v operačním měřítku, abych tak rozšířil práci plukovníka Kružika z Vojenské myslí čís. 2/1954.

I. Hlavní zásady při provádění přechodu vodního toku z chodu

Zkušenosti z Veliké vlastenecké války ukázaly, že jsou-li vojska vybavena dostatečným přepravním materiálem, je-li operace včas a dobře připravena, jsou-li vojska na vysoké morální a politické výši, dove-

dou překročit vodní toky i značně široké bez zvláštního zdržení. Skutečnost, že většina operací Sovětské armády končila vzetím předmostí, to nejlépe potvrzuje.

Každá útočná operace ve středoevropských podmínkách za použití atomových zbraní a vedená do hloubky 250 km i více znamená překročení několika vodních toků během operace. Protože útočná operace armády musí být předem rozplánována na celou hloubku, je třeba zvlášť pečlivě rozplánovat a materiálně připravit svazky k překračování vodních toků bez zastávek, z chodu, a niž se sníží tempo operace. Proto je nutné již při plánování operace, v které dojde k přechodu vodních toků z chodu, plánovat a provádět přesný průzkum těchto toků všemi prostředky průzkumu a ze všech dostupných pramenů.

Je třeba si uvědomit, že obránce na řece bude klást vždy houževnatý odpor, že bude používat všech prostředků k zmaření přechodu řeky, hlavně letectva, protiztečí a protiúderů, jakož i atomových zbraní.

Je proto třeba věnovat zvláštní pozornost tomu, aby

- svazky a jednotky prvních sledů, hlavně mechanisované divise střeleckých sborů prvního operačního sledu a předsunuté odřady střeleckých divisí, byly vybaveny obojživelnými tanky a přepravním materiálem,
- zdolávaly řeku z chodu bez nejmenší zastávky ihned po příchodu k řece z iniciativy velitelů svazků a v duchu manévru předvídaného velitelem střeleckého sboru armády,
- překračovaly řeku na široké frontě a zabránily tak hromadění vojsk a bojové techniky na vlastním břehu,
- ihned po získání oddělených předmostí tato rozšiřovaly, spojovaly, aby byl získán široký a hluboký prostor pro rozmístění sil a prostředků armády za řekou,
- organizovaly důkladnou protitankovou a protivzdušnou obranu, protiatomovou a protichemickou ochranu jak na řece, tak i na předmostí, aby mohly odrazit všechny pokusy nepřítele zabránit přechodu řeky a srazit jednotky a svazky z předmostí zpět,
- uskupovaly bojovou techniku, druhý operační sled a týly do hlubokých a širokých sestav, hlavně do doby, než budou postaveny mosty pro jejich přepravu.

Nesmí tedy přechod vodního toku z chodu být zvláštností, vojska a štáby svazků a jednotek musí být tak vycvičeny a připraveny, aby vodní toky byly zdolávány bez snížení tempa operace.

Velitelé musí jednat rozhodně, iniciativně a v duchu rozhodnutí a předvídaného manévru velitele armády.

II. Podmínky pro přechod vodních toků z chodu

Nejprve je třeba si uvědomit, za jakých podmínek může dojít k přechodu vodních toků.

1. O b r a n a vodního toku může být organizována:

- v taktické nebo operační hloubce.

Obránce v obou případech může volit přední okraj obranného pásma přímo na břehu řeky, takže má položeny palby na vodní hladině, nebo umístit přední okraj obranného pásma za řeku do výhodného terénu a na řece ponechat bojové zajištění. Má-li přední okraj obranného pásma

na řece, bude mít zajišťovací jednotky před řekou, aby mu zabezpečily případné východiště pro útočnou akci z předmostí.

Má-li obránce přední okraj hlavního pásma obrany ve výhodném terénu za řekou a na břehu řeky bojové zajištění, bude úkolem útočníka rychlými, rozhodnými a dílčími útoky na několika směrech a bez váhání získat na široké frontě dílčí předmostí.

Tato předmostí je třeba rozšířit a vytvořit z těchto dílčích předmostí jedno velké předmostí pro armádu. Organizátorem těchto dílčích akcí budou velitelé svazků, a to tak, jak přicházejí k řece. Vedoucí myšlenkou bude zámysl velitele armády (sboru).

Má-li obránce přední okraj hlavního pásma obrany na řece a má před řekou zajišťovací prvky a zamýšlí provést útočnou akci z předmostí, bude jeho obrana předmostí houževnatá, aktivní a úporná. Znamená to pro útočníka prudkým a odvážným útokem a směhlým manévrem svrhnout jednotky z předmostí za řeku a v patách za nimi ovládnout předmostí na protějším břehu, dovolující rozvinout úspěch za řekou. Hlavní pozornost třeba věnovat zabránění manévru záloh obránce. Budou-li předmostí obránce jen v určitých prostorech a nesouvislá, bude úkol útočící armády lehčí a organizace jejich likvidace bude opět v rukou velitelů svazků, za účinné pomoci armádních prostředků. Bude-li předmostí organizováno v souvislou obrannou čáru, bude zpravidla organizátorem boje o předmostí velitel armády.

Obranu může obránce zaujímat předem anebo během vedení obranné operace (boje) svými zálohami a odcházejícími vojsky.

V každém případě využití vodního toku pro obranu je výhodné, protože šetří obránci síly, poskytuje i určitý čas a dává mu přirozenou a souvislou protitankovou překážku. Při přechodu útočících vojsk přes vodní tok může u jednotlivých přeprav a na přístupech k nim dojít k nahromadění vojsk. Takové situace může obránce využít k atomovému úderu na místa nejdůležitějších přeprav. Bude to hlavně tehdy, když obsadil obranu za řekou předem, t. j. má-li síly na svém břehu nebo je-li řeka dostatečně široká a není nebezpečí zasažení vlastních vojsk atomovou zbraní.

Je však třeba pamatovat na to, že nepřítel bránící řeku bude mít vždy snahu zničit rychle jednotky, které pronikly na jeho břeh, a proto použití atomových zbraní nepřítelem proti vojskům na předmostí bude velmi pravděpodobné.

Z toho vyplývá nutnost, aby se vojska na předmostí řídila těmito zásadami:

- nehromadit síly a prostředky na malém prostoru, jednotlivá předmostí co nejrychleji rozšiřovat tak, aby splýnula v jedno velké předmostí,
- využívat všech protiatomových ženíjních objektů, které v prostoru předmostí vybudoval nepřítel, budovat ihned zákopy a úkryty pro vojska na předmostí na jejich ochranu při nepřátelském atomovém napadení,
- jednat rozhodně a rychle při zachování přísného utajení.

Málo pravděpodobné bude použití atomových zbraní nepřítelem na naše první sledy při odchodu nepřátelských vojsk v době, kdy ještě nebudou všechna přepravena přes vodní tok.

2. Přechod vodního toku z chodu

a) Je-li obrana na řece organisována v taktické hloubce, bude ve většině případů předem vybudována i obsazena druhými sledy sborů prvního sledu, po případě bližšími operačními zálohami, které budou mít za úkol podchytit ustupující jednotky a získat čas pro jejich reorganisaci.

Bude tedy povinností útočného sledu armády rozvíjet útok velmi rychle, nešetřit druhými sledy a zálohami, hlavně tankovými a mechanisovanými, předstihnout nepřítele v pronásledování na rovnoběžných směrech, obejít jeho odpory, zmocnit se přechodů přes řeku před nepřítelem a uzavřít mu ústupové cesty, vklínit se do jeho obrany na řece i na malém prostoru a zabezpečit předmostí do příchodu hlavních sil.

Takto se vytvoří výhodné podmínky pro zničení většiny nepřátelských sil ještě v taktické hloubce. Rovněž použití atomových zbraní nepřítelem za tohoto předpokladu na řece bude celkem omezeno. Zato budou vystaveny útokům atomových zbraní zálohy a druhé sledy.

Přechod vodního toku musí být proveden na široké frontě, v celém útočném pásmu a většinou sil armády najednou.

Předsunuté jednotky mechanisované divise a předsunuté odřady střeleckých divísi v taktické hloubce nebudou zpravidla ještě vzdáleny od hlavních sil na větší vzdálenost než 10 až 15 km, a proto mohou být podporovány všemi druhy vojsk v téměř plné hodnotě. Na druhé straně však i obsazení obrany, organisace paleb a manévr zálohami obránce bude hodnotnější. Proto bude nutné, aby útočící vojska postupovala energicky, neztrácela dotyk s nepřítelem, obcházela jeho boky a týly a bez zdržení provedla útok.

Organisátory přechodu budou zpravidla velitelé svazků více méně samostatně.

Na podzim 1943 překročila Sovětská armáda po prvé v historii válek z chodu řeky Doněc, Děsna, Sož a Dněpr.

Němci počítali s tím, že se jim na těchto řekách podaří zastavit postup Sovětské armády. Zvláště veliký důraz kladli na obranu Dněpru, který byl posledním obranným pásmem.

Řeky ležící na východ od Dněpru byly organisovány jako mezilehlá obranná postavení.

Všechny tyto řeky byly překročeny vojsky Sovětské armády z chodu, při čemž všechny byly širší než 100 m (Dněpr 400 m) a hlubší než 2 m (Dněpr až 20 m).

Sovětská n-tá armáda přecházela řeku Děsna v sestavě dvou armádních sborů v prvním sledu, jednoho v druhém sledu, řeku Sož se všemi armádními sbory v jednom sledu na široké frontě.

b) Je-li organisována obrana řeky v operační hloubce, t. j. na třetím, čtvrtém nebo mezilehlých obranných pásmech, budou podmínky přechodu řeky jiné. Sestava vlastních vojsk bude ve většině případů rozložena do větší hloubky. Zatím co některé svazky budou pravděpodobně zdolávat obklíčeného nepřítele v taktické hloubce, budou rychle jednotky více vpředu, více méně samostatně, podpora armádními prostředky bude podstatně menší. Letectvo jim bude zpravidla podřízeno. Překonávání řek z chodu bude především věcí těchto jednotek spolu s výsádkovými jednotkami.

Obrana řek nebude zpravidla tak dobře připravena ani obsazena. Je samozřejmé, že vysoké tempo pronásledování ustupujícího nepřítele

na rovnoběžných směrech bude hlavní podmínkou úspěšného překročení vodního toku.

V tomto případě bude výhodné použít výsadkových jednotek (svazků).

- buď k ovládnutí přechodů a předmostí před příchodem tankových a mechanisovaných jednotek,
- nebo k zamezení manévru operačních záloh nepřítele.

Zvláště boj o dobytí stálých přechodů přes řeku bude mít velký význam. Snahou bude vždy zmocnit se neporušených přechodů tak, aby jednotky mající úkol v součinnosti s výsadky získat předmostí využily podle možností stávajících přechodů alespoň pro první okamžik a dostaly své těžké zbraně na druhý břeh.

Přes tuto snahu bude zpravidla nutné, aby zvláště tankové svazky a jednotky byly zesíleny kromě ženijním vojskem, dělostřelectvem a protiletectkými prostředky také pěchotou na autech nebo výsadky na tancích, aby mohly bezpečně splnit úkol obsazení a udržení předmostí, zvláště při aktivním vedení obrany nepřítelem.

Kromě toho bude velitel armády neustále pomáhat ke zdaru splnění úkolu výsadkového vojska a předsunutých jednotek hromadným zasažením letectva. Je proto třeba kromě podřízení svazků bitevního letectva tankovým a mechanisovaným svazkům plánovat hromadné zasažení letectva, které má armáda k dispozici při příchodu armády k řece a při zdolávání vodního toku.

3. Časové podmínky přechodu řeky z chodu

K přechodu z chodu musí být překročeno každou jednotkou, jakmile dosáhne toku řeky. Každé neodůvodněné zdržení bez pokusu zmocnit se předmostí a zabezpečit je pro přechod dalších sil je neodpuštělný přestupek. Mnohdy nebude ani třeba rozvíňovat přepravní prostředky a podaří se zmocnit se neporušených mostů a přepravišť, které neměl nepřítel možnost zničit, hlavně při pronásledování, nebo má-li na protějším břehu své jednotky, které byly na tyto přechody odkázány.

Není-li možnost využít stávajících přechodů, je nutno využít všech prostředků z místních zdrojů, které doplní organické (posilové) prostředky jednotek na břehu.

Je tedy nutno započít přepravu ihned a bez čekání.

N-tá armáda při násilném přechodu řeky Děsny měla po čtrnáctidenním pronásledování přepravní prostředky vzhledem k prudkému tempu pronásledování hluboko v týlu, přesto započala s násilným přechodem řeky ihned při příchodu k řece, nečekajíc na organické přepravní prostředky. Využívala všech po ruce jsoucích a improvizovaných prostředků. Jen malé části organických a posilových prostředků bylo použito k přepravě dělostřelectva a bojové techniky. Pro pěchotu a vojska všech druhů bylo využito rybářských člunů, různých pramic ze sudů, trámů, polen a jiného materiálu. Tento odvážný způsob přepravy dovolil armádě, aby ještě téhož dne, kdy její čelní části došly k řece, byla zahájena přeprava v široké sestavě na celé frontě armády.

Je tedy nutno využít všech podmínek a možností pro okamžitý přechod řeky, třeba malými jednotkami, na široké frontě tak, aby nebyl nepříteli poskytnut čas na organizaci obrany.

Přitom dnes nebude možno spoléhat na to, že vojska u řeky naleznou nějaké výpomocné přepravní prostředky. Polní řád americké armády

přikazuje vojskům, že nesmějí na řece ponechat žádné prostředky, kterých by mohl protivník využít jako výpomocného přepravního materiálu. Proto je nutno svazky určené k dobytí přeprav a předmostí zesílit ženijním vojskem a přepravními prostředky (viz Oper-I-1, článek 387).

Tam, kde bylo přikročeno k okamžitému přechodu řeky, byl vždy úspěch, naopak tam, kde se jednotky zastavily, třeba jen na den, byl úspěch ohrožen.

Je-li řeka obsazena předem, bude povinností velitelů předstunutých částí pokusit se o přechod s využitím překvapení. Přechod řeky v těchto podmínkách v noci nebude výjimkou. Zvláště za využití atomových zbraní nepřitelem znamená každé zdržení přechodu a hromadění sil a materiálu na břehu řeky nebezpečí, že budou útočící jednotky zničeny ve výchozím prostoru k přechodu.

Nepodaří-li se však armádě provést přechod z chodu, bude nutno přikročit k organizaci přechodu vodního toku se zkrácenou přípravou. V tomto případě bude zvláště důležitá organizace protiatomové ochrany a zachování všech opatření zabráňujících účinkům atomových zbraní.

K těmto opatřením patří zejména:

- důkladný průzkum všech druhů, hlavně radiologický,
- nehromadit vojska na malých prostorech, ponechávat je v hlubokém a širokém operačním uskupení a přisunovat je k řece z hloubky,
- učinit všechna opatření protivzdušného, protitankového a protiatomového zabezpečení, jak jsou popsána dále,
- přizpůsobení plánu násilného přechodu řeky dané situaci a včasné dovedení rozkazů do vojsk.

4. Operační podmínky přechodu vodního toku

a) Volba místa přechodu

Při volbě místa přechodu je nutno brát v úvahu taktické i operační podmínky přechodu. Při tom uvážit, že i při slabě a spěšně organizované obraně vodního toku základní formou manévru je průlom. Obchvat a obejítí bude v těchto podmínkách výjimkou a bude ho možno využít ve svazcích po průniku obranným systémem nepřítele v hloubce obranného systému za řekou.

Průlom zajistí útočící armádě další formy manévru na obklíčení a zničení nepřítele na řece a k dalšímu pronásledování.

Velitel armády bude tedy vázán představou a plánem své útočné operace za řekou a podle toho bude volit i pásma přechodu pro své střelecké sbory.

Proto Sovětská armáda v mnoha případech používala prvku překvapení a prováděla přechod řek na místech velmi nevýhodných pro přechod.

Na př. n-tá armáda překročila řeku Dněpr na nevýhodném místě s úspěchem proto, že velitel armády připravil vojska dávno před příchodem k řece a že přechod řeky byl proveden z chodu.

V místech přechodu Volkovoje, Gubinskij měl Dněpr šířku 2 až 3 km, hloubku 10 až 23 m a rychlost toku 0,5—2 m/vt. Vysoké břehy se tyčily nad řekou až do výše 80 m.

Němci počítali s tím, že Sovětská armáda za těchto podmínek nebude překračovat řeku nebo že ji bude překračovat teprve po dlouhé přípravě.

Proto tu měli organisovanu obranu poměrně řídké.

Ukázalo se však, že se přechod řeky podařilo uskutečnit v sestavě, jak vojska došla k Dněpru a z chodu, jak bylo předem plánováno, vzhledem k provedení včasných příprav štábem armády, odvážnému rozhodnutí velitele armády a rychlému provedení přechodu s překvapením.

b) Určení úseků přechodu a hloubka úkolů

Při rozplánování útočné operace armády je určováno střeleckým sborům prvního sledu operačního uclnění armády útočné pásmo.

Toto útočné pásmo může být během průběhu operace měněno a upřesňováno.

Při násilném přechodu vodního toku se určují svazkům úseky přechodu, které bývají zpravidla široké tak, aby i velitel svazku mohl manévrovat silami a přepravními prostředky na svém úseku, aby zaručil rychlou přepravu větším počtem jednotek najednou.

Pro střelecký sbor může být určen úsek přechodu 20 km i více.

Provádí-li se však přeprava jen na části útočného pásma, musí odpoutat pozornost nepřítele tím, že na zbytku pásma provádí klamný přechod, čímž se rozptýlí pozornost obránce.

Zpravidla se volí počet přepravišť, jak je uvedeno v tabulce.

Jednotka	Druh přepravy	Počet	Přepravovaný materiál	Únosnost	Poznámka
Střelecká divise 1. sledu nebo mechanisovaná divise 1. sledu	plavidlová	1—2 na střelecký pluk podle počtu praporů 1. sledu	Pěchota, minomety, ženisté, PT zbraně pěchoty	—	—
	přívozová	1—2 přivozy	PDS, PT dělostřelectvo, PL dělostřelectvo, samohybná děla a tanky	20 t (40 t)	—*)
	mostová	1 lehký (těžký) most	Dělostřelectvo, ostatní technika, tyl a tanky	20 t (40 t)	—*)
Střelecký sbor 1. sledu	přívozová	1—2 přivozy	Tanky, samohybná děla a těžký materiál	40 až 60 t	—
	mostová	1 těžký most	Tanky, samohybná děla a těžký materiál	40 až 60 t	Je-li střelecký sbor samostatný
Armáda	mostová	2—3 těžké mosty	Tanky a těžký materiál	40 až 60 t	—

*) Je-li mechanisovaná divise zasazena v prvním sledu, bude zesílena materiálem na stavbu těžkých soulodí. Stavbu těžkých mostů bude provádět zpravidla střelecký sbor.

Jakmile to taktická situace dovoluje, staví armáda výpomocné mosty (dřevěné), a uvolňuje tak mostové soupravy pro další přepravu.

Velitelé všech stupňů jsou však povinni, je-li v místě materiál z místních zdrojů, využít ho do krajnosti tak, aby byl přepravní tabulkový materiál volný pro další použití. Zkušenosti z Veliké vlastenecké války ukázaly, že je nutno mít vždy značnou zálohu přepravního materiálu pro možné provedení manévru na jiný úsek nebo pro jeho využití na dalším vodním toku.

Druhý sled armády a armádní týlové sklady a zařízení využívají přechodů vybudovaných pro první sled armády.

Nahoře uvedená tabulka může být základem pro kalkulaci prostředků, kterými je třeba zesílit střelecké sbory prvního sledu se zřetelem na organické prostředky a šířku a povahu vodního toku.

Hloubka úkolů při přechodech vodních toků z chodu musí být stanovena se zřetelem na danou konkrétní situaci. Za možnosti použití atomových zbraní budou úkoly svazkům stanoveny zpravidla hlubší, aby nebyla vojska stísněna na předmostí a bylo tak čeleno účinkům atomových zbraní nepřítele a bylo využito účinků vlastních atomových zbraní. Zpravidla dostane střelecká divise bližší úkol prolomit celé hlavní pásmo obrany, střelecké sbory prvního operačního sledu rozšířit a upevnit získaná předmostí svazků v celé šířce útočného pásma armády.

Velitel armády se rozhoduje pro provedení útočné operace na podkladě operační buřnice velitele frontu nebo hlavního velitelství, je-li armáda na samostatném operačním směru. Kromě toho dostane další rozkazy a pokyny od starších náčelníků po speciální linii.

Studium konečného cíle operace armády v rámci frontu, důkladné studium terénu, zvláště vodních toků, jejich povahy a vlastností, vodních zařízení, komunikačních možností a možností vést boj v taktické a operační hloubce obrany nepřítele, dále možnosti nepřítele, při čemž je třeba zvláště podtrhnout možnosti obrany vodních toků a možnosti použití atomových zbraní nepřítelem a použití vlastních atomových zbraní dá veliteli a štábu obrany hlavní podklady pro rozhodnutí a rozplánování armádní operace na celou hloubku.

Studium vlastní operace, hlavně pak rozplánování manévru přepravními prostředky, doplní hluboké studium před přijetím správného rozhodnutí.

Je třeba tedy již dávno před příchodem sil armády k řece stanovit jasný zámysl pro vedení armádní operace, jasně rozplánovat manévr silami a prostředky, hlavně k zabezpečení rychlého překonávání vodních toků.

Počítá-li se s možností použití atomových zbraní nepřítelem, bude nutné předem zhodnotit prostorové a časové možnosti atomového napadení vojsk, stanovit vojskům úkoly k provedení protiatomové ochrany, připravit nutné opatření k odstranění následků atomového napadení a vytvořit silné zálohy, které by ihned nahradily ztráty, způsobené atomovým napadením jednotek, které překročily řeku a získaly předmostí, nebo jednotek chystajících se k přechodu řeky.

Nejvýhodnější bude plánovat a provést přechod řeky z chodu, přímo z proudů, aniž dojde k zaujímání výchozích prostorů, které nebudou nikdy dostatečně protiatomově připraveny, čímž se zamezí hromadění vojsk na břehu.

Zámysl velitele armády se stává vedoucím pro rozhodování velitelů střeleckých sborů a tankových mechanisovaných svazků při přechodu vodního toku, kterým se musí dát co největší volnost při rozhodování na přechod vodního toku z chodu.

Velitel armády při přechodu z chodu bude málokdy mít přímý vliv na provedení samého přechodu, protože vojska přijdou k řece v nestejný čas a bylo by chyba, aby se zastavila a čekala na rozkaz pro přechod vodního toku armádou současně. Velitel armády bude mít vliv na začátek přechodu tím, že bude své sbory a rychlé jednotky řídit dílčími rozkazy podle vývinu situace na frontě a podle výsledků všech druhů průzkumu a situace sousedů.

Povinnosti štábů při přechodu vodních toků jsou uvedeny v „Předpise pro polní službu štábů československé lidové armády“ (Oper-II-1), v člancích 299 až 310.

Může se stát, že na některém směru měla vojska armády úspěch, na jiném směru byla zastavena na řece nebo úspěch byl tak malý, že ho nelze rychle využít pro přechod armády přes řeku, nebo jen se zastávkou a organizací násilného přechodu se zkrácenou, nebo i s plánovitou přípravou. V prvním případě uplatní velitel armády svůj vliv především tím, že přeskupí vojska armády, aby využil dosaženého dílčího úspěchu. V dalších případech přistoupí k nové organizaci přechodu buď se zkrácenou nebo s plánovitou přípravou.

Velitel n-té armády při přechodu řeky Sože dosáhl řeky v sestavě dvou střeleckých sborů v prvním, jednoho v druhém operačním sledu za středem. Fronta armády a hranice armády na jihu šla přes soutok Sože s Dněprem. U severního sboru měl velitel armády úspěch, sbor dosáhl malého předmostí, avšak na méně důležitém směru, u jižního sboru nebyl úspěch.

Proto se velitel armády rozhodl:

- na místě, kde byl úspěch, pokračovat v jeho rozvíjení jedním sborem; jednou divisí ve střední části útočného pásma přejít do obrany a ostatní síly, celkem dva sbory, t. j. sbor prvního i druhého operačního sledu, přeskupit na jižní bok na frontu šířky 20 km — a provést násilný přechod přes Dněpr v pásmu jižního souseda. Tímto směrem a překvapivým manévrem na odlehklém směru měla armáda plný úspěch. S překročením řeky Dněpr na novém směru Němci nepočítali, protože tam byla řeka nejméně výhodná pro přechod vojsk. Přeskupení armády bylo provedeno jen v noci, takže zůstalo utajeno.

Velitel armády se nerozpakoval rychle přeskupit své síly, provést přechod přes řeku po dohodě se sousedem na odlehklém směru tak, aby splnil úkol v rámci operace frontu co nejlépe.

III. Plánování přepravy přes vodní tok

Je třeba zdůraznit, že i přechod vodního toku z chodu musí být plánován štábem armády, třebaže se operační plán útočné operace provádí několik dní před provedením přechodu a střelecký sbor a divise je hlavním organizátorem násilného přechodu.

Ve štábu armády se pořizuje „Grafikon přepravy“, který se během postupu k řece upřesňuje a doplňuje. Grafikon přepravy je součástí operačního plánu armády a zpracovává ho operační oddělení armády

spolu s ženijním náčelníkem armády za řízení náčelníka štábu armády. Tento grafikon přepravy slouží střeleckým sborům za podklad pro zpracování vlastních grafikonů přepravy.

1. Organizace součinnosti

Velitel armády při organizaci součinnosti musí hlavně věnovat pozornost organizaci součinnosti mezi střeleckými sbory prvního sledu, se sousedy a mezi jednotlivými druhy vojsk v armádním měřítku.

Bude to hlavně

- organizace součinnosti mezi střeleckými sbory a sousedními armádami,
- organizace součinnosti mezi prvními sledy střeleckých sborů a výsadečným vojskem, bude-li použito výsadků,
- armádní dělostřeleckou skupinou a střeleckými sbory,
- letectvem a vojsky přecházejícími řeku.

a) Organizace součinnosti mezi střeleckými sbory prvního sledu

Základem pro organizaci součinnosti mezi střeleckými sbory prvního sledu bude plán útočné operace armády. Velitel armády ve svém plánu operace předvídá určitý manévry, jehož uskutečnění musí po celou dobu pohybu vojsk k řece prosazovat. K uskutečnění tohoto manévru volí též odpovídající uskupení armády a učiní vše, aby zabezpečil jeho provedení.

V tomto duchu stanoví též úkoly střeleckým sborům a provádí organizaci součinnosti.

Bude vždy výhodné, aby před příchodem vojsk k řece a během celého provádění přechodu řeky byl ve štábu střeleckého sboru alespoň na hlavním úderu jeden odpovědný důstojník ze štábu armády, který bude pomáhat a současně usměrňovat činnost střeleckého sboru ve smyslu zámyslu velitele armády a zároveň bude informovat velitele armády o průběhu bojů a operace.

Zvláštního významu však nabude organizace součinnosti za použití atomových zbraní vlastními vojsky. Ačkoli plánování a provedení použití atomových zbraní vlastními vojsky bude věcí velitele fronty, bude nutné, aby velitel armády určil:

- a) kdy a kam budou atomové pumy shozeny,
- b) čáru, kterou nesmějí vlastní svazky (jednotky) překročit, aby byla zachována bezpečnost vojsk,
- c) způsob využití těchto atomových úderů vojsky armády, po případě sousedy.

Součinnost se sousedními armádami na bocích operačního uskupení armády organizuje velitel fronty. Dobrá a stálá součinnost a vzájemná informovanost sousedních armád může mnohdy přinést značné úspěchy, jak ukazuje příklad z Veliké vlastenecké války uvedený vpředu.

Velitel armády bude provádět organizaci součinnosti zpravidla ve svém štábu na mapách nebo na plastickém stole. Výjimečně bude někdy možno provést rekonstrukci a organizaci součinnosti v omezeném čase i rozsahu v terénu. Součinnost připravená ve štábu na podkladě mapy bude však základem pro organizaci součinnosti v terénu.

b) Součinnost mezi prvními sledy střeleckých sborů a výsadkovým vojskem

Výsadkové svazky jsou orgánem hlavního velitele. Při přechodu vodních toků, hlavně v operační hloubce a za pronásledování, může jich být použito se značnou výhodou. V menším rozsahu bude výsadků používáno i při násilném přechodu v taktické hloubce obrany nepřítele.

Výsadky budou zpravidla vysazovány k ovládnutí důležitých přechodů přes vodní toky v operační hloubce s úkolem zabránit nepříteli použití přechodu a udržet přechod do příchodu vlastních vojsk nebo vázat jeho operační zálohy, které by mohly mít vliv na operaci armády při přechodu vodního toku.

Velitel armády bude proto soustřeďovat své úsilí na rychlé spojení s výsadkem. Budou to ve většině případů mechanisované divise střeleckých sborů a předsunuté odřady, které se s ním nejdříve setkají. Bude tedy nutno, aby mezi nimi a výsadkem byla organizována těsná součinnost již na počátku operace velitelem armády.

Proto, i když nebude výsadkové vojsko přiděleno armádě jako posilový prostředek, bude zpravidla vyslán velitel výsadku do štábu armády, kde s ním velitel armády projedná součinnost vojsk armády a výsadku co do prostoru, času a cíle operace.

Velmi důležité bude do podrobností projednat otázky souvisící se setkáním vojsk armády a výsadku, zejména smluvená znamení k poznání jednotek, čáru setkání, čáru omezení paléb atd.

c) Součinnost mezi armádní dělostřeleckou skupinou a střeleckými sbory

Dojde-li k násilnému přechodu vodního toku v taktické nebo bližší operační hloubce, bude zpravidla armádní dělostřelecká skupina rozdělena do podskupin podle střeleckých sborů nebo centralisována v jednu skupinu na směr jednoho ze střeleckých sborů, kde jsou výhodné podmínky pro úspěšný přechod řeky z chodu. Organizace součinnosti nebude v tom případě dělat zvláštních potíží a bude zaměřena hlavně na zesílení dělostřelectva střeleckého sboru k dobytí a udržení předmostí do příchodu hlavních sil armády. Jejím úkolem bude hlavně umlčovat nepřátelské baterie, zabránovat odcházejícím vojskům i přicházejícím operačním zálohám v provedení manévru, odrážet protizteče na předmostí a bojovat s atomovým dělostřelectvem nepřítele.

Obtížnější bude organizovat součinnost v operační hloubce, kdy nepřítel bude odcházet a vlastní vojska ho budou pronásledovat a předstihovat, aby ovládla přechody dříve než k nim dojdou odcházející vojska. V té době bude zpravidla armádní dělostřelectvo decentralisováno, rozděleno do střeleckých sborů. Tu bude nutné, aby s čelními jednotkami střeleckých sborů byl vyslán důstojník armádní dělostřelecké skupiny, který bude řídit palbu dělostřelecké skupiny (podskupiny). Pro tento případ musí být smluveny přesné signály mezi vlastními vojsky a vlastním dělostřeleckým letectvem, které musí spolehlivě řídit palby dělostřelectva. *

Rovněž součinnost mezi armádní dělostřeleckou skupinou a výsadkem musí být spolehlivě zabezpečena.

d) Součinnost mezi letectvem a vojsky přicházejícími k vodnímu toku

Součinnost mezi pozemním vojskem a letectvem bude mít mimořádný význam. Pro střelecké sbory prvního sledu bude zpravidla při-

dělena část bitevního letectva (nebo vzlety). Letectvo, zvláště při pronásledování, při dobývání přechodů přes řeku a předmostí bude mnohdy nahrazovat dělostřelectvo.

Bombardovací letectvo spolu s bitevním letectvem bude hlavní údernou silou na nepřátelské zálohy přicházející k řece, aby ji obsadily, a k ničení a zdržení odcházejících sil nepřítele.

Rovněž při dobývání předmostí často nahradí dělostřelectvo, které se může opozdit ničením odcházejícího nepřítele.

Stíhací letectvo bude chránit činnost bombardovacího a bitevního letectva, pronásledující vojska, hlavně na přechodech přes řeku a při boji o předmostí. Současně bude velmi účinným prostředkem proti činnosti nepřátelského letectva.

Bude tedy součinnost mezi druhý letectva a pozemním vojskem velmi důležitá a musí být velitelem armády provedena do podrobností.

U velitelů střeleckých sborů budou zabezpečovat těsnou součinnost styční důstojníci letectva.

Organisace součinnosti provedená velitelem armády v přípravném období, jeho rozkazy a pokyny zpracuje operační oddělení armády za součinnosti všech velitelů a náčelníků druhů vojsk a řízení náčelníka štábu armády ve formě plánové tabulky součinnosti, kterou schvaluje velitel armády.

IV. Operační zabezpečení přechodu vodního toku

Operační zabezpečení při přechodu vodního toku z chodu bude mít řadu zvláštností. Na operační zabezpečení má vliv nejen prudké tempo jejího rozvíjení, ale též možnost použití atomových zbraní nepřítelem a z toho plynoucí důsledky pro použití druhů vojsk k zabezpečení přechodu z chodu, jakož i na způsob a celkové pojetí manévru armádou.

Průzkum nutno organisovat na všech velitelských stupních ještě před dosažením řeky. Zásadně nutno vést průzkum na široké frontě (důvod utajení) a včas.

Úkolem průzkumu bude: zjistit vlastnosti toku řeky a nejvýhodnější podmínky pro přípravu východišť a přepravu, dále ráz obrany nepřítele, jeho uskupení a možnosti použití atomových zbraní a záloh pro manévr.

Zmíním se stručně o úkolech hlavních druhů průzkumu při přechodu vodního toku z chodu.

Průzkum bojem nutno vést ze zpravodajských důvodů vždy na široké frontě. Provádí se obvykle před zahájením násilného přechodu v noci s překvapením, bez dělostřelecké podpory. Jeho účelem je získat zprávy o předním kraji obrany nepřítele, o organizaci obrany, o jeho odporu, o rázu řeky, o možnostech použití atomových zbraní, v jakém rozsahu, kam, kterými prostředky, o nepřátelských zařízeních proti-atomové ochrany.

Provádí-li se bojový průzkum ve dne, bude obvykle podporován dělostřelectvem. Při přechodu vodního toku z chodu nebude vždy nutné tento průzkum provádět (na př. zmocní-li se předsunuté odřady předmostí).

K speciálnímu průzkumu patří ženijní, tankový, dělostřelecký, chemický a spojovací průzkum.

Zmíním se jen o chemickém, atomovém a spojovacím průzkumu.

Chemický průzkum zjišťuje

- možnosti použití chemických prostředků nepřitelem,
- nejnebezpečnější prostory po strážce chemického napadení,
- zamořené prostory, ženičné chemické zátarasy, pole chemických fugasů na přístupech k řece a na protilehlém břehu, při čemž je označuje,
- podmínky pro vytvoření průchodů v zamořených úsecích, v ženičné chemických zátarasech a v polích chemických fugasů,
- možnosti podpory útoku zamlžením a maskováním přeprav dýmem,
- možnosti klamného zadymování.

Radiologický průzkum zjišťuje

- možnosti zamoření prostorů přeprav, přístupů k řece a protilehlého břehu radioaktivními látkami. Zjišťuje při tom stupeň zamoření a vytyčuje zamořené úseky radioaktivními látkami, možnosti a způsob deaktivace průchodů v zamořených úsecích, informuje včas vojska o zamořených úsecích, připraví organizaci hlášené služby a zjišťuje prostory a možný způsob zamoření shobením atomových pum z letadel nebo použitím jiných atomových zbraní.

Spojovací průzkum zjišťuje

- možnost využití místní telefonní sítě,
- organizaci velitelské a součinnostní sítě a speciální sítě pro regulaci přepravy,
- umístění radiových stanic a organizaci radiových sítí,
- po případě i možnosti kladení kabelu přes řeku pro zřízení linkového spojení.

*

Zásady organizace bojového zabezpečení násilného přechodu z chodu jsou uvedeny v článku plukovníka Ing. Kružíka, otištěném ve Vojenské mysli čís. 2/1954 na str. 31 a dále.

Zmíním se jen o některých otázkách operačního zabezpečení, které nejsou obsaženy v uvedeném článku.

Chemické zabezpečení

Při přechodu vodního toku z chodu provádí se chemický průzkum na široké frontě se zvláštním důrazem na prostory přepravišť.

Chemický průzkum protilehlého břehu nutno zabezpečit ihned, jakmile se ho zmocní čelní jednotky. V místech přepravišť nutno mít zálohy odmořovacích prostředků k odmořování terénu a přepravních prostředků. V prostorech plavidlových, přívozových a mostových přeprav musí být v pohotovosti chemické jednotky k provádění odmořování bojové techniky, dopravních a přepravních prostředků a průchodů v zamořených úsecích terénu.

Potřebné chemické průzkumné a odmořovací jednotky musí být přepraveny přes vodní tok již s prvními sledy svazků prvního sledu. Budou-li směry zasazení střeleckých sborů od sebe odlehle, bude třeba rozdělit chemické jednotky a prostředky na tyto směry.

Přechod vodního toku z chodu provádí se zpravidla pod ochranou osleповacích dýmových clon položených na nepřátelský břeh.

Maskování přívozových a mostových přeprav dýmem přímo na vodním toku provádí se teprve při jejich zřizování, na široké frontě a v součinnosti s protiletadlovým dělostřelectvem bránícím přepravu.

Jednotek těžkých plamenometů se používá v součinnosti s dělostřeleckou protitankovou zálohou nebo s jednotkami k zabezpečení dobytého předmostí, po případě k ochraně ohrožených boků.

Protiatomová ochrana musí zabezpečit vojska při přechodu vodního toku z chodu před účinky atomových zbraní. Za tím účelem je nutné

- zhodnotit možnosti použití atomových zbraní nepřítelem s hlediska časového, prostorového a způsobů použití,
- nepřetržitě a se vším důrazem provádět průzkum nepřátelských atomových zbraní a zařízení k jejich použití a po zjištění je ihned ničit. Proto bude účelné, aby velitel armády v průběhu operace předvídal použití určité letecké jednotky jediné pro tento úkol,
- zabezpečit u vojsk, zvláště u jednotlivých svazků, včasné vyhlašování atomového nebezpečí a informování vojsk o prostorech zamořených radioaktivitou,
- plně využívat vojsky členitého terénu, který poskytuje částečnou ochranu proti účinkům atomových zbraní a jiných zařízení (objektů), které jsou v místě přeprav k dispozici, jestliže to podmínky přechodu dovoli. Při každé zastávce ihned zakopávat vojska i bojovou techniku,
- provádět svazky i přidělenými chemickými jednotkami nepřetržitý radiologický průzkum terénu na přístupech k přepravě a v prostoru přeprav. Chemické jednotky armády třeba usměrnit na prostory nejdůležitější a zabezpečit okamžitý radiologický průzkum dosaženého předmostí.

K provádění radiologického průzkumu bude účelné, aby velitel armády měl k vlastní dispozici dosimetrické hlídky, s kterými zasáhne tam, kde se projeví potřeba.

Radiologický průzkum při příchodu k vodnímu toku nutno ihned zesílit,

- určit, jak si mají svazky počínat při překonávání úseků zamořených radioaktivitou, určit zálohy pro vystřídání zasažených jednotek,
- určit pohotovost chemických jednotek k desaktivaci v prostoru přepravišť jak na vlastním břehu, tak i na dosaženém předmostí,
- zřídit protipožární, záchranné a pohotovostní jednotky na přepravištích, aby mohlo být započato ihned s odstraňováním následků případného atomového napadení. Tyto zvláštní jednotky zřizují zpravidla střelecké sbory v prostorech svých přeprav a mohou být na důležitých směrech zesíleny i prostředky armády,
- plánovat velitelstvím armády shromáždění a odsun poškozené bojové techniky, výzbroje materiálu na přepravištích,
- včas zabezpečit vojska chybějícími prostředky protichemické ochrany a dosimetrickými přístroji.

Dělostřelecké zabezpečení násilného přechodu z chodu znamená pro dělostřelectvo armády co nejrychleji být v pohotovosti zabezpečit manévr armády na směru hlavního úderu.

Armádní dělostřelecká skupina bude zpravidla decentralisována; bude přidělena střeleckým sborům nebo organisována do podskupin.

Bude-li mít velitel armády armádní dělostřeleckou skupinu v ruce,

zasadí ji na směr hlavního úderu armády k podpoře vojsk na směru hlavního úderu, k boji se zálohami nepřítele a k ničení atomových zbraní a prostředků nepřítele, hlavně dělostřelectva.

K dělostřelecké přípravě a podpoře útoku se bude hojně používat děl pro přímou střelbu, dále tanků a samohybných děl.

Armádní dělostřelecká protitanková záloha i armádní pohyblivý odřad zatarasovací se bude zpravidla přemísťovat na předmostí s druhým sledem střeleckého sboru prvního sledu. Do doby svého přemístění na předmostí bude tvořit spolehlivé zabezpečení vlastního břehu, zúčastní se ochrany boků, po případě je připraven pro manévry na kterýkoli z ohrožených směrů.

Letecké zabezpečení

Velitel armády v plánu použití přidělených vzletů přidělí určitý jich počet střeleckým sborům.

Určitou část letectva si ponechá v ruce k ochraně a podpoře vojsk na přepravištích, k zabezpečení vojsk na předmostí a hlavně k boji se zálohami nepřítele, jakož i se zdroji atomového napadení.

Ženíjní zabezpečení

Je třeba zdůraznit, že ženíjní vojsko má největší odpovědnost za rychlé provedení přepravy vojsk. Velitel armády musí včas zabezpečit jednotky provádějící násilný přechod řeky z chodu dostatečným množstvím přepravních prostředků, hlavně obojživelných tanků a transportérů.

Zvlášť důležitý je manévr těmito prostředky:

- aby bylo možno nahradit ztráty způsobené napadením vlastních vojsk atomovými zbraněmi,
- při nutnosti přeskupit prostředky z jednoho na druhý směr,
- k zabezpečení přechodu vodních toků v hloubce.

Dále je třeba mít na paměti, že armáda musí budovat co nejdříve těžké 40 až 60t mosty pro přepravu tanků a těžkých samohybných děl.

Budování těchto mostů musí být zahájeno ihned, jakmile se sbory prvního sledu zmocní pozorovatelů, z kterých může nepřítele řídit dělostřelecké palby na řeku.

Příprava vojsk a štábů

Aby byl zabezpečen hladký a rychlý průběh přepravy přes řeku, prováděl se za Veliké vlastenecké války nácvik vojsk a štábů, jakož i příprava přepravních prostředků, hlavně loděk pro první sledy.

Zkušenostmi se dospělo k tomu, že zvláště příprava vojsk mnohdy rozhoduje o úspěchu operace. Pro přípravu vojsk je nutno vypracovat plán nácviku prováděného na řece nebo na rybníce v přípravném období operace v prostoru soustředění armády nebo v týlovém prostoru jednotek, které jsou na frontě, hlavně těch, které podle plánu operace budou přecházet řeku z chodu.

Je třeba nacvičit

- rychlé nasazení na obojživelná vozidla nebo lodky,
- rychlé vystoupení z vozidel a loděk,
- zteč po vystoupení z loděk, zmocnění se prvních odporů na břehu, podpora pěchoty obojživelnými tanky, zabezpečení dosažených čar,
- zájezd tanků a dělostřelectva na soulodí a odrážení protiztečí tanků.

Složitost a obtížnost operace takového druhu vyžaduje kromě toho dokonalého plánování štábem armády i štábů podřízených svazků. Je třeba prostudovat důkladně dokumenty, které jsou ve štábu armády, provést důkladné plánování a procvičit operaci ve štábu s veliteli druhů vojsk a střeleckých sborů na mapách nebo na plastickém stole. Rovněž organisace součinnosti musí být provedena na plastickém stole.

Veškerá příprava a nácvik štábů a vojsk, hlavně těch, které budou provádět přechod z chodu, musí být zaměřen na rychlý přechod bez zastávky a rychlé a energické rozšíření předmostí.

Základem této činnosti je rozhodnutí velitele armády.

Na štáb armády budou kladeny zvlášť velké požadavky.

Týkají se zejména

- organisace důkladného a včasného průzkumu,
- organisace a plánování přechodu,
- organisace důkladné přípravy přepravního materiálu a vojsk,
- předvídaní organisace silných záloh (vševojskových, dělostřeleckých, protitankových, protiletectvých, po případě protivýsadkových),
- vyřešení otázky operačního maskování, hlavně zadýmování,
- zabezpečení jednotek přicházejících na řeku před jádrem sil potřebným materiálem,
- organisace součinnosti,
- organisace operačního zabezpečení přechodu a velení.

Úkoly štábu armády v průběhu operace

Štáb armády musí veliteli armády zabezpečit plnění jeho zámyslu v průběhu operace.

Jeho úkolem bude:

- organisace průzkumu, zhodnocování zpráv průzkumu a doplňování po případě vnášení změn a přizpůsobování plánu operace situaci na frontě,
- řízení vojsk doplňujícími rozkazy,
- řízení přísunu záloh tak, aby byly s to včas zasáhnout na místa potřeby s hlavním zřetelem na nahrazení ztrát způsobených atomovými údery nepřítele,
- zabezpečení velení veliteli armády po celou dobu operace, hlavně při přechodu řeky a na předmostí,
- včasné provedení operačního maskování,
- manévr silami a prostředky k provedení přepravy a k udržení předmostí,
- po zasazení záloh vyčlenění nových,
- organisovat regulační a pořádkovou službu v prostoru případného atomového napadení.

Zabezpečení velení

Při násilném přechodu řeky z chodu bude třeba organisovat velení zásadně pomocí radií a styčných důstojníků. Jen nepodaří-li se provést násilný přechod řeky z chodu a velitel armády provede přechod řeky se zkrácenou přípravou, bude možno organisovat i linkové spojení.

V tomto případě bude možno zřídit linkové spojení, které bude budováno ve dvou sítích: taktické a technické.

Taktická síť slouží veliteli armády, jeho štábu a velitelům druhů vojsk

a svazků, technická síť pak pro technické provádění přechodu na přepravištích a ženijním náčelníkům řídícím přepravu.

Velitelská stanoviště a pozorovatelný při násilném přechodu řeky z chodu se přisunují zásadně blíže ke břehu.

Velitel armády bude volit svou pozorovatelnu na směru hlavního úderu armády a svého zástupce pověří řízením násilného přechodu na pomocném směru.

Velitelská stanoviště velitelů střeleckých sborů se přemisťují nejpozději s druhým sledem svazků prvního sledu sboru, velitelské stanoviště velitele armády s druhým sledem střeleckých sborů prvního sledu operačního uskupení armády.

Je třeba ještě zdůraznit, že při násilném přechodu řeky z chodu ponechává velitel armády širokou iniciativu velitelům střeleckých sborů a sám řídí boj na směru hlavního úderu armády.

Závěr

V budoucnosti můžeme očekávat, že dojde ještě k dalšímu zesílení používání mocných technických prostředků v útoku i v obraně.

Použití atomových zbraní má značný vliv na vedení operací.

Zvláště důležité je zvýšení tempa operace, rozptýlení sestavy do šířky a do hloubky, dále stanovení hlubších úkolů svazkům.

Úplná motorisace a mechanisace vojsk všech druhů zajistí možnost rychlého manévru podél fronty a tím možnost vytvářet silná úderná uskupení schopná zvýšit tempo útoku a pronikání do větší hloubky.

Pohyblivost vojsk na bojišti zaručí rychlý a smělý manévr, zvláště při provádění násilného přechodu řeky z chodu.

Je samozřejmé, že obránce bude disponovat také dokonalejšími zbraněmi a technickými prostředky. Rozdíl bude jen v tom, že těchto prostředků bude mít méně. V každém případě však nutno očekávat, že obrana bude hlubší, bude mít větší množství protitankových zbraní, zátarasů a že bude schopna provádět rychleji obranný manévr zálohami. Protivzdušná obrana bude hustší, manévr letectvem bude rychlejší a mohutnější vzhledem na možnosti soustředit letectvo z širších úseků. Dále je třeba očekávat údery atomových zbraní jak na přibližující se vojska, tak hlavně na výchozí položení vojsk.

Proto rychlost, rozhodnost a odvážnost a dobrá organizace protiatomové ochrany útočících vojsk je jedna z hlavních podmínek úspěchu.

Tyto skutečnosti budou ještě více zdůrazněny při provádění násilného přechodu vodních toků, kde vodní tok tím více vystoupí jako vážná překážka pro útočníka. Proto bude nutno ještě více než dříve se snažit o získání vodních toků z chodu, klást důraz na průzkum, vybavovat jednotky již daleko od břehu, přepravními prostředky, hlavně obojživelnými tanky a auty, klást důraz na rychlost operace i obrany schopnost přesunutých jednotek, což znamená zesilovat je hlavně protitankovými zbraněmi a tanky, určovat hluboké úkoly, které nedovolí nepříteli svrhnout tyto jednotky zpět z předmostí. Naproti tomu tankové svazky nutno zesílit pěchotou.

Na odvaze, schopnosti velitelů pověřených úkolem zmocnit se předmostí a zajistit je, bude záviset úspěch operace, t. j. využije-li armáda

získaných předmostí nebo bude-li nutno provádět zdoluhavý plánovitý násilný přechod. Sovětská armáda v průběhu války nám dala mnoho skvělých příkladů získání předmostí a provedení přechodu řeky z chodu. Nejznámější a též nejslavnější přechody byly provedeny v roce 1944 1. běloruským frontem přes Dněpr a 1. ukrajinským frontem přes Vislu.

Máme tedy příkladů dost. Snažme se připravit naše vojska v duchu slavné naší učitelky Sovětské armády tak, abychom se stali jejími rovnocennými partnery a spojenci.

ORGANISACE PROTIAATOMOVÉ OCHRANY V ÚTOČNÉM BOJI STŘELECKÉHO SBORU

Plukovník Karel Nejedlý a plukovník Václav Fládr

Úvod

Úspěch útočného boje střeleckého sboru v soudobých podmínkách možného použití atomových zbraní nepřítelem závisí do značné míry na tom, nakolik a jak pečlivě je organisována protiatomová ochrana vojsk (PAO) střeleckého sboru.

Správné provedení protiatomové ochrany vyžaduje:

- znát možné použití atomových zbraní nepřítelem a jejich účinky,
- vysoké morální vlastnosti a politické uvědomění každého příslušníka střeleckého sboru,
- důkladný výcvik a znalosti vojsk v protiatomové ochraně a používání prostředků této ochrany,
- naprostou zběhlost velitelů a štábů v rychlém organisování této ochrany,
- v každé bojové situaci podle daných podmínek, aby byla zabezpečena stálá bojová pohotovost vojsk,
- umění rychle odstraňovat následky atomového napadení, aby bylo zajištěno plynulé plnění bojových úkolů vojsky.

Mimo to vyžaduje použití atomových zbraní nepřítelem i určitých zvláštností ve způsobu činnosti vševojskových svazků, útvarů a jednotek, jakož i v použití jednotlivých druhů vojsk.

Předmětem tohoto článku je pojednat o organisaci protiatomové ochrany v útočném boji střeleckého sboru, podle zásad služební knihy Chem-II-10.

K splnění tohoto úkolu je třeba promluvit

- o možnostech a způsobech nepřátelských atomových napadení,
- o zásadách protiatomové ochrany v útočném boji střeleckého sboru,
- a o povinnostech velitele, štábu a náčelníků druhů vojsk a týlu střeleckého sboru.

I. Možnosti a způsoby použití atomových zbraní nepřítelem

Účelem použití atomových zbraní nepřítelem proti střeleckému sboru v útočném boji může být:

- vyřadit co nejvíce živé síly a bojové techniky,
- desorganisovat velení,
- narušit materiální zabezpečení vojsk,
- snížit morálku vojsk,
- učinit určitý terén nezpůsobilým a tím bránit manévru vojsk střeleckého sboru.

K dosažení těchto záměrů bude nepřítel používat atomových zbraní hlavně tak, aby

- způsobil našim vojskům hlavního uskupení před vyražením zteče ztráty na živé síle a bojové technice a narušil velení tak, aby vyražení ke zteči bylo znemožněno nebo alespoň co nejvíce oddáleno,
- napadl během útočného boje druhý sled a zálohy střeleckého sboru

a tím znemožnil anebo alespoň ztížil jejich zasazení a využívání úspěchu,

- si vytvořil výhodné podmínky k provedení protizteče (protiúderu),
- usnadnil odchod svým jednotkám,
- zabránil dokončení obklíčení nebo usnadnil obklíčeným jednotkám vyjít z obklíčení,
- znesnadnil zásobování útočících vojsk.

Znemožnit nebo oddálit vyrazení ke zteči může obránce v přípravě období v rámci protipřípravy nebo při zahájení dělostřelecké a letecké přípravy tím, že na zjištěném nebo předpokládaném směru hlavního úderu napadne svazky prvního sledu při vystřídávání nebo ve výchozím položení zvláště tanková a mechanisovaná vojska, hlavní palnéba uskupení dělostřelectva, druhý sled a zálohy střeleckého sboru, naruší velení a spojení u střeleckého sboru napadením VS, VP a spojovacích uzlů. Materiální zabezpečení svazků střeleckého sboru může narušit napadením armádních skladů, komunikací v citlivých místech, místních center pro materiální zabezpečení vojsk a p.

Napadení prvních sledů střeleckého sboru může nepřítel provést tak, že použije atomových zbraní na bezpečnostní vzdálenost od svých čelních jednotek. Tato bezpečnostní vzdálenost závisí na způsobu napadení a na předpokládaném dosahu účinku použité atomové zbraně.

V době tohoto způsobu atomového napadení ukryje svá ohrožená vojska ve vybudovaných objektech kolektivní ochrany, po případě i vyklidí svá vojska z prostoru, který je v dosahu nebezpečných účinků atomových výbuchů.

Během zteče prováděné střeleckým sborem může nepřítel napadnout atomovými zbraněmi druhý sled a zálohy střeleckého sboru buď v prostoru soustředění, ve vyčkávacím prostoru, za přesunu na čáru zasazení nebo v prostoru výchozí čáry.

Výhodné podmínky k provedení protizteče (protiúderu) může si obránce vytvořit tím, že atomovými zbraněmi napadne palnéba postavení dělostřelectva a druhé sledy svazků prvního sledu, desorganizuje velení těchto svazků, zamezí nebo alespoň ztíží včasný manévr druhého sledu a záloh střeleckého sboru jejich přímým napadením anebo napadením soutěsek, přechodů a p., kterých nemusí během svého manévru použít.

Obklíčení může nepřítel zabraňovat tím, že napadne atomovými zbraněmi obklíčující jednotky na vnější frontě obklíčení. Vyjít z obklíčení může si obránce usnadnit tím, že na směru vyjít napadne protivníkovy jednotky při dodržení bezpečnostní vzdálenosti.

Za odchodu může obránce použít atomových zbraní k zabránění nebo k zpomalení postupu pronásledujících jednotek jejich přímým napadením nebo napadením důležitých prostorů, kterými vojska musí projít.

Při použití atomových výbušných zbraní je třeba především počítat s výbuchy vzdušnými, při nichž jsou účinky na vojska největší, zvláště jsou-li v činnosti a v pohybu. V útočném boji třeba však počítat i s výbuchy pozemními, po případě i podzemními, zvláště v těch prostorech, kde nepřítel kromě účinku ničivého chce dosáhnout i silného zamoření terénu. Mimo to k zamoření terénu i ovzduší má možnost použít i bojových radioaktivních látek (BRL).

Atomových zbraní může nepřítel použít proti vojskům střeleckého sboru letectvem a dělostřelectvem.

Z uvedených možností volby cílů a způsobů atomových napadení nepřítelem vyplývá, že vojska střeleckého sboru mohou být v útočném boji napadena atomovými zbraněmi v jakékoli bojové činnosti a že prostory jejich činnosti i jednotky samé mohou být mimo to napadány i bojovými radioaktivními látkami.

Proto je nutno organisovat protiatomovou ochranu vojsk střeleckého sboru v každé situaci.

II. Zásady protiatomové ochrany v útočném boji střeleckého sboru

Protiatomová ochrana je součástí bojového zabezpečení vojsk. Organizuje ji velitel a štáb střeleckého sboru, divise, útvaru nebo jednotky. Hlavními úkoly spadajícími do celkového rámce ochrany jsou:

- soustavné a důkladné získávání zpráv o atomových zbraních nepřítele,
- ničení (umlčování) zjištěných atomových zbraní, skladů a zařízení k jejich použití,
- ženíjní vybudování výchozího položení vojsk střeleckého sboru v potřebné míře s hlediska protiatomové ochrany,
- zabezpečit vojska potřebnými prostředky ochrany individuální a kolektivní,
- včasné uvědomění vojsk střeleckého sboru o nebezpečí atomového napadení,
- konat nepřetržitý radiologický průzkum,
- stanovit činnost vojsk v době napadení a po něm,
- okamžitě odstraňovat následky atomového napadení.

Průzkum nepřítele má zvlášť velký význam a nutno jej provádět v celém pásmu střeleckého sboru a do potřebné hloubky, neboť nejpřednější snahou musí být předejít atomovému napadení jejich včasným zjištěním a zničením (umlčením) prostředků atomového napadení.

Sem patří dále soustavné provádění průzkumu, aby žádným způsobem nebyl ztracen dotyk s nepřítelem.

Příznaky prozrazující přípravy nepřítele k použití atomových zbraní mohou být:

- zjištění letounů-nosičů atomových pum a uložení atomových pum a bojových radioaktivních látek na letištích, zjištění přísunu atomových děl nebo jejich palebných postavení a jiných pomocných zařízení a opatření, kterých používá nepřítel podle svých zvyklostí k atomovému napadení,
- zjištěné prostředky a zařízení PAO u nepřátelských vojsk v dotyku,
- příprava obranných pásem a postavení s hlediska PAO,
- vyvedení vojsk nepřítele v určitém prostoru z dotyku,
- zesílená letecká i pozemní průzkumná činnost nepřítele.

Průzkum musí být tedy zaměřen především k získání zpráv o uvedených příznacích příprav použití atomových zbraní.

Průzkum terénu má za účel:

- zhodnotit terén s hlediska výhodných podmínek pro použití atomových zbraní nepřítelem,
- vyhledat prostory a objekty, které poskytují vhodné podmínky pro PAO,
- prozkoumat vhodné podmínky a půdu pro pozemní stavby,

- předem vyhledat a určit objížděky pro případy nejpravděpodobnějších napadení atomovými zbraněmi.

U střeleckého sboru bude průzkum prováděn těmito způsoby:

- bojovou činností pěchoty a všech druhů vojsk v prostorech přímého dotyku s nepřítelem,
- pozorováním,
- výpady a léčkami,
- průzkumem bojem,
- zachycováním radiových zpráv,
- odposloucháváním telefonních hovorů,
- výsledkem válečných zajatců a civilního obyvatelstva,
- studiem dokumentů a válečné kořisti a studiem terénu nepřítele,
- sledováním zvyklostí nepřítele při připravovaném použití atomových zbraní.

Ničení (umlčování) zjištěných atomových zbraní, zařízení k jejich použití a skladů atomových zbraní a munice. Velitel střeleckého sboru musí učinit všechna opatření k okamžitému ničení nebo umlčování zjištěných atomových zbraní a jejich skladů. Základními prostředky pro toto ničení (umlčování) jsou letectvo a dělostřelectvo. Protiletadlové dělostřelectvo bude mít za úkol ničit i jednotlivé letouny-nosiče atomových zbraní.

V období do vyrazení zteče střeleckého sboru bude hlavním prostředkem ničení nepřátelských atomových zbraní letectvo. Letectvo musí nepřátelské atomové zbraně nejprve zjistit. Zjistí-li přítomnost atomového dělostřelectva, musí mu zabraňovat zaujmout palebná postavení. Velitel střeleckého sboru v tomto směru musí klást požadavky na velitele armády.

Za dělostřeleckého a leteckého útoku pokračuje letectvo v součinnosti s dělostřelectvem v této činnosti a mimo to zabraňuje manévru nepřátelského atomového dělostřelectva. Napadnout zjištěné nepřátelské baterie atomového dělostřelectva je jejich hlavní povinností. Tato činnost bude dále ještě zesilována velitelem armády útoky bombardovacího letectva.

V přípravném období bude dále úkolem letectva bořit na široké frontě budovaná nepřátelská zařízení protiatomové ochrany. Tohoto boření může se zúčastnit během dělostřelecké přípravy i dělostřelectvo velkých ráží.

Nutno tu však zdůraznit, že hlavní úlohu při ničení zjištěných nepřátelských atomových zbraní, jejich skladů a pomocných zařízení bude mít velitel frontu a armády.

Uvědomění vojsk střeleckého sboru o nebezpečí nepřátelského atomového napadení se provádí:

1. Varováním před možným atomovým napadením, které provádí štáb střeleckého sboru okamžitým vyhlášením atomové výstrahy pomocí technických pojitků. Učiní tak, získá-li zprávy, že nepřítel přisunul na bojiště atomové zbraně a činí přípravy k jejich použití. Atomová výstraha daná smluveným signálem musí rychle proniknout až do nejmenších jednotek. U střeleckého sboru provádí se vyhlašování atomové výstrahy pomocí hlásné sítě a bojových radiových sítí a pomocí linkového spojení podle pokynů velitelství armády.

Divise a ostatní útvary provedou po vyhlášení atomové výstrahy tato opatření:

- zesílí průzkum nepřítele, radiologický průzkum a pozorování,
- uvedou všechny prostředky a zařízení protiatomové ochrany do pohotovosti a přezkoušejí jejich správnou funkci,
- urychleně dokončí všechny nedodělané protiatomové ženíjní objekty,
- pokračují v organizaci a provádění dalších plánovaných opatření v PAO za zvýšené pohotovosti,
- omezí, pokud to podmínky a situace dovolují, co nejvíce pobyt jednotek mimo vybudované objekty ochrany.

2. Vyhlášením atomového poplachu při přímém nebezpečí nebo v době právě prováděného atomového napadení. Včasně vyhlášení atomového poplachu má nesmírnou důležitost. Z toho důvodu je nutné odstranit všechny mezičlánky, které by vyhlášení atomového poplachu zdržely. Proto budou vyhlásování atomového poplachu provádět:

- velitel a štáb střeleckého sboru,
- velitelé divisí, jejich štáby a velitelé útvarů,
- zvláštní hlášené služby protivzdušné obrany a dělostřelectva za tím účelem zvlášť zřízené a pro tento účel vybavené,
- zvlášť k tomu určené pozorovatelní,
- velitelé jednotek, kteří pozorují přímé nebezpečí napadení atomovými zbraněmi.

Je-li atomové napadení již provedeno — (výbuch atomové pumy, proveden postřík bojovými radioaktivními látkami) — vyhláší ihned atomový poplach velitelé až do nejmenších jednotek. Vyhlásování atomového poplachu provádí se smluveným signálem mimo všechna pořadí radiem a výkonným zrakovým signálem; u malých jednotek též zvukovým signálem.

Má-li střelecký sbor bezpečné zprávy, že se chystá nepřítel použít atomových zbraní na výchozí položení sboru, bude zpravidla nutné vyhlásit atomový poplach při zahájení nepřátelské dělostřelecké a letecké protipřípravy.

Vojska střeleckého sboru při vyhlášení atomového poplachu provádějí tuto činnost:

Ve výchozím položení:

- použijí ihned vybudovaných úkrytů podle předem připraveného plánu u jednotky,
- jednotky, které zůstaly v zákopech mimo úkryty, zalehnou na dno zákopu a použijí prostředků PCHO,
- pozorovatelé a strážní ukryjí se v okamžiku výbuchu a pak asi po 15 až 20 vteřinách pokračují v pozorování činnosti nepřítele z úkrytů,
- jednotky protiletadlové obrany použijí prostředků individuální PCHO a plní dále svůj bojový úkol. Jen po dobu přímého napadení se ukryjí.

Ve vyčkávacím prostoru a během útočného boje:

- použijí ihned nejbližších vybudovaných úkrytů nebo jiných nouzových objektů nebo terénních úkrytů, které poskytují alespoň částečnou ochranu (budou-li takové k dispozici), a použijí v tomto případě prostředků individuální PCHO,

- jinak jednotky použijí prostředků individuální PCHO a v okamžiku výbuchu atomové pumy zalehnou za nejbližší skryt hlavou od směru výbuchu,
- jednotky protiletadlové obrany, pozorovatelé a strážní použijí prostředků individuální PCHO, plní dále svůj bojový úkol a jen po dobu přímého napadení se ukryjí (zalehnou).

Ženíjní zabezpečení vojsk střeleckého sboru při možnosti použití atomových zbraní nepřítelem zahrnuje mimo běžné úkoly ženijního zabezpečení tyto další úkoly:

- ženijní průzkum příprav nepřítele k použití atomových zbraní,
- vybudování výchozího prostoru střeleckého sboru s hlediska protiatomové ochrany,
- obnovu zátarasů a obranných zařízení po nepřátelském atomovém úderu,
- průzkum, úpravu a udržování záložních komunikací a objížděk větších osad,
- deaktivace terénu a cest pro průchod vojsk, které byly zamořeny radioaktivními látkami,
- zesílení protipožárních opatření v prostoru činnosti vojsk,
- ochranu zdrojů pitné vody proti účinkům atomových zbraní a proti zamoření bojovými radioaktivními látkami.

Všechny ostatní úkoly ženijního zabezpečení útočného boje střeleckého sboru budou plněny za ztížených podmínek, zejména pro nedostatek času a při zkrácených lhůtách. Zvláštního významu nabývá dokonalé maskování činnosti vojsk a zásobování vojsk ženijními prostředky; mechanisace prací, zejména výkopových a silničních, jejich exploatace, opravy a udržování.

Ženíjní průzkum oproti dřívějším podmínkám útočného boje je nutno provádět z většího počtu ženijních pozorovatelů a to zpravidla ze tří až čtyř pozorovatelů pro sborový průzkum a většími počty průzkumných hlídek (dvěma až třemi pro sborové úkoly), vybavenými též pro radiologický průzkum.

Je třeba sledovat ráz a stupeň budování nepřátelské obrany jak na předním okraji, tak i v její hloubce. Podle těchto a dalších zpráv pak usoudit na možné prostory použití atomových zbraní nepřítelem.

Ženíjní úpravu výchozího prostoru je třeba z valné části provést ještě před zaujetím tohoto prostoru vojsky, aby byla skryta celá útočná sestava a včas splněn velmi rozsáhlý úkol vybudování všech prací s hlediska PAO. Rozsah ženijních prací spojených s budováním výchozího prostoru k útoku bude mnohem větší než za normálních podmínek. Zákopky je třeba budovat i s násypy do hloubky 1,50 m, je nutno v nich zřídit úkryty pro všechny osoby, pro munici a pro různé materiální prostředky. K ukrytí osob je třeba zřídit výklenky, pohotovostní úkryty pod předním násypem a úkryty velikosti pro střelecké družstvo v rozsahu 2 až 3 na každou střeleckou rotu. Úseky zákopů a spojovacích zákopů, hlavně v prostorech obsazených vojsky, nakrýt, při čemž délka nakrytí nemá být menší než 10 m. Stěny zákopů je nutno obložit a odstranit ostré rohy v ohybech. Okopy pro tanky a samohybná děla musí být tak hluboké, aby ukryly bojové vozidlo i s věží. Palebná postavení

dělostřelectva je třeba zapustit do země a opatřit ochrannými valy. Na velitelských stanovištích a pozorovatelnách je nutno budovat protiatomové úkryty zčásti těžké. Mimo to je nutno opatřit protiatomovými úkryty spojovací uzly a také i jiná zařízení. Bojovou techniku je třeba zakopávat. Sklady v týlovém prostoru se umísťují stranou od železničních uzlů, velkých osad a jiných pravděpodobných objektů atomového napadení. Musí být pečlivě maskovány, zapuštěny do země a vybaveny odolnou konstrukcí chránící proti tlakové vlně.

Při budování výchozího prostoru je třeba v největší míře použít ženiných úprav obrany vojsk v dotyku. Střelecký sbor potřebuje na vybudování výchozího prostoru s hlediska PAO zhruba 6 dní, s využitím obrany budované po dobu 14 až 21 dní. Při kratší době se úměrně zmenšuje rozsah úprav ve výchozím prostoru.

K obnovení zátarasů a obranných zařízení po atomovém úderu nepřítel je třeba zřídit silnější pohyblivý odřad zatarasovací, aby v krátké době spolu s dělostřeleckou protitankovou zálohou přehradil ty směry nepřátelské protizteče, které si nepřítel bude chtít otevřít atomovými údery. V takovýchto situacích musí být pohyblivé odřady zatarasovací schopny v nejkratší době v součinnosti s dělostřeleckými protitankovými zálohami a plamenometnými jednotkami vytvořit pevná a do hloubky členěná postavení, na nichž se protizteč zastaví. Pohyblivý odřad zatarasovací střeleckého sboru má být v síle nejméně jedné ženijní roty vybavený 3 až 4 tisíci minami a rychlými, obrněnými terénními vozidly pro kladení min. Dále je třeba vytvořit u všech útvarů silné pohyblivé jednotky zesílené ženijními jednotkami pro obnovu obranných zařízení, jak o tom bude pojednáno v odstavci o odstranění následků atomového napadení.

Pro zaujetí výchozího prostoru bude třeba upravit, udržovat a maskovat větší počet cest, v celku asi v dvojnásobné délce než v normálních podmínkách. V pásmu přesunu vojsk je třeba vyhledat i dostatek záložních os, aby bylo možno během přesunu obcházet prostory zamořené atomovými zbraněmi. Jednotlivé osy je třeba volit asi 5 km od sebe, aby jedním zásahem atomových zbraní nebyly zasaženy proudy na sousedních osách. S hlediska ženijní úpravy cest je třeba počítat s materiálem na obnovu objektů a s ženijními silami a prostředky v daleko větším rozsahu než doposud. K zabezpečení vlastního přesunu je třeba začlenit do čela jednotlivých proudů odřady pro zabezpečení pohybu s úkolem **rychlé likvidace zamořených prostorů** a zabezpečení tempa postupujících jednotek. V rámci střeleckého sboru může být odřad pro zabezpečení pohybu organizován v síle ženijní roty zesílené rotou pěchoty a četou tanků. V čele odřadu pro zabezpečení pohybu je nutno umístit čelní pochodovou záštitu a za ní pak následující skupiny: průzkumnou, odtarasovací, skupinu ochrany, dvě skupiny úpravy a deaktivace pochodové osy (dvě z toho důvodu, aby se mohly v práci překračovat) a na konec zadní pochodovou záštitu. Odřad pro zabezpečení pohybu je účelné podle úkolu vybavit četou odminovacích tanků, mostním tankem, částmi 40tunové mostové soupravy nebo předem připravenými výpomocnými mostovými prvky, jeřábem na autu a stroji pro zemní práce (shrnovačem a srovnavačem).

Desaktivaci terénu a cest, které byly zamořeny radioaktivními látkami, pro průchod vojsk provádějí všechny druhy vojsk a zúčastní se jí ve značné míře ženijní vojsko. Způsoby provedení jsou různé a nej-

častěji je možno používat nakrytí zamořeného prostoru vozovkou předem připravenou z prken nebo kulatiny, což je nejrychlejší způsob. Jindy bude výhodné posypat cestu vrstvou 8—10 cm nezamořeného zeminu atd. Kde je to možné, jako u betonové, asfaltové a tvrdé zamořené vozovky, je třeba radioaktivní látky spláchnout vodou pomocí kropičích aut nebo smést kartáči.

Protipožární opatření zahrnují zřizování průseků v zalesněných prostorech a čištění lesů od chřastí, zřizování protipožárních pásů v polích, odstranění lehce zápalných staveb ve velkých osadách a vytvoření protipožárních mezer v souvislých blocích domů a maskování použitím nehořlavých maskovacích prostředků.

Pro tento úkol se vyčleňují u každého útvaru jednotky v síle nejméně jedné čety na prapor. V rámci svazků se tyto jednotky zesilují ženijní bojovou technikou, zvláště shrnovači a zákopovými pluhy.

Při organisaci zásobování vodou se vyhledávají vodní zdroje a zřizují vodní stanice se zřetelem na ochranu před atomovými zbraněmi. Při průzkumu vodních zdrojů se zjišťuje radioaktivní zamoření jednak samých zdrojů, jednak přilehlého terénu. Jde-li o radioaktivní zamoření označují se vodní zdroje smluvnými znameními, která zakazují vodu používat. K zřizování vodních stanic se využívá především zemních vrtů, které jsou nejméně vystaveny poškození atomovými zbraněmi a zamoření radioaktivními látkami. Při zřizování vodní stanice u otevřeného zdroje doporučuje se zřídit studny v určité vzdálenosti od zdroje. Voda se do nich přivádí kanály vyplněnými filtračním materiálem. Studny se opatřují ochrannými příklopy. Není-li možno zabezpečit vojska sboru z nezamořených zdrojů, provádí ženijní vojsko deaktivaci vody i studní.

Zabezpečení vojsk potřebnými prostředky ochrany a vytvoření záloh těchto prostředků musí být u vojsk skončeno do zaujetí výchozího položení střeleckého sboru.

Pohyblivá záloha prostředků ochrany musí být u svazků poněkud větší nežli při organisaci protichemické ochrany.

Přibližné výměry pohyblivé zálohy prostředků protichemické ochrany:

Prostředek protichemické ochrany	U pluku	V divisním technickém skladu	U sborových útvarů
Ochranná maska ¹⁾	6—9 %	3—5 %	6—8 %
Protichemické přezuvky a pláštěnky ¹⁾	30—40%	20—30%	20—30%
Oděv protichemické ochrany ²⁾	30—40%	15—20%	20—30%
Dosimetrické přístroje ²⁾	15—20%	10—15%	10—15%

¹⁾ ze skutečných počtů osob svazku (útvaru)

²⁾ z předepsaných počtů u svazku (útvaru)

V průběhu útočného boje organisují velitelé divisi a útvarů manévr prostředky ochrany na ohrožené směry a po atomovém napadení provádějí doplnění spotřebovaných nebo zničených prostředků této ochrany.

Radiologické pozorování a průzkum organisují a provádějí střelecký sbor, divise, všechny útvary a jednotky všech druhů vojsk a speciálních vojsk podle nařízení svých velitelů a pokynů starších náčelníků.

Radiologické pozorování se provádí na velitelských stanovištích a pozorovatelnách velitele střeleckého sboru, divise, pluku, praporu a na pozorovatelnách druhů vojsk prostředky chemických pozorovacích hlídek a polochemických družstev. Chemická pozorovací hlídka může provádět radiologické pozorování v okruhu do 500 m od svého stanoviště.

Jejich úkolem je

- včas zjistit radioaktivní zamoření nepřítelem, ihned to hlásit svému veliteli a na jeho rozkaz vyhlásit „místní poplach“,
- zjistit místa v rozmístění jednotek, kde je provedeno radioaktivní zamoření,
- zjistit způsob provedení radioaktivního zamoření,
- zjišťovat úroveň radioaktivního zamoření v prostoru umístění hlídky,
- vzít vzorek radioaktivního zamoření.

K provádění radiologického pozorování jsou chemické pozorovací hlídky vybaveny indikátory a roentgenometry.

K zjištění radiologické situace ve směrech, které jsou mimo dosah radiologického pozorování, v prostorech atomového napadení a k průzkumu zjištěných zamořených úseků se provádí nepřetržitě radiologický průzkum všemi jednotkami, útvary a svazky. Provádějí jej průzkumné jednotky chemického vojska a též speciálně vycvičená polochemická družstva v jednotkách, útvarech a svazcích.

Jejich úkolem je

- zjišťovat radioaktivní látky ve vzduchu a na terénu, a včas na ně upozornit vojska,
- zjistit a vytyčit zamořené úseky terénu a stupeň jejich zamoření, zvláště v prostorech umístění vojsk,
- vyhledat a vytyčit cesty obejití a určit směry vhodné pro vytvoření průchodů nebo k překročení zamořeného úseku,
- vzít vzorky radioaktivního zamoření a zjistit směr pohybu radioaktivního oblaku,
- určovat stupeň zamoření bojové techniky, zbraní, vody, materiálu a pod.,
- provádět radiologický průzkum na odmořovacích místech.

Radiologický průzkum provádějí samostatné dosimetrické hlídky a dosimetrické hlídky. Jsou vybaveny indikátory, roentgenometry, radio-metry, pomůckami k odebrání vzorků a soupravami k vytyčení zamořených úseků.

Samostatná dosimetrická hlídka může mít 3 až 5 mužů a je schopna provádět radiologický průzkum mimo dosah kulometné palby v pásmu až do 1000 m, v kopcovitém a zalesněném terénu v pásmu do 500 m (zvláště je-li motorisovaná). Jsou určeny v první řadě k rychlému zjištění radiologické situace v určitém směru nebo prostoru.

Dosimetrická hlídka má 2 až 3 muže, je určena k provádění úkolů radiologického průzkumu v rámci své jednotky. Mimo to zařazují se do průzkumných a předsunutých odřadů a do odřadů k zabezpečení pohybu.

K plnění úkolů radiologického průzkumu a pozorování bude třeba, aby velitel střeleckého sboru měl tento počet hlídek z chemických jednotek:

na VS a VP střeleckého sboru	2 až 3 chemické pozorovací hlídky,
na ZVS střeleckého sboru . . .	1 chemickou pozorovací hlídku,
k zesílení divisi	2 až 3 dosimetrické hlídky,
pro činnost na desaktivacích místech	2 až 3 dosimetrické hlídky,
pro průzkum prostorů atomo- vých napadení	2 až 3 samostatné dosimetrické hlídky,
pro nepředvídané úkoly . . .	1 až 2 samostatné dosimetrické hlídky.

Střelecký sbor nemá dosud organické chemické jednotky a proto bude nutné, zvláště bude-li zasazen na směr hlavního úderu, zesílit jej chemickým praporem. Není-li posílen chemickým praporem nebo chemickou průzkumnou jednotkou musí si velitel střeleckého sboru vzít od podřízených divisi alespoň 1 až 2 chemická průzkumná družstva pro VS a VP sboru.

Při zaujetí výchozího položení střeleckým sborem, spojeného s vystřídáváním vojsk v dotyku, je nutné seznámit se s výsledky radiologického průzkumu od těchto jednotek a chemické pozorovací hlídky vystřídat, dříve než jednotky střeleckého sboru započnou zaujímat výchozí položení. Ihned po zaujetí výchozího položení je nutno zesílit radiologické pozorování a všechny jednotky určené pro radiologický průzkum musí být v pohotovosti k činnosti.

V přípravném období je nutno dále, aby velitel sboru organisoval průzkum úseků, které mohly být nepřítelem zamořeny před předním okrajem anebo v hloubce nepřátelské obrany.

Při vyrazení ke zteči postupují potřebné dosimetrické hlídky útvarů v čele prvních sledů a provádějí radiologický průzkum terénu na směr zteče.

Chemické pozorovací hlídky postupují se svými veliteli a provádějí nepřetržité radiologické pozorování.

Dosimetrické hlídky dělostřeleckých útvarů se vysílají k průzkumu nových palebných postavení a pozorovatelů k nerušenému přemístění dělostřeleckých jednotek.

Opatření v radiologickém průzkumu řídí přímo náčelník chemické služby.

V útočném boji je nutné provádět radiologický průzkum především na směrech útoku divisi, útvarů v prostorech atomových napadení, na osách přesunů a při zasazení druhého sledu sboru, aby bylo zachováno požadované tempo útoku. Bude-li nutné vytyčit celý zamořený úsek, budou to provádět dosimetrické hlídky divisi a střeleckého sboru.

Jestliže se během útočného boje zjistí radioaktivitou zamořený prostor, v němž jsou činná vojska střeleckého sboru, vyhlašuje se podle nařízení velitele příslušné jednotky (útvaru) „místní poplach“, jehož signál je shodný se signálem pro „chemický poplach“.

Na tento signál použijí ihned jednotky (útvary) v zamořeném prostoru prostředků individuální protichemické ochrany, dovoluje-li to situace, využijí protichemické vybavených úkrytů, provádějí radiologický průzkum hlavně za tím účelem, aby našly nejvhodnější prostor k pře-

konání zamořeného úseku, měří dávky radioaktivity, kterou byli příslušníci jednotky zasaženi a provádějí další činnost podle rozkazů svého velitele (staršího náčelníka).

Při tom dodržují všechna bezpečnostní opatření, která napomáhají snížit stupeň zasažení osob, výstroje a materiálu.

Vyslané předsunuté a průzkumné odřady musí být vždy zesíleny dosimetrickými hlídkami.

O činnosti vojsk v době napadení atomovými zbraněmi jsme pojednali již na začátku článku. Činnost vojsk střeleckého sboru po napadení bude se týkat hlavně opatření v odstraňování následků tohoto napadení směřujících k tomu, aby bylo co nejdříve znovu dosaženo bojové pohotovosti jednotek a zabezpečeno plnění nařízených úkolů.

Odstraňování následků atomových napadení u vojsk střeleckého sboru bude záviset na velikosti účinků a může se týkat:

- nouzových a záchranných prací,
- hašení vzniklých požárů,
- rychlého poskytnutí zdravotnické pomoci zasaženým a odsunu těch, kteří potřebují další lékařské zákroky,
- hygienické očisty živé síly a deaktivace bojové techniky, materiálu, objektů, terénu, cest, potravin, vody a p.,
- obnovy porušeného spojení,
- obnovy porušených nebo zavalených objektů a uvolnění cest,
- doplnění materiálních prostředků u vojsk a ve skladech jako náhrady za zničené a poškozené.

K výkonu nouzových a záchranných prací určují velitelé divisi a útvarů podle nařízení velitele střeleckého sboru pohyblivé jednotky, které se vždy zesilují ženijními jednotkami s velmi výkonnými stroji, zdravotnickým personálem a dosimetrickými hlídkami.

Síla těchto jednotek závisí na ocenění situace a bude největší tam, kde má nepřítel výhodné podmínky pro použití atomových zbraní. Tyto záchranné jednotky se určují zpravidla z druhých sledů divisi a útvarů a umisťují se v pásmu střeleckého sboru tak, aby měly možnost rychlého zásahu do prostorů pravděpodobných cílů nepřátelského atomového napadení. Jejich činnost řídí zpravidla velitelé divisi.

V prostorech, kde je možný vznik požáru následkem atomového napadení, určují velitelé divisi a útvarů podle nařízení velitele střeleckého sboru zvláštní požární jednotky, vybavené v dostatečné míře potřebnou technikou.

Nejnutnější rychlou zdravotnickou pomoc a odsun raněných musí provést velitelé divisi jen ze svých záloh zdravotnických sil a prostředků, neboť vlastní zdravotnické zařízení divisi musí být v pohotovosti ke zdravotnickému zabezpečení bojového úkolu divise. Další pomoc poskytne velitel střeleckého sboru svými posilovými zdravotnickými prostředky a konečně nutno počítat i se zásahem zdravotnických sil a prostředků armády.

Hygienickou očistu a deaktivaci organizují a provádějí především divise, útvary a jednotky samy bez újmy plnění bojových úkolů. V útočném boji půjde ve většině případů o jejich částečné provedení. Úplná hygienická očista a deaktivace bude zpravidla prováděna až po splnění denních úkolů nebo u vystřídaných jednotek.

Úplná hygienická očista a deaktivace se provádí na plukovních, di-

visních, a je-li střelecký sbor zesílen chemickou jednotkou, i na sborových desaktivacích místech. Jejich rozvinování řídí příslušní náčelníci chemické služby.

Ve výchozím položení k útoku zřizují se desativační místa:

- plukovní asi na výši postavení divisních dělostřeleckých skupin,
- divisní za postavením divisních dělostřeleckých skupin,
- sborové v blízkosti vyčkávacího prostoru divise druhého sledu, sborových záloh, sborové dělostřelecké skupiny a divisních skladů.

Určitá bezpečnostní vzdálenost (1 až 2 km) od jednotek je žádoucí.

Pro případ zamoření radioaktivitou ve větším rozsahu je nutno připravit manévry divisními a sborovými desativačními místy co nejbližší k prostoru zamoření.

Není-li střelecký sbor posílen chemickou jednotkou je třeba, aby velitel střeleckého sboru určil čaru pro zřízení divisních desativačních míst a stanovil, u kterých z nich budou provádět desaktivaci sborové útvary.

Během útočného boje provádějí sbor a divise manévry desativačními místy za postupujícími vojsky tak, aby při splnění úkolu dne u každé divise bylo jedno desativační místo s to začít s desaktivací.

Sborová desativační místa se přemisťují tak, jak to vyžaduje situace. Zpravidla jedno desativační místo se bude přesunovat za divisi druhého sledu a připravovat se k činnosti v důležitých prostorech (u přechodů přes vodní tok, důležitých křižovatek a p.). V prostoru úkolu dne střeleckého sboru rozvinují se zpravidla všechna desativační místa.

Zřízená desativační místa musí provádět nejen desaktivaci radioaktivity, ale i odmořování látek otravných, při čemž však nemohou provádět oba úkoly současně. Desaktivace v podmínkách použití atomových zbraní má samozřejmě přednost. Provádí-li nepřítel mimo atomových napadení i chemická napadení bude často vhodné vyhrazovat některá desativační místa pouze pro desaktivaci a zřizovat mimo to podle potřeby i odmořovací místa po otravných látkách. Provoz na desativačním místě musí být zahájen do jedné hodiny po příchodu na místo, kde má být zřízeno.

V divisních skladech se zřizují desativační plochy k desaktivaci skladované bojové techniky, výzbroje, materiálních prostředků a proviantu, podle nařízení příslušných náčelníků druhů vojsk a náčelníka týlu divise. Zřizují se silami a prostředky týlových útvarů a z místních zdrojů.

Při umisťování desativačních míst je třeba mít vždy zvlášť na mysli velkou spotřebu vody.

Desaktivace prostoru rozmístění vojsk, VS, VP a p. provádí se jen v těch místech, v kterých vojska střeleckého sboru budou delší dobu v činnosti a nemohou zaujmout záložní místa. Prostory silně zamořené musí týlové útvary zpravidla opustit a umístit se v záložních prostorech.

Desaktivace potřebného terénu, postavení a p. provádějí si jednotky druhů vojsk samy za účasti ženijních jednotek. Zpravidla budou desaktivovány prostory, které vojska nutně potřebují: průchody, cesty pro zabezpečení manévru a přísunu, VS, VP, obvažiště, vodní zdroje a p. Zbývající zamořené prostory je však třeba vytyčit a označit.

Desaktivaci jednotlivých úseků terénu, přesunových cest, os přesunu

a průchody pro druhé sledy divisí a střeleckého sboru, dělostřelectva a týlové útvary budou provádět ženijní jednotky divisí a střeleckého sboru.

K obnově porušeného spojení je nutno mít u střeleckého sboru, divisí i útvarů zvětšenou zálohu sil a pojítek. Jejich výše je závislá na zhodnocení situace a na možnostech napadení atomovými zbraněmi. U divisí a útvarů působících na směru hlavního úderu musí být největší.

K rychlému odstranění následků atomového napadení je třeba u střeleckého sboru v přípravném období připravit manévry všemi potřebnými jednotkami a prostředky, podle vyhodnocení možností nepřátelských atomových napadení.

Závěrem možno říci, že organizace protiatomové ochrany v útočném boji střeleckého sboru musí zabezpečit bojeschopnost útočících vojsk, nepřetržitě plnění bojových úkolů, údernou sílu a rychlé tempo útočného boje.

V období soustřeďování a při zaujetí výchozího položení jsou vojska značně ohrožena možným napadením atomovými zbraněmi. Proto všechna tu uvedená opatření v protiatomové ochraně mají obzvláštní důležitost a musí být podrobně organizována. Řídící úloha velitele a štábu střeleckého sboru je velmi významná.

V průběhu útočného boje jsou nepřátelským atomovým napadením zvlášť ohroženy divise druhého sledu, sborová dělostřelecká skupina, sborové zálohy, divisní týly, po případě i druhé sledy divisí prvního sledu.

Proto je třeba věnovat zvláštní pozornost

- ničení zjištěných prostředků nepřátelského atomového napadení,
- nepřetržitému radiologickému průzkumu s důrazem na směr hlavního úderu a pro zasazení divise druhého sledu,
- organizaci včasného vyhledávání atomového a místního poplachu,
- včasnému zjištění a obejití nebezpečně zamořených úseků nebo nutnosti je překonávat,
- včasnému doplnění nutných prostředků k překonání zamořených úseků terénu i ostatních prostředků ochrany,
- manévru nutnými silami a prostředky do prostoru atomového napadení,
- dokonalé součinnosti zvláště s hláskou službou, letectvem a protiletadlovým dělostřelectvem.

III. Povinnosti velitele a štábu střeleckého sboru při organizaci protiatomové ochrany

Kromě všeobecných povinností a znalostí v protiatomové ochraně je velitel střeleckého sboru povinen

- při svém rozhodování vždy brát v úvahu možnosti a způsoby nepřátelských napadení atomovými zbraněmi,
- zabezpečit nepřetržitě vyhledávání zpráv o nepřátelských atomových zbraních,
- zabezpečit vojskům nutné prostředky ochrany i zálohu těchto prostředků,
- stanovit způsob a lhůty ženijního vybudování protiatomové ochrany,
- znát charakter možného radioaktivního zamoření při nepřátelském atomovém výbuchu a stanovit úkoly radiologického průzkumu a způsob uvědomování vojsk o nebezpečí napadení atomovými zbraněmi,

- vydat nařízení pro činnost vojsk při napadení atomovými zbraněmi a po něm,
- připravit nutná opatření a řídit odstranění následků atomového napadení,
- zabezpečit včasné doplnění vyřazené bojové techniky a materiálu jednotkám a za tím účelem vytvářet zálohy tohoto materiálu,
- zabezpečit zasazení svého druhého sledu s hlediska PAO,
- neustále zlepšovat organizaci PAO.

Po vyhlášení rozhodnutí vydává velitel střeleckého sboru pokyny pro bojové zabezpečení.

Pokyny pro PAO mohou obsahovat (nebyla-li již uvedena v rozhodnutí):

- úkoly a lhůty pro vyhledávání zpráv o nepřátelských atomových zbraních,
- jaká opatření nutno provést u vojsk při vyhlášení atomové výstrahy,
- jakým způsobem bude organisováno vyhlásování atomového poplachu, kdo bude oprávněn jej vyhlásit, a činnost vojsk při něm,
- rozsah, pořadí a lhůty ženíjního vybudování výchozího položení sboru, úkoly ženíjních jednotek a případné zesílení jednotek v dotyku pro ženíjní práce,
- směr a prostory, na které klade důraz v radiologickém průzkumu, a dobu pohotovosti, úkoly chemických jednotek,
- lhůty doplnění chybějících prostředků individuální protichemické ochrany,
- způsob činnosti divisí a útvarů v zamořeném úseku, po případě, jak jej překonat,
- zabezpečení zasazení divise druhého sledu a sborových záloh,
- jak bude provedeno případné vystřídání a odsun jednotek, u nichž dávka radioaktivity překročila přípustnou mez,
- sílu jednotek a prostředků pro nouzové, záchranné a protipožární práce a jejich úkoly,
- manévr zdravotnickými silami a prostředky přidělenými střeleckému sboru,
- prostory umístění desaktivačních míst, úkoly, dobu pohotovosti, případné jejich zesílení a jejich manévr a pro koho budou pracovat,
- zda a jakým způsobem a jakými prostředky obnovovat ženíjní objekty, cesty, silniční objekty a jejich odmořování,
- způsoby doplnění bojové techniky a jiných materiálních prostředků u vojsk po napadení atomovými zbraněmi,
- výše zálohy prostředků protichemické ochrany, dosimetrických přístrojů, sil a pojiček k obnovení vyřazených (poškozených) pojiček a dokdy musí být u divisí,
- dobu pohotovosti v protiatomové ochraně.

Štáb střeleckého sboru na základě pokynů velitele je povinen

- organisovat vyhledávání zpráv o nepřátelských atomových zbraních, o jejich pomocných zařízeních a o opatřeních nepřátelské PAO; zprávy ihned vyhodnocovat a navrhnout veliteli příslušná opatření,
- dát veliteli všechny nutné podklady k rozhodnutí pro PAO,
- včas uvědomovat vojska o nebezpečí atomového napadení a kontrolovat, zda svazkům, útvarům a jednotkám jsou známy potřebné signály,

- zpracovávat plán protiatomové ochrany vojsk střeleckého sboru,
- zpracovávat nařízení pro PAO,
- zpracovávat bojové dokumenty se zřetelem k PAO,
- zabezpečovat nepřetržitě velení za napadení atomovými zbraněmi,
- plánovat potřebnou bojovou přípravu vojsk v PAO,
- organisovat, zabezpečovat a kontrolovat opatření k odstranění následků atomového napadení,
- plánovat použití ženiijního a chemického vojska k PAO,
- soustavně kontrolovat, jak vojska plní opatření PAO a přesvědčovat se o jejich pohotovosti,
- organisovat a obnovovat součinnost, zvláště s prostředky PVO.

Náčelníci druhů vojsk, týlu a služeb jsou odpovědní za přípravu a organisaci PAO svého druhu vojska (služby) a za včasné doplnění potřebnými prostředky a materiálem podle úkolů stanovených plánem protiatomové ochrany.

Všeobecně je jejich povinností:

- předkládat veliteli střeleckého sboru návrhy a požadavky na různá speciální opatření k zabezpečení PAO,
- podílet se na zpracování plánu PAO,
- řídit bojovou činnost svých útvarů a jednotek při atomovém napadení,
- provádět a řídit opatření na ochranu osob, bojové techniky a materiálu všech druhů,
- řídit odstraňování následků atomového napadení u útvarů svého druhu vojska,
- zabezpečovat vojska střeleckého sboru potřebnými prostředky protiatomové a protichemické ochrany a vytvářet potřebnou zálohu těchto prostředků,
- organisovat opravu a doplnění poškozené nebo zničené bojové techniky a výstroje,
- vytvářet a udržovat nutnou zásobu dílenského materiálu,
- organisovat odsun zasažené bojové techniky a jiného materiálu.

K správnému provedení protiatomové ochrany vojsk zpracovává operační oddělení štábu střeleckého sboru **plán protiatomové ochrany**, který obsahuje:

- hlavní úkoly PAO podle období útočného boje,
- způsob a signály uvědomování vojsk o atomovém nebezpečí,
- činnost vojsk při atomovém napadení a po něm,
- stupeň, rozsah a lhůty provedení ženiijních prací v PAO,
- úkoly radiologického průzkumu a jeho organisace,
- vybavení jednotek prostředky protiatomové a protichemické ochrany, po případě i speciálními prostředky na odmořování,
- opatření k odstranění následků atomového napadení (záchranná, obnovení, opravná, protipožární; zdravotnické ošetření osob a způsoby poskytování zdravotnické pomoci, odsun zasažených osob, odsun poškozené bojové techniky a jiného materiálu, organisaci desaktivace bojové techniky, výstroje; desaktivací místa, pro koho pracují, jejich pohotovost a p.).

Zpracování plánu protiatomové ochrany se zúčastní náčelníci druhů vojsk, týlu, po případě i potřebných služeb, při čemž doplňují tento plán podle své speciálnosti ve smyslu pokynů velitele střeleckého sboru.

Tak na př. zahrne do plánu:

velitel dělostřelectva :

- organizaci radiologického průzkumu v dělostřeleckých skupinách, na pozorovatelnách a za přemísťování dělostřelectva,
- organizaci radiologického pozorování u dělostřelectva,
- ničení (umlčení) zjištěných prostředků atomového napadení a zařízení nepřítele k PAO,

ženijní náčelník :

- rozsah, ráz, pořadí a lhůty budování ženijních objektů,
- vybavení svazků a útvarů ženijní technikou, standardními konstrukcemi staveb,
- organizaci vyhledávání a využití místních zdrojů pro budování ženijních objektů,
- organizaci průzkumu vodních zdrojů a zřízení vodních stanic,
- organizaci desaktivace jednotlivých úseků terénu, cest a průchodů,
- organizaci pořádkové služby na průchodech a p.;

náčelník spojení :

- výši zálohy spojovacích sil a prostředků, její umístění a lhůty zřízení,
- signály k uvědomění vojsk o nebezpečí atomového napadení a způsob rozhlášení;

náčelník chemické služby :

- organizaci radiologického průzkumu a úkoly divisí při tomto průzkumu,
- organizaci a pohotovost radiologického pozorování,
- organizaci ochrany vojsk působících v zamořených prostorech, doplnění prostředků protiatomové a protichemické ochrany a vytvoření zálohy těchto prostředků,
- umístění, organizaci a pohotovost desaktivačních míst,
- organizaci vzetí a výzkumu vzorků půdy, vody a potravin,
- úkoly chemických jednotek a p.;

náčelník týlu :

- organizaci a provedení radiologického průzkumu na přísunových a odsunových cestách a u týlových útvarů,
- vytvoření záloh výstroje na desaktivačních místech a u zdravotnických ústavů,
- zřízení specialisovaných ploch u vojskového týlu,
- organizaci poskytnutí pomoci a odsun raněných a nemocných z prostoru zasaženého atomovými zbraněmi a výpomoc dopravními a jinými prostředky,
- organizaci přísunu materiálních prostředků k doplnění a nahrazení ztrát vzniklých atomovým napadením,
- podle potřeby v součinnosti s ženijním náčelníkem zabezpečení zásobování vodou.

Na podkladě schváleného plánu protiatomové ochrany vydává pak velitel střeleckého sboru divisím a sborovým útvarům **bojové nařízení pro protiatomovou ochranu.**

Toto bojové nařízení obsahuje :

- zhodnocení možností a způsobů použití atomových zbraní nepřítelem (nebezpečné a možné prostory, směry, doby, způsoby použití),
- způsoby uvědomění vojsk o atomovém nebezpečí (signály pro atomovou výstrahu, atomový poplach, místní poplach, kdo je vyhlašuje),
- činnost divisí a sborových útvarů při atomovém napadení a po něm,
- ženíjní vybudování objektů (stupeň, pořadí, lhůty, kdo je provádí),
- úkoly radiologického průzkumu a pozorování (dobu pohotovosti, v kterých prostorech a kdy musí být zesílen, jak bude prováděn během útoku),
- doplnění vojsk prostředky protiatomové a protichemické ochrany a vytvoření zálohy (lhůta, místo, výše, pořadí),
- způsoby překonávání zamořených úseků,
- desaktivační místa (způsoby a lhůty rozvinutí, pro koho pracují, a jejich manévr),
- požární a záchranné jednotky (kdo, kde a kdy je vytvoří, a jejich sílu, vybavení a posílení),
- vytvoření zálohy spojovacích sil a prostředků, zálohy výstroje i jiných materiálních prostředků (kdo, kde a kdy a výši zálohy),
- pohotovost v PAO,
- lhůty předkládání hlášení o použití atomových zbraní nepřítelem, o jejich následcích a o ostatních opatřeních, vzetí vzorků a p.

Závěr

Pokusili jsme se v tomto článku uvést nejdůležitější opatření pro organizaci protiatomové ochrany vojsk střeleckého sboru v útočném boji ve smyslu služební knihy Chem-II-10. Víťame každý diskusní příspěvek zaměřený k tomu, aby se zlepšila organisace protiatomové ochrany vojsk, v níž máme doposud málo poznatků i zkušeností. Jsme si vědomi toho, že především je nutné, aby velitelé, jejich štáby a vůbec celý velitelský sbor naší lidové armády zvládl dokonale provádění této ochrany u vojsk.

Protiatomová ochrana musí být organisována za každé činnosti vojsk a její úspěšné provedení musí být zabezpečeno politicky, materiálně a bojově. Vůdčí myšlenkou při organizaci PAO musí vždy být, že použití atomových zbraní nepřítelem nesmí být v žádném případě důvodem k přerušení plnění bojových úkolů.

U vojsk střeleckého sboru s vysokými morálními vlastnostmi, s vysokým stupněm výcviku v PAO, vybavených potřebnou soudobou technikou zvyšující stupeň ochrany a poskytující široké možnosti manévru se velmi podstatně sníží účinky nepřátelských atomových napadení.

A mimo to je znovu třeba si uvědomit, že atomové zbraně nemohou samy o sobě rozhodovat o vítězství. I nadále mimo jiné nám známé činitele je třeba k dosažení konečného úspěchu všech druhů vojsk a jejich těsné a nepřetržité součinnosti.

PROTIVZDUŠNÁ OBRANA ZA OBOUSTRANNÉHO POUŽITÍ ATOMOVÝCH ZBRANÍ

Podplukovník Rostislav Šlapák

Význam, úloha a místo protivzdušné obrany v systému operačního zabezpečení vojsk

Výsledek Veliké vlastenecké války plně ukázal důležitost a význam protivzdušné obrany jako druhu bojového zabezpečení vojsk. Jedině Sovětská armáda náležitě oceňující její význam dokázala způsobit fašistickému letectvu neúnosné ztráty, odrazit jeho úderý namířené na nejdůležitější bráněné objekty a zabezpečit tak vlastní vojska i objekty týlu.

V současné době zkušenosti z války v Koreji i Vietnamu jen znovu potvrzují, že dále vzrůstá význam protivzdušné obrany v současném systému operačního i taktického zabezpečení vojsk. Hodnota a síla protivzdušné obrany má čím dále tím větší vliv na výsledek pozemního boje i operace. Tomu odpovídá i určitá reorganizace a vzrůst sil a prostředků protivzdušné obrany, jehož jsme v poslední době svědky ve všech armádách.

Hlavním prostředkem dopravy atomových zbraní a provedení atomových úderů je letectvo. Proto tvoří protivzdušná obrana a její prostředky jednu z nejdůležitějších a aktivních součástí protiatomové ochrany vojsk. Jak protivzdušná obrana, tak i protiatomová ochrana vojsk patří k základním druhům bojového zabezpečení vojsk. Vzhledem k tomu, že atomové úderý jsou prováděny hlavně letectvem, souvisí spolu těsně a navzájem se doplňují protivzdušná obrana a protiatomová ochrana. Stíhací letectvo a protiletadlové dělostřelectvo jsou tudíž hlavními prostředky jak protivzdušné obrany, tak protiatomové ochrany. A naopak všechna opatření protiatomové ochrany vojsk a týlu, směřující ke snížení účinků atomového úderu, zvyšují také současně odolnost vojsk i bráněných objektů před útoky nepřátelského letectva.

Letectvo zůstane pravděpodobně ještě po určitou dobu hlavním prostředkem útoku atomovými zbraněmi, neboť tomuto použití vyhovují takticko-technické vlastnosti: rychlost, dosah i dostup a zvláště pak únosnost soudobých letounů. Bombardovací letectvo umožňuje napadat atomovou pumou všechny cíle, které jsou v jeho dosahu s přesností danou současným stavem jeho zaměřovací techniky. Umožňuje také provedení co nejrychlejšího a nejrozsáhlejšího manévru i během samého útoku i provádění aktivní obrany proti prostředkům napadeného. S přihlédnutím k současnému stavu výzbroje taktického letectva Spojených států severoamerických a Velké Britannie, může být používáno jako nosičů atomových zbraní k provedení atomových úderů na vojska a objekty v týlu atomovými pumami malé ráže bombardovacích letounů typů B-57, B-45 a B-61 anebo bombardovacích stíhačů typu F-84 G, F-86 a j.

Tyto typy letounů dovolují svými letovými vlastnostmi provedení atomových úderů atomovými pumami malé ráže.

U všech uvedených typů letounů jde o letouny proudové, které svými letovými vlastnostmi, především rychlostí a dostupem, kladou velké po-

žadavky na prostředky protivzdušné obrany, aby byly jimi včas zachyceny a zničeny ještě před přiletem k bráněným objektům.

Použití soudobých rychlých letounů k atomovým úderům zkracuje značně dobu potřebnou k zjištění nosičů atomové pumy, k aktivování prostředků protivzdušné obrany k provedení zásahu proti útočníku a pro včasné varování vojsk. Kromě toho se zkracuje doba průletu letounů okruhem účinnosti pozemních prostředků protivzdušné obrany. Stíhací letectvo je tím postaveno před problém vzletnutí v co nejkratší době, nabrání výšky k útoku, navedení k zaujetí výchozího polohy k podniknutí vlastního útoku a k jeho opakování, které může být vzhledem k rychlostem soudobých bombardovacích letounů provedeno nejvýše dvakrát nebo třikrát.

Hlavní úkoly plněné protivzdušnou obranou za použití atomových zbraní

Základní úkoly protivzdušné obrany vyplývající z ustanovení našich polních řádů a ostatních předpisů jsou:

- ničením nepřátelských vzdušných prostředků způsobit porážku letectva nepřítele,
- odrážet nepřátelské vzdušné úderu na bráněná vojska a objekty týlu,
- zabránit provádění nepřátelského vzdušného průzkumu.

K těmto úkolům přistupují za použití atomových zbraní tyto další úkoly prvního pořadí důležitosti:

1. Včas a co nejdále od bráněných objektů zjišťovat nepřátelské letouny-nosiče atomových zbraní, a včas varovat vojska před hrozcím útokem.

2. Ničit nosiče atomových zbraní na vzdálených a blízkých přístupech k objektům atomových útoků ještě před jejich přiletem k hranici bombardování atomovou pumou.

3. Pokud budou atomové pumy shazovány v závěsu na padáku, ničit je v době jejich zpomaleného pádu.

4. Po zjištění příznaků možnosti atomového napadení co nejrychleji varovat vojska a při přímém nebezpečí vyhlásit atomový poplach.

Rozeberme blíže způsoby a podmínky plnění těchto úkolů.

Zkušenosti z druhé světové války ukazují, že o porážce nepřátelského letectva v operačním měřítku bylo možno mluvit v případech, kdy ztráty nepřátelských letounů způsobené bojovými prostředky protivzdušné obrany pracujícími v těsné součinnosti, t. j. protiletadlovým dělostřelectvem a stíhacím letectvem, dosahovaly 10 až 15% nepřátelských letounů z celkové počtu letounů útočících v průběhu každého náletu. Tak velké ztráty nebyly pro nepřítele natrvalo únosné a nepřítel byl nucen vzdát se provádění dalších plánovaných útoků a hledat prostředky k snížení ztrát.

Odražení úderu nepřátelského letectva na bráněná vojska a objekty týlu dosahuje protiletadlové dělostřelectvo a stíhací letectvo spolu s vojskovou protivzdušnou obranou zničením útočících letounů nebo řízených střel ještě za letu k objektu útoku před hranici bombardování nebo odvrácením útočícího letounu od splnění úkolu.

Zabránění vedení vzdušného průzkumu nepřátelským letectvem dosahují bojové prostředky protivzdušné obrany buď zničením cíle provádějícího průzkum nebo jeho přinucením ke změně kursu na vzdálenost do dvou až tří výšek od bráněného objektu průzkumu.

Včasné zjištění letounů-nosičů atomových zbraní provádějí orgány a prostředky hlásné služby a vzdušného průzkumu protiletadlového dělostřelectva. Údaje získané pomocí radiolokátorů je nutno doplňovat vzdušným pozorováním s plným využitím optických přístrojů protiletadlového dělostřelectva s velkým zvětšením a s velkým zorným polem. Dálkoměry a měřicí přístroje protiletadlového dělostřelectva umožňují totiž po navedení na cíl radiolokátory co nejpřesněji stanovit typ a ráz činnosti cíle (letounu), což je s hlediska jeho zhodnocení jako možného nosiče atomové zbraně rozhodující.

Dobře organisované a neselhávající spojení je podmínkou co nejrychlejšího aktivování bojových prostředků protivzdušné obrany i včasného varování vojsk.

Ničení letounů-nosičů atomových zbraní — provádějí vzhledem k výšce a způsobu útoku hlavní bojové prostředky protivzdušné obrany — stíhací letectvo a středorážní a velkorážní protiletadlové dělostřelectvo v těsné součinnosti, při čemž stíhací letectvo působí především na vzdálených přístupech k bráněným objektům mimo okruh účinnosti protiletadlového dělostřelectva. Protiletadlové dělostřelectvo pak působí na blízkých přístupech k bráněným objektům a nad objekty samými palbou, jejíž hustota, doplněná palbou speciálních prostředků protivzdušné obrany, raketometů a řízených střel proti letadlům, musí zaručovat bezpečné zničení letounů nosičů atomové pumy do jejich přiletu k bráněnému objektu na vzdálenost bombardování. Vzdálenost bombardování atomovou pumou s padákem je proti vzdálenosti bombardování normálními pumami podstatně menší. Její velikost nepřesahuje podle výšky a druhu pumy 1,5 až 3 km, kdežto při stejné rychlosti a výšce shozu normální pumy je tato hranice bombardování úměrná součinu rychlosti letounu a výšky bombardování. Pohybuje se od 6 do 8 km.

Ničení shozené atomové pumy s padákem v průběhu jejího pomalého pádu trvajícího 100 až 120 vteřin provádí protiletadlové dělostřelectvo hromadnou palbou.

Při atomových úderech prováděných dálkově řízenými letouny typu B-61 nebo jiných podobných typů může být použito bombardování z horizontálního letu v jakékoli výšce atomovou pumou s balistickými vlastnostmi normální letecké pumy. Není vyloučen i atomový útok navedením samého dálkově řízeného letounu s atomovou náloží přímo do cíle. Tyto útoky budou zvláště nebezpečné vzhledem k tomu, že mohou být prováděny v malých a přízemních výškách, aby byl ztížen zásah stíhacího letectva, palby protiletadlového dělostřelectva a aby bylo umožněno podlétnutí vertikální vyzařovací charakteristiky radiolokačního systému.

Varování vojsk před nebezpečím atomového napadení provádějí podle pokynů vyšších štábů jednotky hlásné služby a orgány vzdušného průzkumu protiletadlového dělostřelectva a vyhláší atomový poplach okamžitě po zjištění bezpečných příznaků přímého atomového napadení.

Zvláštnosti používání prostředků protivzdušné obrany v systému protiatomové ochrany vojsk

Nejdůležitější úkol — zjištění, zachycení a sledování typů letounů užívaných nepřítelem jako nosičů atomových pum plní vojsková hlásná služba. Její systém je tvořen útvarovou hlásnou službou (t. j. pozorovateli vzdušného prostoru v rotách a praporech a u VS pluků), hláskami u VS svazků, hláskami roty armádní hlásné služby,

stanicemi u VS střeleckých sborů a ústřednou armádní hlásné služby se zapojením vzdušného průzkumu protiletadlového dělostřelectva.

Příznaky letounu-nosiče atomové pumy jsou:

- typ letounu (na př. B-45, B-57, F-84 G, F-86 a p.),
- výška letu a kurs letounu,
- ve dne silný stíhač doprovod a složení skupiny letounů.

Po zjištění a zachycení takového letounu nebo skupiny letounů hlásí hlásná služba okamžitě zjištěné údaje pomocí příslušné stanice nebo ústředny hlásné služby vševojskovému štábu, který je oprávněn po zhodnocení situace varovat vojska.

Varování podřízených svazků, útvarů a objektů provádí se po linii všeobecného systému hlásné služby, která je svými orgány a pojítky zapojena do systému vyhlašování atomového nebezpečí vojskům.

Hlásná služba okamžitým oznámením údajů o cíli, možném nosiči atomových zbraní, příslušným velitelstvím stíhacího letectva a protiletadlového dělostřelectva umožňuje včasné aktivování jejich bojových prostředků a provedení včasného zásahu. Při nezachycení cíle jejich vlastními prostředky průzkumu navádí hlásná služba udáváním polohy cíle — odměru, dálky a výšky — stíhací letectvo a protiletadlové dělostřelectvo na cíl do té doby, dokud není zachycen jejich vlastními prostředky.

Při přímém ohrožení atomovým napadením, jehož příznakem je přiblížení skupiny nepřátelských bombardovacích letounů, užívaných jako nosičů atomové pumy, ve výšce vhodné k provedení atomového napadení s kursem na bráněný objekt na vzdálenost jedné až dvou leteckých minut od bráněného objektu nebo při zjištění, že byla shozena atomová puma z letounu, vyhlašují ihned orgány hlásné služby, jakož i orgány vzdušného průzkumu protiletadlového dělostřelectva atomový poplach. Používá se k tomu smluvených signálů především optických a radiových. Včasným vyhlášením poplachu vojskům umožní se zaujetí krytů a tím je možno zmenšit na minimum ztráty při výbuchu atomové pumy. Přímé vyhlašování atomového poplachu je odůvodněno tím, že odesláním zpráv nadřízeným orgánům, aby je zhodnotily, se může celý řetěz vyhlašování tak opozdit, že by vyhlášení atomového poplachu nadřízeným orgánem určité přišlo pozdě. Zvláštního významu při zjišťování ohrožení atomovým útokem nabývají obsluhy dálkoměrů a zaměřovacích přístrojů protiletadlového dělostřelectva, které při sledování cílů při řízení palby na ně mohou jako první zjistit shození atomové pumy.

Vzhledem k vysokému tempu a rozmachu soudobých operací musí jednotky hlásné služby zabezpečit plnění uvedených úkolů v průběhu celé operace nebo boje včasným přemisťováním po sledech a vhodným manévrem svých prostředků. Jakékoli zpoždění v rozvíjení systému hlásné služby má za následek opožděné vyhlašování nebo vůbec neprovedení hlášení o činnosti nepřátelského letectva, zvláště letounů-nosičů atomových pum, a tím i selhání zásahu prostředků aktivní obrany a umožnění nepřátelskému letectvu dosažení plného překvapení.

Středorážní a velkorážní protiletadlové dělostřelectvo zesílené protiletadlovými raketomety je hlavním pozemním prostředkem v boji s letouny-nosiči atomových pum.

Operační hustota protiletadlového dělostřelectva v útočné operaci

(boji) je 30 až 35 hlavní na běžný kilometr fronty, což předpokládá zesílení armády v útočné operaci hodnotou 2 až 3 protiletadlových divisí a zesílení střeleckého sboru hodnotou do jedné protiletadlové divise.

Zvětšený počet prostředků protiletadlového dělostřelectva a širší pásma bráněných vševojskových svazků vyžadují nové uskupení a velení protiletadlovému dělostřelectvu, které vytváří: samostatné divisní protiletadlové dělostřelecké skupiny z organických a přidělených prostředků s úkolem chránit hlavní uskupení sil a prostředků divise.

Sborové protiletadlové dělostřelecké skupiny se tvoří z organických a přidělených prostředků protiletadlového dělostřelectva sboru s úkolem zabezpečit hlavní uskupení sboru a chránit sborové objekty, zesílit protiletadlovou ochranu divisních protiletadlových dělostřeleckých skupin na hlavním směru a provést manévry protiletadlovými prostředky v pásmu sboru.

Armádní protiletadlová dělostřelecká skupina vytváří se z armádních a přidělených protiletadlových prostředků s úkolem chránit armádní objekty.

Protiletadlová dělostřelecká záloha vytváří se na stupni armády k nahrazení ztrát při použití atomových zbraní nepřítelem a jako prostředek manévru v rukou velitele dělostřelectva armády.

Pojem „protiletadlová dělostřelecká záloha“ se liší od obvyklého pojmu dělostřelecké, tankové a ženijní zálohy tím, že při nedostatku protiletadlových prostředků je útvarů protiletadlového dělostřelectva tvořícího protiletadlovou zálohu používáno k přikrytí takových objektů v hloubce, které nepřicházejí v úvahu jako cíle nepřátelských atomových úderů. Při vyřazení protiletadlových prostředků atomovým úderem je jich pak použito k nahrazení ztrát a provedení odpovídajícího manévru protiletadlovým dělostřelectvem.

Sestava protiletadlového dělostřelectva, především středorážního a velkorážního, musí zabezpečit dostatečnou hustotu palby, umožňující zničení letounu-nosiče atomové pumy do jeho příletu na vzdálenost bombardování. Proto se vzdálenosti a rozstupy baterií protiletadlového dělostřelectva za použití atomových zbraní nezvětšují a nesmějí přesáhnout hodnotu 2 až 3 km. Sestava středorážního protiletadlového dělostřelectva se v útočné operaci (boji) zpravidla člení do dvou sledů. Sestava malorážního protiletadlového dělostřelectva bývá zpravidla ve třech sledech. Velitelské stanoviště protiletadlových skupin se volí na úrovni čelních baterií.

Operační hustota protiletadlového dělostřelectva v obranné operaci je 15 až 20 hlavní na běžný kilometr fronty, což předpokládá zesílení armády hodnotou jedné protiletadlové divise.

Vzhledem k zvětšení hloubky hlavního pásma obrany je sestava protiletadlového dělostřelectva při ochraně obranného boje nebo operace členěna nejméně do třech sledů středorážních baterií při normálních vzdálenostech a rozstupech. Zadní sled středorážních baterií nejbližších k prostoru rozmístění druhého sledu sboru má být v palebném styku s uskupením protiletadlového dělostřelectva chránícím druhý sled sboru.

Sestava malorážního protiletadlového dělostřelectva je tvořena až čtyřmi sledy baterií v palebném styku mezi sebou, zpravidla nezávisle rozmístěných po útvarech přímo zabezpečujících určené objekty.

Velitelská stanoviště útvarů a skupin volí se na úrovni zadních baterií protiletadlových skupin poblíž velitelských pozorovatelů příslušných vševojskových velitelů. Stanoviště řídicích radiolokátorů se budují předem na druhém pásmu obrany, aby nebyla bojem rušena jejich činnost.

Přemisťování bojové sestavy protiletadlového dělostřelectva vzhledem na vysoké tempo útoku musí být dokonale naplánováno a zorganizováno tak, aby se protiletadlové dělostřelectvo nezpožďovalo za útočícími jednotkami a tím nedošlo ke snížení hodnoty protiletadlové dělostřelecké ochrany chráněných objektů.

Délky skoků baterií protiletadlového dělostřelectva se za oboustranného použití atomových zbraní zvětšují o 1 až 2 km u malorážního protiletadlového dělostřelectva, a o 2 až 4 km u středorážního protiletadlového dělostřelectva.

Řízení palby je vzhledem na novou organizaci velení a uskupení protiletadlového dělostřelectva centralisované s ohledem na možnost využití údajů radiolokačního průzkumu v celém průběhu období operace (údobí boje). U malorážních jednotek protiletadlového dělostřelectva se centralisuje jen do stupně útvaru.

Malorážní protiletadlové dělostřelectvo, které nepůsobí proti letounům-nosičům atomových pum, skryje po vyhlášení atomové výstrahy nebo poplachu své palebné prostředky v připravených krytech proti účinkům výbuchu atomové pumy. Po skončení útoku musí do tří minut zaujmout znovu palebná postavení, aby bylo s to zmařit případné útoky nepřátelských bombardovacích stíhačů, kteří se mohou objevit v prostoru atomového útoku nepřítele již po 10 minutách po jeho provedení ve výšce do 2 km.

Při útocích prováděných bezpilotními prostředky s atomovými pumami nebo náložemi, jejichž výška letu není omezena bezpečnostními ohledy k osádce vzhledem na účinek atomového výbuchu, bude působit malorážní dělostřelectvo proti těmto cílům v prvním pořadí důležitosti, aniž bude zaujímat předem připravené protiatomové úkryty.

Při protiletadlové dělostřelecké ochraně tankových a mechanisovaných jednotek se zvláště uplatňují malorážní protiletadlové zbraně umístěné na samohybných podvozcích.

Co nejtěsnější spolupráce protiletadlového dělostřelectva s hláskou službou a stíhacím letectvem je jedním z rozhodujících činitelů úspěchu protivzdušné obrany.

Letectvo

Za používání atomových zbraní zvyšuje se úloha veškerého letectva v systému protivzdušné obrany a protiatomové ochrany zvláště bombardovacího a průzkumného. Celý ráz činnosti letectva, zvláště stíhacího, je značně aktivnější. Vybojování převahy ve vzduchu a její udržení má v systému protiatomové ochrany mimořádný význam, umožňuje volný zásah všech druhů letectva na objekty protivníka i na útočící nepřátelské letouny nosiče atomových zbraní.

Význam a úloha bombardovacího letectva v boji o dosažení převahy ve vzduchu i v protivzdušné obraně se zvětšuje, neboť jeho údery na letiště a základny nepřítele jsou neúčinnější formou boje s nepřátelským letectvem.

Zjišťování nepřátelských leteckých základen a jejich obsazení, skladů atomových zbraní a odpalovacích základen řízených střel provádí pak průzkumné letectvo jako nejpřednější úkol v rámci protiatomové ochrany vojsk.

Stíhací letectvo pak bojem s nepřátelským letectvem vybojovává převahu sil ve vzduchu a zabezpečuje objekty před možnými atomovými údery přehrazováním nebo střehem na letištích podle vzdálenosti bráněných objektů a vlastních možností zásahu proti nepřátelským letounům. Proti nepřátelským nosičům atomových pum působí především na vzdálených přístupech k bráněným objektům a v okruhu účinnosti protiletadlového dělostřelectva ve výškách nad jeho účinný dostřel nebo převýšením jedné čtvrtiny výšky nad palbou protiletadlového dělostřelectva. Celý ráz činnosti stíhacího letectva je značně aktivnější a rozhodnější. Stíhač musí zničit útočící nepřátelský letoun-nosič atomové pumy stůj co stůj, po vyčerpání všech palebných možností třeba i „beranem“^{*)}.

Vojsková protivzdušná obrana

Vojsková protivzdušná obrana prováděná velkorážními kulomety a hromadnou palbou ručních zbraní nemůže působit sice proti letounům provádějícím atomový útok, přesto se však její význam, jak ukazují zkušenosti z bojů ve Vietnamu, nezmenšuje, neboť útoky bombardovacích stíhačů jsou prováděny především v malých přízemních výškách, kde její palba je velmi účinná a působí nepřátelskému letectvu velké ztráty.

Opatření na ochranu vojsk a týlu při použití atomových zbraní patří k rozhodujícím činitelům zmenšujícím účinek atomového útoku. Jsou to především — rozptýlení sestavy v terénu, plně využití terénu a přizpůsobení se jeho konfiguraci, ženižní zesílení terénu, maskování vojsk. protipožární opatření, opatření k odstranění účinků a likvidaci útoku nepřátelského letectva, dobře organizovaná zdravotnická a veterinářská služba, protichemická ochrana a průzkum.

Plánování protivzdušné obrany

Plán protivzdušné obrany zpracovaný operačním oddělením podle rozhodnutí velitele za řízení náčelníka štábu musí být jako základní dokument zpracován v těsné spojitosti s plánem protiatomové ochrany vojsk. Úkoly hlavním bojovým prostředkům protivzdušné obrany se v něm určují se zřetelem na úkoly plněné v systému protiatomové ochrany vojsk těmito prostředky.

Štáb velitele dělostřelectva pak zpracovává plán zabezpečení operace (boje) protiletadlovým dělostřelectvem se schematem způsobu zapojení vzdušného průzkumu protiletadlového dělostřelectva do systému protiatomové výstrahy vojsk a schema protiletadlové ochrany objektů před atomovými útoky nepřátelského letectva, s uvedením sestavy protiletadlového dělostřelectva, jeho palebných možností a hodnoty protiletadlové ochrany bráněných objektů vyjádřených matematickou nadějí sestřelu nepřátelských letounů pro předpokládanou výšku útoku a rychlost letu.

^{*)} „Beran“ je způsob zničení nepřátelského letounu tím, že letec vrazí vlastním strojem do nepřátelského. Bylo ho používáno sovětskými letci ve Veliké vlastenecké válce.

Závěr

Cílem tohoto pojednání byl rozbor základních úkolů a podmínek použití prostředků protivzdušné obrany za používání atomových zbraní.

Význam protivzdušné obrany v systému protiatomové ochrany proti dřívějšímu ještě vzrostl a úměrně i počet jejích prostředků. Správné použití prostředků protivzdušné obrany závisí především na znalostech a schopnostech velitelů a jejich štábů, na organizaci co nejtěsnější součinnosti těchto prostředků navzájem i v rámci všech prostředků a opatření protiatomové ochrany vojsk.

MECHANISACE PRACÍ V TÝLU

Plukovník Jaroslav Šolc a plukovník Stanislav Palla

Vůdce sovětského lidu Lenin a Stalin poukazovali od prvních dnů budování sovětského státu na nutnost zvyšovat produktivitu práce — nejhlavnějšího to činitele pro vítězství nového společenského řádu. Oba nás učí, že kapitalismus bude definitivně poražen tím, že socialismus vytvoří novou, mnohem vyšší produktivitu práce.

„... socialismus může, musí a nevyhnutelně porazí kapitalistický systém hospodářství, ... poněvadž je s to přinést dokonalejší příklady práce, vyšší produktivitu práce než kapitalistický systém hospodářství... Aby však socialismus mohl dosáhnout tohoto svého cíle a učinit naši sovětskou společnost nejblahobytnější, je nutné, aby v naší zemi bylo dosaženo pracovní produktivity, která by předčila produktivitu pokročilých kapitalistických zemí.“ (Stalin, Otázky leninismu, vyd. 3, Praha, Svoboda 1948, str. 478.)

V souvislosti s těmito a jinými otázkami věnoval pak soudruh Stalin zvláštní pozornost otázkám mechanisace práce: „... mechanisace pracovních procesů je oním pro nás novým a rozhodujícím faktorem, bez něhož není možno udržet ani naše tempo, ani nový rozsah výroby.“ (Stalin, Otázky leninismu, vyd. 3, Praha, Svoboda 1948, str. 326.)

Je nejen pochopitelné, ale i zákonitou nutností, že tyto zásady platné v plném rozsahu pro všechny obory a směry lidské činnosti socialistické společnosti, platí v neztenčené míře i v životě a činnosti armády socialistického státu, povoláné k jeho ochraně a obraně; ony platí v sovětské vojenské vědě, v sovětském vojenském umění, které, zrodivše se současně s prvním socialistickým státem, neustále se vyvíjejí a zdokonalují.

To plně potvrdila světodějná vítězství Sovětské armády ve Veliké vlastenecké válce, to potvrzuje i další a neustálý růst bojeschopnosti této armády, jakož i armád států lidových demokracií, připravených rozbit každý pokus imperialistů o zničení svobody a nezávislosti pracujících nově připravovanou světovou válkou.

Sledujeme-li vývoj soudobé válečné techniky a její vliv na organizaci armád a způsoby vedení operací a boje, vidíme, jak se v současné době prudce rozvíjejí. To se projevuje zvláště v nových druzích bojové techniky zařazené do výzbroje svazků a svazů, ve zvýšené manévrovosti v boji a zejména v narůstajícím tempu útočných operací.

Na druhé straně všechny tyto změny v organizaci a vedení operací znamenají značné zvýšenou spotřebu materiálních prostředků, které musí být neustále plynule přisunovány za bojujícími vojsky na stále zvětšující se vzdálenosti. Z toho vyplývá požadavek rozšiřování péče o technické zabezpečení bojujících vojsk se zřetelem na velký počet různých druhů nové bojové techniky.

Přitom je třeba vzít v úvahu i tu okolnost, že používáním nových mocných zbraní hromadného ničení je ohrožena nejen činnost vojsk přímo na bojišti, ale i činnost týlových útvarů a zařízení, rozmístěných hluboko za linií fronty. Je známo ze zkušeností z bojů v Koreji, že se

američtí imperialisté snažili znemožnit zásobování bojujících vojsk na frontě rozsáhlým ničením zásobovacích skladů a dopravních spojů a oddělením bojujících vojsk od jejich týlů systémem přehradných paleb dělostřelectva a letectva.

Týlové útvary a zařízení musí pak třístit své úsilí na vlastní odbornou činnost k materiálně technickému a zdravotnickému zabezpečení života a boje vojsk a na provádění řady opatření k vlastní ochraně a obraně, kterou „... uskutečňují zpravidla vlastními silami a prostředky. V nutných případech se podle nařízení velitele vyčleňují skupiny k ochraně a obraně skladů a k nakládání a vykládání...“ (Oper-I-1, čl. 199).

Řešit všechny neustále rostoucí úkoly, jež ukládá vedení soudobého boje týlu, pouze prostým zvyšováním počtu příslušníků týlu a soustavným přidělováním sil a prostředků z počtu bojujících útvarů a jednotek není správné ani účelné.

Je proto nutno hledat nové cesty, jak zvládnout úkoly materiálně technického zabezpečení boje v nejkratší době. Jednou z cest, jak týl může, a to i bez nadměrného zvyšování počtu svých příslušníků, úspěšně zdolat všechny tyto — a mnohdy zdánlivě i nepřekonatelné — obtíže je využití mechanisace prací v týlu, a to v nejširším možném měřítku.

Při zkoumání této velmi rozsáhlé otázky se nám jeví možnosti využít mechanisace v těchto základních oborech celé činnosti týlu:

1. mechanisace některých štábních prací, t. j. všech pracovních úkonů a pochodů, souvisejících s řízením činnosti týlu,

2. mechanisace ostatních pracovních pochodů, zahrnujících v podstatě:

- mechanisaci práce v dopravě,
- mechanisaci práce ve skladech,
- mechanisaci práce ve výrobních, dílenských a opravářských zařízeních,
- mechanisaci zemních prací (úprava prostorů a míst, jakož i budování skladů, dílen, zemljanek pro štáby týlu a zdravotnická zařízení, úkryty pro dopravní prostředky, ochranné zákopy, úprava, obnova a budování komunikací, příprava hrobů pro pohřbívání padlých na bojišti a pod.).

Mechanisace štábních prací v týlu

Hlavním cílem mechanisace štábních prací v týlu musí být zvládnutí všech nutných úkolů s nejmenším počtem pracovních sil, a to v nejkratším čase.

Mechanisace štábních prací znamená úplnou likvidaci všech zastaralých a byrokratických způsobů práce, které dovedly zaměstnat množství kancelářských a štábních pracovníků. Plánovitá mechanisace štábních prací a zavádění nových forem práce do způsobů velení týlu a do týlové administrativy bude jedním z hlavních činitelů znamenajících uvolnění dalších pracovních možností dosavadních počtů štábů týlu a tím zabránění jeho zbytečnému zvyšování na úkor bojujících vojsk.

Tím se současně kvalifikovaní štábní týloví pracovníci oprostí od různých pracných písařských prací a budou se moci ve větším měřítku věnovat tvůrčímu a iniciativnímu velení týlu v souladu se zámyslem velitele a s vývojem situace na bojišti.

Tu nutno mít stále na paměti, že mezi činnostmi vojsk na bojišti a čin-

ností všech týlových útvarů a zařízení, určených k jejich materiálně technickému zabezpečení, je přímá souvislost. V boji i mimo boj se projevuje tím, že dobrá nebo špatná práce štábu týlu má vliv na činnost týlových útvarů a zařízení, které pak nejsou s to zvládnout úkoly stanovené velitelem k materiálně technickému zabezpečení boje včas a v plném rozsahu. Tato skutečnost proto vyžaduje, aby úroveň celé činnosti štábů týlu byla účelnou a co nejširší mechanisací štábních prací přivedena na výši odpovídající požadavkům a potřebám organizace a vedení soudobého boje.

Činnost příslušníků štábů zahrnuje v sobě kromě složitých a kombinovaných duševních pochodů, které se vnějším, viditelným způsobem zvláště nijak neprojevují, ještě určité základní úkony, které je vidět a které lze co do rozsahu a kvality měřit. K nim patří zvláště psaní, výpočty, zpracovávání různých bojových a pomocných dokumentů, jejich třídění srovnáváním (na př. jedné položky s jinou položkou), vyhledávání určitých písemností (jako celku nebo jejich určitých částí), jejich zakládání a p.

Hlavním předmětem mechanisace musí se stát právě tyto základní úkony, a to v rozsahu II., po případě I. stupně (podle Dumlera).

Sovětský autor Dumler v práci „Orgatechnika v upravení i plánování proizvodstva“ rozeznává dva druhy mechanisace takovýchto prací. Označuje tento druh mechanisace jako organizační techniku, zkráceně „orgatechniku“.

Rozlišovacím hlediskem je mu tu druh používaného mechanisačního prostředku. Používání speciálních mechanisačních prostředků (počítacích, účtovacích, adresovacích a jiných strojů) představuje podle něho „velkou organizační techniku“ nebo také „organizační techniku I. stupně“. Jestliže se naproti tomu používá nejjednodušších nebo jednoduchých pomůcek a prostředků, které mohou být zhotovovány v mnohých případech přímo samými štábními pracovníky a z vlastních prostředků, na př. různé nomogramy a grafikony pro různé výpočty atd., mluví o „malé organizační technice“ nebo také o „technice II. stupně“.

Posuzujeme-li pak tyto mechanisační prostředky podle jejich účinnosti a celkového významu, můžeme je v celku rozdělit do tří hlavních skupin:

1. technické prostředky a zařízení (kancelářské stroje, spojovací a dopravní zařízení);
2. organizační prostředky (tiskopisy a propisovací systémy, ostatní organizační pomůcky);
3. manipulační prostředky (manipulační a technické pomůcky, kancelářské potřeby).

Z nich mechanisační prostředky první skupiny, t. j. kancelářské stroje, spojovací a dopravní zařízení, jsou v tomto směru nejvýkonnější. Je třeba si povšimnout, že podle odhadu řady sovětských odborníků (na př. kandidáta technických věd N. G. Levinsona a A. P. Lakšina), kteří se zabývají otázkami mechanisace administrace všech úřadů a kanceláří hospodářských a průmyslových podniků, se na př. zavedením statisticko-účtovacích strojů sníží potřeba kancelářských pracovníků o 92%, při používání účtovacích strojů o 80%; avšak i pouhé důsledné zavedení t. zv. „malé mechanisace“, jako použití výpočetních tabulek, nomogramů, plánovacích tabulí a podobných prostředků, může znamenat zvýšení výkonů pracovních sil v příslušných kancelářích o 30 až 40%. Tato překvapivě zajímavá čísla, ověřovaná dnes již praktickými výsledky v So-

větském svazu, měla by se stát pro všechny příslušníky štábu naší armády a zvláště pak ovšem pro příslušníky týlových štábů pobídkou k tomu, aby studovali tyto otázky a zaváděním mechanisačních prostředků všech druhů zlepšili a zrychlili svoji práci tak, jak toho tempo boje v soudobé válce vyžaduje.

Na druhé straně však pouhá skutečnost, že k mechanisaci řady prací v týlových štábech v poli je možno použít různých druhů kancelářských strojů, nesmí být ještě důvodem pro jejich bezplánovitě opatřování. To se může stát až po dokonalém uvážení, zda není možné dosáhnout zlepšení v provádění jednotlivých štábních prací především bez zavedení takových nových strojů, na př. zlepšením organizace práce, zjednodušením štábní dokumentace (zejména jejím grafickým zpracováním), zjednodušením formy rozkazů a nařízení, osobním stykem s podřízenými i nadřízenými štáby (t. zv. „živým velením“), dokonalým systémem spojení (hlavně využitím radia), odstraněním všech zbytečných úkonů a p.

Je třeba více využívat všech způsobů grafického zpracování dokumentů, jako na příklad místo pracovního textového plánu organizace týlu a materiálně technického zabezpečení by postačilo zpracovat tento plán jen graficky. Tím by se ušetřilo mnoho času. Pro praktické velení týlu v boji je grafický plán výhodnější.

Vhodnými pomůckami k mechanisování práce v týlových štábech jsou též různé nomogramy, grafikony a tabulky pro rychlé provedení různých kalkulací, zhotovené příslušníky štábů, jako na příklad:

- grafikony pro zjišťování délek dopravních sledů při dané hustotě vozidel na 1 km, vzdáleností ujetých za jednotku času při různých rychlostech dopravních prostředků a p.,
- tabulky k zjišťování váhových údajů kalkulačních zásobovacích jednotek s přesností na jednu desetinu (setinu),
- tabulky váhových, kusových, číselných údajů různého materiálu,
- grafikony koloběhů silničního přísunu a odsunu atd.

Dosud též velmi řídkým zjevem u našich týlových pracovníků je využívání logaritmického pravítka k provádění rychlých výpočtů v případech, kdy přesnost logaritmického pravítka ($\pm 2\%$) pro různé předběžné kalkulace nebo pro kontrolu zcela vyhovuje.

Rozhodnutí příslušných velitelů a náčelníků o tom, jaké mechanisační prostředky u příslušných štábů zavést, musí být založeno na pečlivém rozboru:

- rozsahu štábních prací, které mohou být mechanisovány,
- časových termínů, v nichž takové práce musí být prováděny,
- potřeby požadované přesnosti a konečně i
- stupně hospodárnosti.

Mechanisace ostatních pracovních pochodů v týlu

a) Mechanisace práce v dopravě

Jak prokázal průběh Veliké vlastenecké války Sovětského svazu, jedním z rozhodujících faktorů vítězství na bojišti je i materiálně technické zabezpečení vojsk, které se v podstatě uskutečňuje jednak včas provedeným přísunem všech materiálních prostředků, jednak odsunem materiálu nepotřebného a vojska zatěžujícího.

Jak velké úkoly musela doprava často zvládnout, ukazují tyto tři příklady:

- v roce 1944 bylo pro jeden ze sovětských frontů jen za období jednoho a půl měsíce potřeba k soustředění vojsk a materiálních prostředků 30 700 železničních vozů;
- v témže roce Veliké vlastenecké války bylo k zabezpečení bojů vojsk Sovětské armády přisunuto automobilním transportem z armádních skladů do divisních skladů 56 milionů tun různého materiálu, při čemž největší denní přísun byl 400 000 t;
- ze všech převozů, ať železničních nebo automobilních, tvořily transporty, t. j. převozy nákladů více než 70% všech převozů.

A byly to právě tyto obrovské výkony v železniční a automobilní dopravě, které ukázaly, že v tomto směru, pokud jde o mechanisaci nakládacích a vykládacích prací, které jsou neodlučitelnou částí každé dopravy nákladů, je velká mezera. Tato skutečnost byla pochopitelně již v průběhu Veliké vlastenecké války, ale hlavně po jejím ukončení z podnětu ÚV KSS předmětem studia nejvýznačnějších sovětských vědeckých pracovníků s cílem v nejkratší době tyto nedostatky odstranit.

Záměna ruční práce při nakládání a vykládání prací mechanisovanou zajišťuje:

- zkrácení doby stání dopravních prostředků (automobilů, železničního vagonu) při nakládání a vykládání,
- snížení potřeby pracovních sil (nakladačů, vykladačů, závozníků),
- z hospodárnění a zlevnění nakládacích a vykládacích prací.

Zavedení co nejvyššího stupně mechanisace snižuje současně počet potřebných dopravních prostředků, neboť zkrácením doby jejich stání zrychlí se v celku jejich oběh a tím i jejich výkonnost v určitém časovém období.

Tak na př. v roce 1940 doba oběhu jednoho železničního vagonu na sovětských železnicích byla 7,4 dne. Za Veliké vlastenecké války, kdy tehdejší stupeň mechanisace nakládacích a vykládacích prací na železničních stanicích, a to hlavně na vojenských zásobovacích a vykládacích stanicích, značně poklesl, dosáhla průměrná doba oběhu jednoho vagonu 12,6 dne. Nejvyšší byla 13,8 dne v roce 1942.

Po válce, když přisunuty materiálních prostředků vojskům Sovětské armády přestaly, rychle klesla na původní výši 7,4 dne a po účinných zásazích ÚV KSS a vlády v otázkách mechanisace nakládacích a vykládacích prací v železniční dopravě poklesla do roku 1953 již o plných 40% (referát s. Malenkova na XIX. sjezdu KSS).

Celkové množství nákladů převezené autem za určité období (na př. za 24 hodin) je dáno součinem nosnosti auta a počtu vykonaných jízd. Je pochopitelné, že při neměnné první veličině, t. j. nosnosti auta, bude hrát velkou úlohu počet jízd vykonaných za 24 hodin. Jejich počet je určen především délkou trati a sjízdností komunikace, avšak velkou roli tu má i doba nakládání a vykládání.

Při ručním nakládání a vykládání kusového zboží 3 osobami trvá naložení a složení 3tunového auta průměrně 43 minut, t. j. 0,7 hodiny. Při mechanisovaném nakládání a vykládání je tato doba (označme si ji: tns) závislá na typu a výkonnosti zařízení, a pohybuje se ve velmi širokých mezích; v průměru se výkonnost vykládání a nakládání kusového zboží blíží hodnotě 30 tun za hodinu. To znamená, že doba potřebná

k naložení a vyložení třítunového auta by se při použití mechanického nakladače v tomto případě snížila na jednu desetinu hodiny (to jest $t_{ns} = 0,1$).

Propočteme-li výkonnost pro různé dopravní vzdálenosti jednak při ručním nakládání a vykládání určitého druhu nákladu, jehož $t_{ns} = 0,7$ hod., jednak při mechanisovaném nakládání, jehož průměrná $t_{ns} = 0,2$ hod., dostaneme takovouto tabulku (pro auto s nosností 3 t):

Dopravní vzdálenost s nákladem D v km	Ruční nakládání a vykládání (tns = 0,7 hod.)		Mechanisované nakládání a vykládání (tns = 0,2 hod.)		Poměr výkonnosti mechanisovaného nakládání a vykládání k ručnímu v %
	výkonnost za 24 hodin v				
	t	tkm	t	tkm	
1	45	45	120	120	267
2	40	80	90	180	225
5	30	150	52	258	172
10	21	212	30	280	156
20	13	266	17	336	126
50	6	318	7	348	110
100	3,3	336	3,5	350	105

Tabulka ukazuje,

- že výkonnost auta bude vždy při mechanisovaném nakládání a vykládání vyšší než při ručním nakládání;
- že se vzrůstající dopravní vzdálenosti se zmenšuje rozdíl ve výkonnosti auta při ručním a mechanisovaném nakládání a vykládání.

Zkoumáme-li pak blíže činnost dopravních prostředků při přísunu materiálních prostředků ve vojskovém a armádním týlu, kde automobilní doprava je hlavním druhem dopravy vůbec, zjišťujeme, že délka jednotlivých úseků přísunu nebude zpravidla příliš velká. Tak délka praporečnických úseků bude se zpravidla pohybovat v mezích do 5 km, plukovníckých úseků do 15 km, divisních do 25 až 30 km, armádních úseků (v obraně, ve výchozím položení a při zahájení útočné operace) do 50 až 100 km. A v prostoru armádní zásobovací základny, kde téměř vždy bude velmi intenzivní automobilní provoz mezi zásobovacími stanicemi a armádními sklady, budou se dopravní vzdálenosti pohybovat zpravidla v rozsahu do 10 až 15 km.

Z toho plyne závěr, že využití vhodných druhů mechanizačních prostředků, které zabezpečují zkrácení doby nutné k provedení nakládacích a vykládacích prací, šetří týlu čas, zvyšuje hospodárné využití dopravních prostředků, snižuje jejich počet nutný k provedení přísunů a vytváří tak podmínky k jejich lepšímu a soustavnějšímu ošetřování a udržování v pojízdném stavu, snižuje fyzickou vyčerpanost řidičů a osob určených jako pracovní síly do skladů a zmenšuje tím i počet osob, které

velitelé musí jinak uvolňovat k provedení nakládacích a vykládacích prací z bojových jednotek.

Avšak všechny uvedené výhody, kterých je možno mechanisací nakládacích a vykládacích prací dosáhnout, projevují se jen tehdy, jsou-li mechanisované práce plánovitě organisovány. A jejich význam se ještě více zvýší a projeví, bude-li mechanisace rozšířena i na všechny ostatní úkony, které v sobě automobilní (i železniční) doprava zahrnuje, t. j. zpravidla přijetí materiálu k přepravě od odesílatele, naložení do dopravních prostředků, z vlastní přepravy z místa (stanice) odesílatele do místa (stanice) určení, z vyložení z dopravního prostředku, odevzdání příjemci a uložení.

Nesoustavné a nepromyšlené používání i těch nejlepších a nejvýkonnějších prostředků mechanisace nemusí však vždy mít očekávaný účinek.

Pro přípravu nakládacích a vykládacích prací je třeba předběžné úvahy o využití všech mechanismů a zařízení, jichž možno v dané situaci využít. Na základě této úvahy se provede rozmístění a seskupení všech druhů mechanických nakladačů se zřetelem na jejich kapacitu a výkonnost a nasazení jich tam, kde situace nejvíce vyžaduje zkrácení nakládací a vykládací doby.

Je třeba též pamatovat, že použijeme-li pro jediný nakládací a vykládací úkon několika zařízení různé výkonnosti, t. j. na př. mechanické nakladače, které nám dopravují materiál vodorovně, svisle nebo jej ukládají do hranice (stohu) atd., bude výkonnost celého systému zařízení určována mechanickým nakladačem nejmenší výkonnosti. Případné vyšší výkonnosti ostatních mechanizačních zařízení nebude moci být účelně využito.

Na účelném seskupení všech mechanických prostředků, jichž možno k danému úkonu použít, je založena myšlenka t. zv. komplexní mechanisace, což znamená, že celý nakládací nebo vykládací proces od začátku do konce je vykonáván strojně. Přitom musí být zajištěna náležitá souhra těchto prostředků s organisací jejich obsluhy a — což je zvláště důležité — s organisací ruční práce na sousedních nemechanisovaných pracovištích.

Při volbě způsobu mechanisace nutno vycházet z těchto základních požadavků:

- mechanizační prostředky (stroje a zařízení) musí vyhovovat svému hlavnímu určení, musí být provozně spolehlivé v polních podmínkách, musí být dostatečně pevné a stabilní, musí být možné jich v plném rozsahu jejich účinnosti využít a musí být bezpečné pro obsluhující osoby a konečně práce s nimi musí být snadná a jednoduchá;
- výkonnost strojů a zařízení má co nejvíce odpovídat podmínkám i rozsahu práce a v každém případě zabezpečovat co největší zkrácení lhůt k nakládání (vykládání);
- je třeba snažit se používat v daných podmínkách vždy velmi výkonných strojů, které vyžadují na jednotku zpracovaného nákladu nižší spotřebu energie i menší počet obsluhujících osob; avšak při malém rozsahu prací, při jejich případné rozptýlenosti a různorodosti je mnohdy výhodnější použít k nakládacím a vykládacím pracím slabších strojů;
- soubor překládacích strojů a všech mechanizačních prostředků musí být sestaven tak, aby byly vzájemně zaměnitelné a aby jich bylo možno v nutných případech využít i k obsluze různých pracovišť;

— stroje a zařízení pro mechanické nakládání a vykládání musí umožňovat manévry jimi, t. j. musí být buď pojízdné nebo musí být upraveny k snadnému a pohodlnému přemísťování a musí zajišťovat kvalitativní i kvantitativní neporušenost nakládaného nebo vykládaného materiálu.

Při volbě a použití nakládacích a vykládacích strojů a zařízení je třeba pečlivě uvážit i řadu dalších podmínek a okolností, jako na př. způsob balení a váhu nákladu, druh dopravních prostředků (auta, železničního vozu), vzdálenost a směr přemísťování nákladu při nakládání a vykládání, způsob jeho uložení, druh skladu (skladiště jako uzavřené haly nebo otevřené prostory, sklady zapuštěné do země, sklady umístěné ve zděných, dočasně upravených budovách a p.), velikost a tvar skladištní plochy, profil terénu v jejím okolí, podmínky bezpečnosti a zdravotnické potřeby obsluhujících osob.

Závěrem je možno říci, že za nejúčinnější je třeba považovat takové nakládací (vykládací) stroje a zařízení, které nejlépe odpovídají požadavkům technologického postupu při nakládání (vykládání), které zajišťují nejvyšší stupeň mechanisace příslušných prací, nejvýhodnější podmínky a nejvyšší produktivitu a u nichž se zároveň co nejvíce zkracuje doba stání vozů při nakládání (vykládání).

Způsob vedení soudobé války, zejména zvýšená činnost letectva, používání dálkových střel a zbraní hromadného ničení proti týlu a jeho dopravním spojům, zejména zásobovacím, vykládacím stanicím a přístavům nezbytně vyžaduje, aby doby nakládání a vykládání byly zkráceny na nejnížší možnou míru. Toho bude možno dosáhnout jedině mechanisováním těchto až dosud manuálně prováděných prací.

b) Mechanisace práce ve skladech

Nemenší pozornost při úsilí o zkrácení doby potřebné k naložení (vyložení) nákladu nutno též věnovat přípravě samého nákladu, jeho předběžnému roztrídění a snadnému vyhledání (hlavně ve velkých skladech) a účelnému ukládání do stohů, hromad.

Rádné označení různého druhu materiálu, hlavně baleného, účelné jeho rozložení ve skladech dovolujících rychlou manipulaci, organizace rychlého odevzdávání a vyplňování potřebných dokumentů (obsahových listů a p.), jeho balení ve vhodných množstvích, umožňujících jeho rychlé rozvažování na menší množství, mnohdy podle doby uložení a stavu materiálu nutné provedení úprav ke zlepšení jakosti (čištění, sušení a p.) přispívají ke včasné přípravě nákladu a podstatnou měrou mohou přispět k celkovým výsledkům a úspěchům mechanisace.

Organisace práce ve skladech a na místech, kde se v nich materiální prostředky nakládají a vykládají, zahrnuje v celku tyto hlavní prvky:

- přesné určení povinností všech k obsluze určených osob na pracovišti;
- účelnou organizaci pracovního místa nakládacích (vykládacích) jednotek (skupin) a jednotlivých pracovišť (nakládacích, vykládacích ploch);
- seznámení obsluhujících osob s pracovními metodami a s bezpečnostními opatřeními (protipožárními, protichemickými atd.).

Žádná nakládací nebo vykládací práce se nemá provádět neorganizovaně, živelně, a to byt byla sebejednodušší nebo byt musela být vykonána za ztížených podmínek vyvolaných bojovou situací.

Je pochopitelné, že při příležitostném nakládání jednoho auta nelze mnoho mluvit o rozdělení povinností mezi obsluhující osoby, když je to řidič auta a jeden nebo dva pomocníci (spolujezdci nebo příslušníci skladu).

Ve skladech, kde je možné a kde je nutno počítat se současným nakládáním (vykládáním) většího počtu aut, bývá však již třeba velmi značného počtu obsluhujících osob.

V takových případech je účelné kromě správce skladu určit funkce „četaře“, „mechanika“ a „dispečera“. Takovými sklady jsou zpravidla polní armádní sklady (jejich čelní oddělení); někdy jimi v určitých obdobích budou i sklady svazků (soustřeďování materiálních prostředků v přípravném období boje) nebo i jednotek (střelecké a mechanisované pluky, dělostřelecké pluky a p.).

Úkolem „četaře“ je podrobně rozpracovat úkoly pracovní nakládací (vykládací) čtyř (skupiny), určit práci jednotlivých jejích členů, přidělit každému z nich pracovní nářadí a pracovní místo, poučit je o bezpečnostních opatřeních a pomáhat řidiči auta umístit je tak, aby nakládání (vykládání) bylo co nejpohodlnější. „Mechanik“ je odpovědný za přípravu strojů a zařízení k provozu, prohlédnout bezpečnostní zařízení na nich, rozestavit je včas a účelně podle plánu a dávat znamení k jejich spuštění a zastavení. Z jeho úkolů je zřejmé, že tento orgán bude určován zpravidla jen ve skladech, kde bude větší počet strojů a mechanizačních zařízení. V menších skladech může jeho úkoly převzít buď „četař“ anebo někdy i správce skladu.

Dispečer je hlavním organizátorem prací, který včas dává pokyny mechanikům a pracovním četám s oznámením množství a druhu nákladu, začátku a konce nakládání (vykládání) a zprávy o blížícím se příjezdu dopravních prostředků do různých částí skladových prostor.

On také musí být včas a správně informován o tom, kam a kdy bude do skladu přivážen materiál dále odeslán, aby se na př. zbytečně neskládal, aby se po vyložení neukládal příliš daleko od místa, kde se bude znovu na další dopravní prostředky nakládat a p. Jak veliký význam může mít i toto opatření, ukazuje příklad z činnosti armádních skladů 11. gardové armády v orlovské operaci. V přípravném období a během vlastní operace (květen až srpen 1943) bylo přisunuto armádním skladům celkem 7389 vagonů materiálních prostředků. Z tohoto počtu, které došly a byly uloženy na zásobovacích stanicích armádní zásobovací základny, bylo 2921 vagonů, t. j. skoro 40%, znovu naloženo a dále odesláno vojskům.

Tento veliký počet vyložených a znovu naložených vagonů svědčí na jedné straně o usilovné práci armádních skladů na zpracování nákladů, na druhé straně však ukazuje malou přesnost a organisovanost v plánování převozů nákladů, které by mohly být vojskům — jak ukázal později rozbor činnosti armádního týlu v této operaci — zasílány vojskům bez překládání v armádních skladech („Materiální zabezpečení 11. gardové armády v orlovské útočné operaci v červenci až srpnu 1943“, gardový plukovník S. S. Sauker, gardový plukovník intendantní služby A. N. Voronin; pomůcka Th. 145/KT, VA KG).

Bylo by však nesprávné domnívat se, pokud jde o úspěšnou organisaci mechanisovaných prací, že se povinnosti vojenské dopravy a těch, kteří vozového parku používají, vztahují jen na prostor skladů a na vlastní nakládací a vykládací práce.

Veškerý časový zisk a úspora pracovních sil, dosažené zrychleným nakládáním a vykládáním za použití mechanisace, mohou být opět ztraceny zastávkami nebo pomalou jízdou dopravních prostředků na trati, způsobenými poruchami zaviněnými řidiči (železničním personálem), kteří jim nevěnují dostatečnou technickou péči a p.

c) Mechanisace zemních prací

Rozsah zemních prací prováděných v týlu bojujících vojsk s cílem připravit vhodné podmínky pro činnost týlových jednotek, útvarů a zařízení se v soudobém boji neustále zvětšuje a nabývá velkého významu. Nutno počítat s tím, že v daleko větším měřítku, než tomu bylo v minulé válce, budou týlové jednotky, útvary a zařízení nuceny rozmisťovat se ve volném terénu, mimo osady a důležité objekty, stranou od dobrých a výkonných silnic a cest, mnohdy i v terénu bez větších lesních porostů a p. Tato skutečnost si však na druhé straně vynucuje jejich zapuštění hluboko do země anebo jejich úplné „zakopání“, t. j. vybudování zemljank a úkrytů pro štáby, osoby, dílenské prostředky, sklady a p. Stejně tak je třeba zakopávat a před účinky nepřátelských zbraní chránit dopravní prostředky, jejichž počet úplnou motorisací a mechanisací armády značně vzrostl, udržovat, obnovovat nebo i budovat nové silnice, cesty, železnice a udržovat je v sjízdném stavu odstraňováním dopravních překážek a obnovou komunikačních objektů. Nemenšího významu nabývá i otázka úklidu bojiště, a to se zvláštním zřetelem na pohřbívání padlých a odklizení zabitých a uhynulých zvířat, tedy úkoly, jejichž provádění je ukládáno Polním řádem (prapor, pluk) přímo zástupci velitele pluku pro zásobování.

U mnohých velitelů a týlových funkcionářů ještě převládá názor, že si všechny takové práce a opatření, zabezpečující dostatečnou ochranu a obranu i vhodné podmínky pro dobrou činnost, týlové jednotky, útvary a zařízení „provedou vlastními prostředky“.

Jasnou cestu v tomto směru ukazuje vzpomenutý již 199 článek Polního řádu (sbor, divise).

Dosud se velická část těchto zemních prací prováděla ručně lopatami, rýči, krumpáči, sochory a p. Tuto těžkou, namáhavou práci, která, jak uvedeno, nabývá čím dál tím většího rozsahu, je třeba bezpodmínečně nahradit využitím všech druhů strojů a mechanizačních prostředků z těchto důvodů: ke zvýšení produktivity práce osob, které musí být k provedení prací z bojových a týlových jednotek vyčleněny, k snížení celkového počtu těchto osob na minimum, k zkrácení času potřebného k provedení prací na nejmenší možnou míru a ke zvýšení stupně ochrany a obrany týlu proti zásahům a účinkům zbraní nepřítele. Konečně třeba mít na paměti, že zvýšené tempo soudobého boje a operace ukládá týlu čím dál tím větší požadavky na přísun čím dál tím většího množství materiálních prostředků v kratších lhůtách.

Tyto skutečnosti ukazují jednak plnou opodstatněnost ustanovení nových polních řádů, jednak ukládají všem velitelům nový úkol z toho vyplývající: přemýšlet, jak tuto otázku řešit a jak ji vyřešit co nejlépe.

Jeví se tu v podstatě dvě základní řešení:

- organizačně přidělit týlovým útvarům, jednotkám a zařízením potřebné stroje a mechanizační prostředky nebo

— zesílit ženijní jednotky (útvary) vševojskových svazků tak, aby kromě ostatních ženijních prací, souvisejících s přímým ženijním zabezpečením boje, byly s to provést potřebné práce i pro zabezpečení činnosti týlu.

Jeví se výhodnějším využít k těmto rozsáhlým pracím, které je třeba zpravidla provést v nejkratší době, výkonných zemních strojů, přidělených trvale týlovým útvarům a zařízením. Naše národní podniky stavební disponují řadou různých druhů bagrů různé kapacity a jinými zemními stroji, kterých za války vzhledem k omezení stavebních investic nebude všude plně využito a kterých bude možno použít k zmechanisování zemních prací u týlu. Organisačně by bylo nejvýhodnější mít v armádním týlu dvě čety až rotu těchto zemních strojů k využití v prostoru armádního týlu i k provádění zemních prací u týlů podřízených svazků.

Tímto opatřením lze v nejnútnejším rozsahu zabezpečit ochranu a obranu týlových útvarů a zařízení včasným jich zapuštěním do země a úsporu odborných pracovních sil v týlu, kterých bude možno využít především pro vlastní týlové práce na materiálně technickém zabezpečení vojsk. Velitelé pak nebudou nuceni k těmto pracím přidělovat pracovní síly od bojujících jednotek ani speciální ženijní síly a prostředky, kterých bude možno využít přímo na bojišti.

Problém zemních prací k zakopání týlových zařízení v soudobé válce je velmi náležitý a bez zmechanisování těchto prací je téměř neřešitelný.

d) Mechanisace práce ve výrobních, dílenských a opravářských zařízeních

Soudobá armáda je vybavena velkým počtem výzbroje, dopravních prostředků a bojové techniky. K zabezpečení neustálé bojové pohotovosti vojsk je třeba udržovat tento materiál v technicky dobrém stavu; je-li poškozen, je nutné ho opravovat a konečně, je-li zničen, nahradit ho materiálem novým. Plněním těchto tří základních úkolů jsou pověřeny týlové dílenské jednotky, útvary a zařízení.

K tomu, aby dané úkoly splnily, jsou na různých stupních (u jednotek, útvarů, svazků a svazů) vybaveny potřebnými stroji, nástroji, nářadím a záložními součástkami a výrobním materiálem, které jim pak v celku umožňují provádět demontážní, opravné a montážní práce. Kromě toho se při činnosti každého takového zařízení nutně setkáváme s dílenskou dopravou (přisun poškozeného materiálu na pracoviště a po jeho opravení odsun z pracoviště, přisun náhradních součástí nebo celých dílů ze skladiště, odsun nepotřebného anebo vyřazeného materiálu — odpadu z pracoviště a p.

Je jasné, že také tu všechny dílčí základní pracovní pochody mohou být zcela nebo z větší části zmechanisovány, a to podle jejich rozsahu a charakteru úplné nebo částečně, a konečně i tu nutno vzít v úvahu celkovou organizaci těchto zařízení, organizaci postupu celé práce těchto zařízení a celého systému v odsunech a opravě bojové techniky a ostatního materiálu.

Příkladem toho nám může být na př. sám způsob organisace provádění oprav poškozené bojové automobilní a traktorové techniky, prováděný Sovětskou armádou za Veliké vlastenecké války podle zásady: „Dílenské prostředky k poškozené bojové technice.“

Přes tuto všeobecnou zásadu však v každé situaci byly hledány ještě další, jiné a účinnější způsoby, jak tento systém prohloubit a celkovou výkonnost výrobních, dílenských a opravářských zařízení zvýšit.

Tak na př. u vzpomenuté již 11. gardové armády v orlovské operaci byla provedena řada organizačních opatření k zabezpečení pohotovosti automobilních prostředků, jako na př.

- v přípravném období i během boje byly prováděny opravy vozidel přímo u svazků a u útvarů „letučkami“ vytvořenými z dílenských prostředků armády i z prostředků, které armádě přidělil front.

Tak bylo provedeno přímo u útvarů 2172 středních a generálních oprav aut a traktorů.

Při opravách se použilo zcela nově zvolených technologických method v organisaci dílenské práce, a to:

- na základnách dílenských zařízení byly opravovány složité agregáty, které byly však montovány na chassis přímo u útvarů;
- byly rozpracovány časové a technologické normy montáže, čímž byly zkráceny lhůty opravy, bylo lépe využíváno dílenských zařízení, zlepšila se jakost práce a rovněž se zmenšila i váha dopravovaných záložních součástí a jiného materiálu;
- byly vytvořeny i letučky z materiálu přiděleného frontem, který se těžko opatroval (na př. bloky válců, poloosy, vozová péra a p.). Tyto letučky byly vyslány na hlavní osy a směry automobilního provozu a prováděly rovněž potřebné opravy na místě, „v chodu“.

Závěr

Způsoby vedení soudobé války, zejména možnost použití mohutných zbraní hromadného ničení proti týlu i hluboko za linií fronty, nezbytně vyžadují, aby veškerá složitá činnost týlových jednotek, útvarů a zařízení všech stupňů byla prováděna novými pracovními methodami, které činnost směřující k materiálně technickému zabezpečení soudobého boje značně urychlí. Bez značného zrychlení všech prací v týlu v soudobých podmínkách boje by týly velmi těžko v každé situaci plnily svůj úkol zásobit včas bojující vojska vším potřebným pro život a boj.

Zrychlení všech složitých prací v týlu je možno nejúčelněji dosáhnout mechanisováním většiny prací, a to jak štábně týlových, tak zejména všech manuálních prací u všech týlových útvarů a zařízení, neboť zvětšování počtu pracovních sil k včasnému zvládnutí všech těchto úkolů vedlo by k nadměrnému zvýšení počtu osob u týlu nebo by vedlo k odnímání osob od bojových jednotek.

Cílem tohoto krátkého článku nemohlo pochopitelně být konkrétně a podrobně vyřešit mechanisaci jednotlivých pracovních pochodů v týlu, nýbrž jen naznačit pracovní úseky, v kterých je třeba se mechanisací práce zabývat. Jsou to zejména:

- mechanisace některých štábně týlových prací, zejména prací s různými výpočty a p.;
- mechanisace práce v dopravě, zvláště namáhavé práce nakládací a vykládací;
- mechanisace a účelná organisace práce ve skladech;
- mechanisace zemních prací k zapuštění týlových štábů, útvarů a zařízení do země k jejich ochraně a obraně a mechanisace prací ve výrobních, dílenských a opravářských zařízeních.

Je však samozřejmé, že stupeň mechanisace prací v týlu bude rozdílný podle stupně svazků a svazů. Nejvyššího stupně mechanisace bude nutno dosáhnout v armádním týlu a v týlu frontu.

Je skutečností, že se mnoho našich týlových pracovníků těmito otázkami již zabývala nebo se jimi zabývá a že našla již mnohá dobrá řešení, z nichž však ne všechna byla zevšeobecněna v naší armádě.

Úkolem tohoto pojednání je vyvolat celoarmádní diskusi o zmechanisování různých pracovních procesů v týlu, která by skutečně přinesla naší armádě podnětné a účelné návrhy, jak zrychlit činnost týlu k včasnému a plynulému materiálně technickému zabezpečení vojsk v soudobých podmínkách boje.

V tomto směru čeká příslušníky naší armády, a to zejména týlové pracovníky všech stupňů, velký úkol přispět k vyřešení otázek mechanisace prací v týlu. Je povinností každého týlového pracovníka a též každého velitele, aby přemýšleli, jakým způsobem a s použitím kterých prostředků možno zvýšit produktivitu práce v týlu, a kladné výsledky těchto úvah zevšeobecnit ve vojenské literatuře.

Poznámka autorů

Jako vhodnou průpravnou literaturu ke studiu otázek souvisejících s mechanisací prací v týlu, která obsahuje mnoho již vyřešených některých problémů mechanisace prací v civilním sektoru možno doporučit práce G. P. Griněvič, „Mechanisace nakládacích a vykládacích prací a skladiště v železniční dopravě“, G. N. Děktěrev, „Mechanisace prací při nakládání a vykládání kusového zboží v automobilní dopravě“, „Traktorové stroje na stavbách plošných a komunikačních“, I. díl (zpracoval kolektiv Ústavu stavební ekonomiky) a „Kompleksnaja mechanisacija proizvodstvennych processov v mašinostrojenii“ (část sborníku s referáty přednesenými na vědecko-technické konferenci o mechanisaci výrobních pochodů ve strojírenství v r. 1950).

Poznámka redakce

Tento článek se otiskuje k diskusi. Jeho autoři uvádějí několik zajímavých theoretických námětů, jak zvýšit výkon týlových orgánů zmechanisováním všech druhů týlových prací, kde je to možné. Je třeba, aby se k těmto námětům vyslovili týloví pracovníci a doložili své připomínky zkušenostmi ze své praxe.

ORGANISACE A ČINNOST TÝLU VÝSADKOVÉ BRIGÁDY

Major Josef Mikulec

Myšlenka vytvořit výsadkové jednotky vznikla již za první imperia-
listické války, hlavně v druhém jejím období, to znamená v období po-
siční války, kdy vysazení vyšší jednotky v týlu obrany nepřítele bylo
posuzováno generálními štáby jako jedno z možných řešení, jak se dostat
ze slepé uličky, v níž se ocitla vojska všech válčících států a která zá-
ležela ve zdánlivé neřešitelnosti otázky průlomu obrany nepřítele.

Značně omezené počty leteckých sil a málo vyzkoušené padákové se-
skoky však nedaly možnost otázku tu řešit. Kromě toho výsadkové voj-
sko mělo řadu odpůrců mezi zastánci „klasického vedení války“, kteří
pro své metafysické názory na otázky soudobé války nedovedli zhod-
notit význam a možnosti výsadkového vojska.

Přesto se však po skončení první světové války následkem masového
rozšíření a používání letectva všechny generální štáby o otázky výsad-
kového vojska zajímaly a ve větší nebo menší míře plánovaly jeho po-
užití v budoucích možných válečných operacích.

Nehledě na strašné dědictví carismu a následky intervence, byla to
mladá Rudá armáda, která získala primát ve vývoji výsadkových jed-
notek. Vzhledem k masovému rozšíření výsadkového sportu měla Rudá
armáda širokou základnu k budování celých svazků výsadkového voj-
ska. U expertů československé buržoasní armády, kteří navštívili v roce
1937 některé výcvikové prostory Sovětské armády, vyvolalo údiv, když
při jednom z ukázkových cvičení byla vysazena celá výsadková divise.

Je známo, že také hitlerovská armáda přistoupila k budování výsad-
kových jednotek a použila jich pak ve válce hlavně na Západě v r. 1940
a na Balkáně v r. 1941. Anglická a americká armáda použila během
druhé světové války několikrát výsadkových jednotek v operačním mě-
řítku, avšak nikdy nebylo dosaženo plánovaného cíle. V několika pří-
padech byly celé výsadkové svazky zničeny protivníkem.

Také Sovětská armáda a v jejím rámci i 1. československý armádní
sbor v SSSR několikrát použily výsadkových jednotek. Použití výsad-
kových jednotek mělo zvlášť velký význam ve válce proti Japonsku
v r. 1945 v boji s kvantunskou armádou. Příčinou úspěchu sovětských
výsadkových vojsk byl nejen všestranný výcvik příslušníků výsadko-
vých vojsk, nýbrž i správné pojetí operačního použití v těsné součinnosti
se všemi druhy vojsk. Pro bojeschopnost výsadkových jednotek mají
velký význam otázky materiálního zabezpečení a otázky organizace týlu,
což vyplývá ze zvláštnosti bojových podmínek výsadkových jednotek.

Výsadkové jednotky mohou být organizovány v plucích, brigádách
nebo divisích. Ve své úvaze se zaměřím na otázky organizace a činnosti
týlu výsadkové brigády. Většinu zásad platných pro organizaci a činnost
týlu výsadkové brigády je možno aplikovat i pro samostatný výsadkový
pluk nebo výsadkovou divisi.

Výsadková brigáda je vysazována v týlu nepřítele a může plnit bojový úkol trvající 1 až 3 dny bez jakékoli jiné možnosti doplňovat zásoby a provádět odsuny než vzdušnou cestou.

Organisace a činnost týlu výsadkové brigády je určena především jejím taktickým nebo operačním úkolem.

Výsadkové brigády může být často použito k vytvoření podmínek pro obklíčení uskupení nepřátelských vojsk nebo k dokončení takového obklíčení. Při tom bude zpravidla úkolem výsadkové brigády zmocnit se důležitého komunikačního uzlu, významné terénní čáry nebo terénního celku (průsmyku, soutěsky, horského údolí, přepravy přes vodní překážku a p.) a udržet ho do příchodu pozemního vojska. V jiném případě bude úkolem výsadkové brigády zmocnit se nepřátelského letiště, zvláště bude-li tohoto letiště používáno jako základny nepřátelského letectva, nebo zbrani plnicích důležitý úkol a p.

Podle povahy úkolů dělíme výsadky na taktické a operační. Taktického výsadku se používá k plnění taktických úkolů v těsné součinnosti s pozemním vojskem. Úkolem taktického výsadku může být na příklad zmocnit se důležitých objektů a čar na postavení sborových záloh nepřítele. Operačního výsadku se používá k plnění operačních úkolů zpravidla v operační součinnosti s rychlými skupinami armády nebo frontu. Co se týče použití výsadkového vojska, poukazuji na článek otištěný ve Vojenské mysli č. 4/1953 str. 53 až 68.

Úkolem článku je pojednat o způsobu organisace a činnosti týlu výsadkové brigády při použití v operační hloubce nepřátelské obrany. K tomu je třeba podotknout, že řada uvedených zásad má platnost i pro jiné druhy výsadků.

Hlavní a podstatnou zvláštností operačního použití výsadkové brigády je její vysoká manévrovací schopnost. Vzhledem k tomu, že výsadková brigáda je do prostoru bojové činnosti přesunována letadly, je její manévrovací schopnost omezena jen akčním radiem doletu dopravních letadel, který činí mnoho set kilometrů. Výsadková brigáda může tedy být dopravována do prostoru bojové činnosti z hlubokého týlu, kde se může nerušeně připravovat k splnění bojového úkolu. Je přirozené, že tím jsou dány velmi příznivé podmínky pro činnost týlu během přípravného období.

Zvláštností boje výsadkové brigády, která má vliv na činnost jejího týlu, hlavně na její zásobování během boje, je to, že veliké síly palebného úderu výsadkové brigády je dosahováno velkým množstvím automatických zbraní, což značně zvyšuje spotřebu munice. Tato okolnost klade zvýšené požadavky na přísun munice během boje.

Boj výsadkové brigády má ráz krátkodobého úderu s využitím překvapení, což má s hlediska materiálního zabezpečení tu výhodu, že se nepředpokládá dlouhotrvající zásobování v prostoru zasazení brigády, která může valnou část svého úkolu plnit se zásobami příslušníků brigády a se zásobami, které byly shozeny (dopraveny) do prostoru činnosti při zasazení brigády. Uvedená okolnost může usnadnit úkoly týlu v přísunech materiálu do prostoru bojové činnosti. Na druhé straně však jsou známy příklady z druhé světové války, kdy boj leteckých výsadků, plánovaný na krátkou dobu jednoho až tří dní, trval ve skutečnosti 7 až 10 dnů v podmínkách obklíčení nepřítelem. Je nasnadě, že v těchto podmínkách osud vysazené jednotky bude záviset z velké části na schopnostech týlových funkcionářů, poněvadž bojeschopnost brigády bude záviset na hodnotě zásobování.

Podstatnou zvláštností činnosti týlu výsadkové brigády je, že týl je rozmístěn zpravidla uprostřed bojové sestavy brigády a jeho činnost je vlastní činností týlu svazku za obklíčení. Tato skutečnost má největší vliv na činnost týlu a je hlavním záporným prvkem v celé organizaci týlu. Na rozmístění týlu výsadkové brigády má vliv nejen bojová sestava, nýbrž i terén, možnosti maskování, poloha plochy pro shazování nákladů a komunikační situace prostoru bojové činnosti. Týl brigády musí však být vždy chráněn bojovou sestavou.

Abychom pochopili organizaci kterékoli vojenské jednotky, musíme si uvědomit, že organizace není samoúčelem, nýbrž že je plně závislá na úkolech a výzbroji jednotky. Na organizaci mají rovněž vliv podmínky bojové činnosti jednotky. Tato skutečnost se plně odráží i u týlu výsadkové brigády, kde k uvedeným požadavkům přistupuje ještě požadavek přizpůsobení týlu výsadkové brigády co nejvíce podmínkám zásobování vzduchem.

Boj v obklíčení vyžaduje, aby každému praporu výsadkové brigády byla zabezpečena možnost samostatné činnosti. Z toho vyplývá pro organizaci praporek týlů požadavek na zabezpečení hlavních druhů zásob (munice, PHM, potraviny). Skutečnost, že při použití výsadkové brigády v operační hloubce je zásobování prováděno z letišť několik set kilometrů vzdálených od prostoru bojové činnosti, vyžaduje, aby týlové orgány byly schopny jednak zabezpečovat bojovou činnost brigády v prostoru zasazení, jednak organisovat přísun materiálu z výsadkových základůn bojujícím jednotkám. To znamená, že týl musí být organisován tak, aby mohl pracovat ve dvou sledech, z nichž jeden přijímá materiál od frontových nebo armádních týlových orgánů na výsadkové základně, ukládá jej do skladů, vede jeho evidenci, připravuje k nakládání do letounů, druhý sled pak přijímá nebo shromažďuje materiál v prostoru bojové činnosti a přisunuje ho bojujícím jednotkám.

Rovněž provádění odsunů vyžaduje členění týlu do dvou sledů.

Okolnost, že materiál je bojujícím jednotkám dopravován letouny a shazován padáky, vyžaduje zvláštních orgánů, pečujících o padákový materiál a zásobníky.

Během přípravného období je povinností týlu připravit materiální prostředky brigády k bojové činnosti, zabezpečit brigádu potřebným materiálem a organisovat týl k plnění úkolu během boje.

Brigáda se před zasazením do boje soustřeďuje ve výchozím prostoru pro vysazení, který v sobě zahrnuje prostor soustředění, prostor vyčkávací a výchozí postavení pro nasednutí a nakládání. Výchozí prostor musí poskytovat možnost skrytého soustředění brigády, provádění výcviku příslušníků brigády se zřetelem na budoucí bojovou činnost a zaručující rychlé doplnění zásob brigády.

Za materiální zabezpečení brigády odpovídá náčelník týlu frontu nebo armády. Je odpověden za to, že týlové útvary a zařízení brigády jsou včas přesunuty za brigádou do výchozího prostoru. Náčelník týlu frontu nebo armády je povinen zabezpečit přesun brigádních týlových útvarů a zařízení, která nemohou být přepravena do výchozího prostoru vzduchem, po železnici nebo auty a také zesílit brigádu automobilními dopravními prostředky tak, aby mohla všechen materiál přesunout do výchozího prostoru jedním koloběhem. Přesun musí být utajen.

Ve výchozím prostoru se provádí veškerá příprava brigády k bojové činnosti.

Péčí náčelníka zdravotnické služby frontu nebo armády se pro raněné

příslušníky brigády odsunované z prostoru bojové činnosti zřizuje nemocnice nebo odsunová sběrna, která provádí chirurgické zákroky, připravuje raněné k dalšímu odsunu do zdravotnických útvarů frontu, po případě i léčí raněné a nemocné příslušníky brigády, jestliže doba léčení nepřesahuje dobu bojové činnosti brigády do spojení brigády s pozemním vojskem.

Na dobu bojové činnosti brigády se týl dělí na dva sledy. První sled se vysazuje současně s brigádou, druhý sled zůstává na výsadkové základně a přejímá tam odsunovaný materiál, nakládá materiál do letounů, po případě balí zásoby do zásobníků a přejímá a poskytuje péči raněným příslušníkům brigády.

Složení sledů určuje velitel brigády na návrh náčelníka týlu. Při určování sledů je třeba se řídit těmito zásadami: Do prvního sledu určovat oddělení skladů hlavních druhů zásobování, zpravidla celou zdravotnickou rotu, část dopravní roty s vozidly a oddělení dělostřeleckých a automobilních dílen. Kromě toho se do prvního sledu týlu vždy určuje záloha řidičů. Jestliže armáda nezřizuje na výsadkové základně odsunovou sběrnou, je nutno tam ponechat část zdravotnické roty.

První sled týlu se vysazuje zpravidla s druhou skupinou bojového sledu (t. zv. „kluzákovým sledem“) po zmocnění se plochy vhodné pro přistání kluzáků. Prvnímu sledu týlu velí náčelník týlu nebo jeho zástupce. Současně s prvním sledem týlu se vysazují náčelníci služeb, kdežto jejich zástupci zůstávají v druhém sledu, v prostoru výsadkové základny. Týlová zařízení praporů se vysazují všechna kromě polních kuchyní.

Druhý sled týlu zůstává ve výchozím prostoru pro vysazení na výsadkové základně, která se umísťuje ve vzdálenosti 2 až 5 km od letiště, nedaleko silnice nebo železniční stanice, která spojuje letiště se sklady frontu. Druhý sled týlu tvoří zbytek skladů, část automobilní dopravní roty, zbytek dílen a všichni příslušníci týlu, kteří z jakýchkoli důvodů nebyli vysazeni v prostoru bojové činnosti. Všechny příslušníky druhého sledu týlu se používá k nakládacím a vykládacím pracím na letišti a ve skladech. V prostoru rozmístění druhého sledu týlu brigády pracuje skupina náčelníka týlu frontu, zabezpečující vyžadování a organizaci přísunu potřebného materiálu pro bojující brigádu. K udržování stálého styku s představiteli náčelníka týlu frontu je účelné, aby náčelník týlu brigády zůstal u druhého sledu týlu, poněvadž odtamtud může uplatňovat největší vliv na materiální zabezpečení brigády.

Organisace týlu výsadkové brigády v prostoru bojové činnosti v mnohém připomíná organizaci týlu vševojskových jednotek při boji v obklíčení. Je to pochopitelné, poněvadž boj výsadkové brigády je téměř vždy bojem v obklíčení. Z toho důvodu je nutno sklady a ostatní týlové útvary a zařízení vhodným způsobem rozmísťovat tak, aby byly chráněny bojovou sestavou brigády. Totéž platí i pro přistávací plochy nebo plochy pro shazování nákladů. Týlové útvary, hlavně sklady, je výhodné rozmísťovat poblíž těchto ploch. Při tom brigádní sklady se rozmísťují ve vzdálenosti asi 5 až 7 km od čáry dotyku a blíže k té části vojsk, která je na směr hlavního úsilí. Poněvadž se nepřítel bude snažit použít proti výsadkovým vojskům hlavně tanků a poněvadž protitanková obrana je uskutečňována převážně ručními protitankovými zbraněmi a zbraněmi lehčích typů, je nutno týlové útvary a zařízení rozmísťovat v protitankovém terénu.

Další důležitou zásadou organizace týlu je takové rozmístění skladů

všech jednotek, které dovoluje uskutečňovat rychlý manévr zásobami mezi jednotkami, což vyžaduje, aby sklady byly spojeny cestami nejen s bojujícími jednotkami, nýbrž i mezi sebou. Nutnost provádět manévr zásobami mezi jednotkami je vyvolána jednak nepravidelným přísunem materiálu ze zásobovacího letiště, jednak, a to hlavně nestejnoměrnou spotřebou munice. Spotřeba munice bude rychle vzrůstat na těch směrech, na kterých se bude nepřítel snažit prolomit obranný kruh brigády.

Jednou z nejdůležitějších povinností náčelníka týlu výsadkové brigády je organisovat přísun materiálu. Organisace přísunu u výsadkové brigády má řadu zvláštností. Organizaci přísunu u výsadkových vojsk zpravidla rozumíme organizaci přísunu vzduchem, protože organizace přísunu materiálu z brigádních skladů rozvinutých v prostoru bojové činnosti k bojujícím jednotkám je prováděna na malé vzdálenosti podle zásad platných pro vševojskové jednotky a nebude zpravidla způsobovat potíže.

Zvláštnost přísunu materiálu je určována tím, že dopravní letectvo není podřízeno veliteli výsadkové jednotky, nýbrž je součástí letecké armády frontu. To znamená, že ani velitel výsadkové brigády, ani náčelník týlu nemohou odpovídat za včasný přísun materiálu do prostoru bojové činnosti. Tuto odpovědnost má plně náčelník týlu frontu s velitelem letectva frontu. To ovšem neznamená, že se náčelník týlu brigády organisace přísunu neúčastní vůbec. Materiál přidělený frontem k zásobování brigády může náčelník týlu frontu přisunovat již připravený k letecké přepravě přímo do letounů. Tento způsob bude prováděn zřídka. Častěji bude front přisunovat materiál z frontových skladů do skladů brigády na výsadkové základně v průmyslových obalech. Ze skladů brigády je materiál přisunován na letiště a nakládán do letounů. Ačkoli tuto práci bude řídit většinou skupina náčelníka týlu frontu, bude při ní velmi platným pomocníkem náčelník týlu brigády, jehož orgány se účastní vedení evidence odesílaných zásob a budou spolupracovat při organizaci nakládání materiálu do letounů.

Zvláštní ráz bojové činnosti výsadkové brigády nesmí příslušníky týlu svádět k nepořádkům v evidenci materiálu. Právě značné potíže v přísunu materiálu bojujícím jednotkám a velké množství ztrát nebo znehodnocení materiálu při shazování musí být pro příslušníky týlu popudem k šetrnému a hospodárnému využití materiálu, čemuž ve značné míře pomáhá přesná a pečlivá evidence a účtování spotřeby.

Aby bylo zabráněno zbytečným ztrátám materiálu, je nutno pečlivě organisovat jeho příjem v prostoru bojové činnosti brigády. Zkušenosti z Veliké vlastenecké války dokazují, že k největším ztrátám materiálu docházelo právě v době jeho shazování.

Na procento ztrát materiálu při shazování má vliv topografický ráz terénu, povětrnostní podmínky, taktická situace brigády a vzdušná situace.

Při výběru přistávacích ploch nebo míst pro shazování nákladů je třeba dbát na to, aby tato místa měla přirozené maskování, aby však v jejich okolí byly význačné orientační body a aby jejich úprava nevyžadovala mnoho sil a času.

Průzkum vhodných prostorů provádí náčelník štábu s náčelníkem ženijního vojska. Náčelník štábu rovněž určuje velitele prostoru přejímání nákladů.

Přistávací plocha je vlastně nejjednodušším typem polního letiště. Technické požadavky na přistávací plochu jsou poměrně malé. Přistávací

plocha musí být volena za svahy odvrácenými od směru hlavního úsilí činnosti nepřítele nebo za lesním masivem. Nejlépe k tomu účelu vyhovuje louka s pevným drnem, se stoupáním ne více než 1:0,02. Na povrchu nesmějí být předměty nebo jámy s většími relativními rozdíly než ± 10 cm a vzdálené méně než 10 m. Pevnost půdy může být prakticky zjištěna plně zatíženým třítunovým autem. Po jeho přjetí přes přistávací plochu nesmí na ni zůstat stopa hlubší než 5 cm.

V zimě, kromě již uvedených požadavků, nesmí být na přistávací ploše sněhová pokrývka vyšší než 15 cm.

Jako dobrých přistávacích ploch může být používáno zamrzlých jezer, rybníků nebo širokých řek, jsou-li pokryty ledem o tloušťce nejmeně 50 cm.

Řada bojových zvláštností výsadkové brigády má vliv i na organizaci zdravotnické služby. Organizace zdravotnické služby výsadkové brigády a její činnost v boji rovněž připomíná činnost zdravotnické služby vševojskových svazků při boji v obklíčení. Vzhledem k tomu, že výsadková brigáda s bojem v obklíčení předem počítá, je možné, aby organizace zdravotnické služby byla tomuto požadavku přizpůsobena.

Tak na příklad je nutno předpokládat, že během boje nastanou téměř pravidelně potíže v odsunu raněných a že mnohdy bude odsun raněných na delší dobu vůbec znemožněn, zvláště pak ke konci boje brigády, kdy činnost nepřítele proti výsadkové brigádě bude zvláště silná. Tato okolnost vyžaduje, aby brigáda měla možnost své raněné hospitalisovat v prostoru bojové činnosti. Z toho důvodu musí mít zdravotnická rota nemociční oddělení.

Druhým důležitým požadavkem na zdravotnickou službu výsadkové brigády je takový výběr a vybavení zdravotnickým personálem, aby mohl v nejnutnějších případech provádět i chirurgické zákroky. Uvedený požadavek vyplývá rovněž z možnosti přerušení odsunu raněných příslušníků brigády, kdy v jednotlivých akutních případech včasný chirurgický zákrok znamená záchranu života nebo snížení stupně invalidity. Je tedy možné učinit další závěr k organizaci zdravotnické služby výsadkové brigády: první lékařskou pomoc poskytovat již u praporů a u zdravotnické roty mít chirurgické oddělení.

Konečně třetí požadavek na zdravotnickou službu a na její organizaci záleží v tom, aby zdravotnickým zařízením byla zajištěna velká pohyblivost a tím i schopnost k manévru. Zdravotnická služba výsadkových vojsk se musí rychle přizpůsobovat vývoji bojové situace a její příslušníci musí umět improvizovat s maximálním využitím místních zdrojů.

Místo rozvinutí brigádního obvaziště je nutno volit tak, aby bylo v blízkosti přistávací plochy, nikoli však přímo na ní a aby místo rozvinutí bylo s přistávací plochou spojeno dobrou cestou. Brigádní obvaziště je nutno rozvíjet v terénu pro tanky nedostupném.

Velká morální odpovědnost leží na náčelníkovi zdravotnické služby brigády, jestliže boj výsadkové brigády byl neúspěšný a brigáda přechází k partyzánskému způsobu boje. V takovém případě je nutno zabezpečit, aby se ani jediný raněný příslušník výsadkové brigády nedostal do rukou nepřítele. Jestliže brigáda před svým rozptýlením organizuje prolomení z prostoru obklíčení, musí být všichni ranění z obklíčení vyvezeni. Před rozptýlením brigády se ranění ukrývají v hlubokých lesích nebo v horách, kde se s nimi ponechává většina zdravotnického personálu a podle potřeby i ozbrojená ochrana.

Byla-li výsadková brigáda vysazena na vlastním území dočasně obsa-

zeném nepřitelem, na kterém však zůstalo vlastní obyvatelstvo, je možné ve výjimečných případech odevzdat raněné i do péče místního obyvatelstva. Přitom je nutno k tomu volit místa co nejvíce vzdálená od prostoru bojové činnosti brigády, poněvadž v tomto prostoru bude nepřítel organisovat domovní prohlídky, aby se zmocnil ukrytých příslušníků výsadkového vojska. Poněvadž každé použití brigády je předem agenturně zajišťováno, je možno vhodná místa pro rozmístění raněných příslušníků brigády volit již předem a v rodinách, které mají raněné příslušníky brigády převzít, je možno závčas provést příslušná opatření. Rozumí se samo sebou, že utajení podobných příprav je nejpřednějším požadavkem.

Veškerá uvedená opatření, jakož i celá organisace zdravotnické služby je předem naplánována v „Plánu zdravotnického zabezpečení boje výsadkové brigády“. Tento plán zpracovává náčelník zdravotnické služby brigády podle pokynů a mnohdy za přímé účasti zdravotnické správy frontu a schvaluje jej velitel brigády.

Je třeba zdůraznit, že organisace zdravotnické služby ve výsadkových jednotkách klade zvýšené požadavky na příslušníky zdravotnické roty. To se týká nejen jejich odborné a vojenské kvalifikace, nýbrž i morálních a politických hodnot všech příslušníků zdravotnické služby, u kterých pocit odpovědnosti za všechny bojeneschopné příslušníky brigády musí stát výše než otázka vlastního bezpečí.

Závěrem je vhodné ještě jednou si uvědomit, že týl výsadkových jednotek plní úkol za velmi odlišných podmínek od týlu vševojskových jednotek, což si vynucuje řadu zvláštností v organisaci týlu i ve způsobu provádění materiálního zajištění boje.

Týloví funkcionáři výsadkových vojsk musí mít na zřeteli, že v organisaci materiálního zabezpečení výsadkových jednotek nejsou nevýznamné maličkosti. Všechny otázky musí být stejně pečlivě propracovány a naplánovaná opatření musí být prováděna důsledně a rozhodně. Při řízení týlu je třeba se vyhýbat změnám rozkazů a všemu, co by mohlo do práce týlu vnášet nervositu a neklid. Náčelník týlu musí být nejen vysoce kvalifikovaným štábním důstojníkem, nýbrž i dobrým psychologem, který umí vytvořit pro činnost týlu příznivé pracovní podmínky.

P r a m e n y : Zápisy přednášek z Vojenské akademie týlu a zásobování Sovětské armády.

DISKUSE

K OTÁZCE MOŽNOSTI ZDOKONALENÍ PROTITANKOVÉ OBRANY A PROTITANKOVÝCH PROSTŘEDKŮ

Generál-major Ladislav Hruběš

Diskusní příspěvek k článku kolektivu Vojenské technické akademie Antonína Zápotockého uveřejněnému ve Vojenské mysli čís. 4/1954.

Pojednání kolektivu Vojenské technické akademie Antonína Zápotockého, jehož thematem jsou možnosti zdokonalení organizace protitankové obrany a protitankových prostředků vzhledem k soudobým vývojovým tendencím konstrukce a použití tanků, je třeba jen uvítat a výzvu k rozvedení těchto otázek nenechat bez odpovědi.

Je třeba si dobře uvědomit, že od ukončení druhé světové války uplynulo skoro 10 let a v této době vývoj techniky i bojového použití tanků a tankomechanisovaného vojska v imperialistických armádách zaznamenal určitý růst a rozmach, na což je ostatně v pojednání VTA AZ dobře poukázáno.

Konstrukce tanků v imperialistických armádách jde cestou, která je v celku historií opodstatněna a to cestou zvyšování ráže kanonů, tloušťky pancíře a s tím související váhy tanků.

Zde je možno zdůraznit, že imperialisté využívají zkušeností sovětských a vlastností svých tanků se snaží přiblížit vlastnostem tanků sovětských.

Tento vývoj se hlavně týká zvyšování ráže kanonů. Byla-li do nedávna zaznamenávána ve výzbroji imperialistických armád ráže tankových kanonů 86 mm, 90 mm i 105 mm, je dnes po zkušenostech v Koreji třeba už počítat s tím, že bude u kanonů těžkých tanků v nejbližší době zavedena ráže 120 mm. Soudíme-li podle délky hlavně (na př. u anglického tanku „Centurion“ je délka hlavně 5 m) a celkového jejího uložení u jednotlivých tanků a tvaru, jedná se o kanony s velkou délkou přímého výstřelu, tedy zbraně velmi účinné a v boji zblízka výkonné.

U nových typů tanků přešli imperialisté k odlévání věží z pancéřové ocelolitiny, aby tak přesně napodobili sovětský osvědčený vzor T-34 a JS-3. Zde je však třeba již dnes předpokládat tloušťku čelního pancíře ve věži i na korbě přes 100 mm. Tento předpoklad je pro protitankovou obranu důležitý. Dá se usuzovat na tyto údaje z toho, že váha nových typů tanků imperialistických armád (USA, Anglie) se pohybuje okolo 60 tun a i více.

Motor imperialistických tanků zaznamenal rovněž vývoj, neboť od motoru poháněného vysokooktanovým benzinem přechází rovněž na naftové motory, aby tím snížil zápalnost svých tanků.

V tomto je vidět tedy základní vývoj tanků imperialistických armád, který musí mít vliv i na organizaci a technické vybavení zbraní a prostředků protitankové obrany. Usuzujeme-li podle vývojové tendence tanků západních mocností, je možno počítat s tím, že tanky s kanony ráží

90 a 105 mm možno v blízké budoucnosti počítat mezi střední tanky. Je pravděpodobné, že se kromě nich objeví v dohledné době i těžké tanky s kanony ráže 120 mm.

Z toho je nutno vycházet při úvahách o organisaci protitankové obrany a o vývoji protitankových zbraní.

Požadavek protitankového rázu pozemní obrany zůstává v platnosti i v současné době, kdy je nutno počítat i s použitím atomových zbraní. K tomu je třeba si ujasnit některé otázky taktiky vojsk a základy bojového použití atomové zbraně v útoku, tak jak je propagují imperialisté.

Základní cíl atomového úderu před útokem, podle mínění Američanů, pozůstává v rozrušení a snížení obrany nepřítele do celé hloubky. Pokud se týče formy manévru útoku za použití atomové zbraně dávají přednost čelnímu průlomu. Atomový úder doporučují provádět na nejsilnější uskupení obránce. Ihned po vzdušném atomovém úderu, mohou podle Američanů pozemní jednotky rozvíjet bojovou činnost v pásmu úderu — zejména tankové jednotky, které nejsou tolik vystaveny nebezpečí zdraví ohrožujících účinků radioaktivního záření jako pěchota. Tolik Američané. Zde jsme tedy u kořene věci. Po atomovém úderu útočí ihned tanky. Je proto dnes třeba organisovat obranu jak protiatomově, tak i protitankově, neboť podle amerických názorů prý „za útoku postačí podrobit atomovému úderu největší uskupení nepřítele, aby bylo možno demoralisovat ty, kteří nebyli atomovým úderem zasaženi a jejich rozdrčení rychle dokončit tankovými kolonami vrženými do boje“ (Combat Forces, září 1953).

Zaměřím se nyní hlavně na otázky účasti tanků a samohybných děl v protitankové obraně při použití atomové zbraně útočníkem, i když jsem si dobře vědom, že tato otázka těsně souvisí s otázkou protiatomové obrany, s níž by měla být zkoumána společně. Avšak nechci překročit rozsah krátkého diskusního příspěvku.

Taktické úkoly tanků a samohybných děl v obraně v rámci vševojskových svazků

Zkušenosti Veliké vlastenecké války ukázaly, že tanky nejsou jen prostředkem výhradně útočným, ale že jsou i stejně dobrým prostředkem obranným. Vývoj plynoucí ze zkušeností po roce 1945 ukázal dále, že tank vzhledem k svým vlastnostem v současném obranném boji hraje velmi důležitou úlohu. Praxe ukázala, že tank stejně jako protitankové dělo může zničit z připraveného postavení 2 až 3 nepřátelské tanky než bude sám vyrazen. V sovětské literatuře se někdy uvádí možnost zničení 3 až 4 nepřátelských tanků. Těmto údajům je nutno rozumět tak, že se jedná o tank, který zaujal předem připravené palebné postavení, kde je provedena úplná střelecká příprava, promyšlen plán střelby, změřena vzdálenost k orientačním bodům, vyčištěno předpolí, kde je vybudováno hlavní a záložní palebné postavení tanku a kde tank je pečlivě zamaskován. Je jisté, že takto palebně připravený tank má nespornou převahu nad tankem útočníka, který se pohybuje.

K tomu je ještě třeba vzít v úvahu opancérování tanku, které chrání osádku proti střepinám a proti střelám menších ráží nebo střelám s menší dopadovou rychlostí. Konečně je třeba počítat i s tím, že odolnost tanku proti účinkům atomových zbraní je nepoměrně větší než u jiných zbraní.

To je tedy jedna stránka využití tanků v obraně; druhou stránkou využití tanků v obraně je jeho schopnost manévru, schopnost rychle se

přesunovat po připravených cestách a terénem na ohrožené úseky a to i v palbě dělostřelectva, za útoků letectva a v terénu zamořeném radioaktivními bojovými látkami. Po provedení přesunů zaujímají pak tanky na čarách rozvinutí připravená palebná postavení a jsou připraveny přejít do protizteče do boku vklínivšího se nepřítele.

S hlediska taktiky vzato jest třeba využít v obraně obou těchto vlastností tanku, zvláště nyní, kdy hrozí použití atomových zbraní útočником. Rozeberme si některá ustanovení našich Polních řádů.

Hlavním úkolem tanků přidělených střeleckým plukům prvního sledu střelecké divise nebo přesněji řečeno, tanků přidělených k zesílení protitankové obrany, je odrazit v součinnosti s ostatními druhy vojsk nepřátelský hromadný útok tanků a pěchoty nepřítele a zničit je před předním okrajem a v hloubce obrany. Tanky a samohybná děla zaujímají palebná postavení v praporech protitankových uzlech nebo v protitankovém rajonu střeleckého pluku, nebo využívají výhodného terénu pro boj v léčkách.

Úkol těchto tanků a samohybných děl přidělených protitankové obraně je svázán přímo s úkolem pěchoty prvního (základního) postavení: ničit, rozbít a zastavit nepřátelské tanky a vydržet za všech okolností na místě.

Jde nyní o činnost tankové zálohy vševojskového svazku, zpravidla střelecké divise prvního sledu střeleckého sboru v obraně. Zvláště v případě, že je nutno počítat s použitím atomové zbraně nepřítelem, je velitel střelecké divise povinen vytvořit si dostatečnou tankovou zálohu.

K čemu je určena tanková záloha velitele střelecké divise v hlavním pásmu obrany?

Jestliže hlavní pásmo obrany je zaujímáno s cílem zastavit zteč nepřátelských tanků a pěchoty a donutit nepřítele, aby upustil od dalšího útoku, je třeba, aby i činnost tanků se tomuto cíli podřídila. Je proto základním úkolem tankové zálohy velitele střelecké divise bránící hlavní pásmo obrany odrazit nepřátelské zteče.

Tankům a samohybným dělům, které jsou v záloze velitele střelecké divise, se určují pásma manévru a připravují se pro ně čáry rozvinutí, na něž musí vyjít, aby odrazily a palbou s místa ničily nepřátelské tanky a pěchotu. Tento úkol tankové zálohy má velký význam právě při použití atomové zbraně útočником. Bude to zpravidla tanková záloha velitele střelecké divise, která první přehradí mezeru v sestavě vlastních vojsk vzniklou zásahem nepřátelské atomové pumy, zdrží nepřítele palbou z místa, způsobí mu ztráty na materiálu i živé síle a vytvoří podmínky k zásahu druhých sledů a záloh staršího náčelníka.

Tanková záloha i tanky a samohybná děla přidělená plukům prvního sledu střelecké divise účastní se rovněž protiztečí společně se zálohami a druhými sledy, které budou ve výhodné situaci prováděny do boku a do týlu vlomivšího se nepřítele.

Jdeme-li dál do hloubky obrany, je nutno vidět, že druhý sled a zálohy střeleckého sboru nejsou vázány jen úkolem udržet své postavení, zničit nepřítele palbou z místa, zabránit jeho postupu, jak tomu zpravidla bude u tankových jednotek hlavního pásma obrany. V druhém sledu střeleckého sboru je již zpravidla vševojskový svazek — mechanisovaná divise — mající ve své sestavě většinu tankových sil sboru. Tato mohutná síla má nejenom údernou sílu, ale i vysokou manévrovací schopnost. Provedení protizteče je proto pro mechanisovanou divisi hlavním úkolem. Není však vyloučeno, že použití atomových zbraní vytvoří pro nepřítele

takové podmínky, jež mu dovolí zasadit do průlomu velký počet tanků. V těchto případech bude mít mechanisovaná divise za úkol na čarách rozvinutí zničit nepřátelské tanky palbou s místa a vytvořit podmínky pro zásah operačních záloh.

Shrnu-li na závěr této části příspěvku úkoly tanků a samohybných děl v taktické hloubce obrany, jeví se mi takto: v hlavním pásmu obrany je úkolem tanků a samohybných děl ničit a zdržovat palbou z místa nepřátelské tanky před předním okrajem prvního postavení, vyčerpat a oslabit nepřátelské uskupení tanků úpornou obranou v taktické hloubce obrany. Tanky a samohybná děla mechanisované divise druhého sledu střeleckého sboru jsou naproti tomu určena zpravidla pro manévr z hloubky s cílem provedení protizteče a zasazení úderu do boku pronikajícího nepřítele, který byl desorganisován a utrpěl velké ztráty v hlavním pásmu obrany.

Tímto rozbořením úkolů dostaneme i nutný podklad pro možnosti zdokonalení bojové techniky tankového a mechanisovaného vojska a konstrukce tanků a samohybných děl.

Možnosti zdokonalení bojové techniky tankového a mechanisovaného vojska

Výzbroj tanku — tankové kanony

V předešlých odstavcích jsem uvedl, že u pravděpodobného nepřítele-útočníka je možno počítat v nejbližší době s takovým vývojem tanků a samohybných děl, že na bojišti se objeví tanky a samohybná děla asi těchto vlastností:

- ráže kanonu přes 100 mm, případně u těžkých tanků okolo 120 mm, u samohybných děl i větší ráže;
- palebná síla kanonů bude poměrně vysoká a účinná dálka přímého výstřelu, vycházíme-li z konstrukce známého německého kanonu 88mm (86mm), bude přesahovat dálku 1300 m; průraznost bude proti dosavadním známým údajům pravděpodobně daleko větší;
- v druzích střeliva je možno očekávat větší využití střel s kumulativními náložemi a v pozdější době u větších ráží i použití atomových střel.

Přesto, že tanky a samohybná děla v obraně budou bojovat ve vzájemné součinnosti se všemi druhy vojsk, musí být jejich kvalita taková, aby předčila ve vývoji střelecké možnosti tanků a samohybných děl nepřítele. Je třeba využít nejen výhod obránce, to jest připravenosti střelby a znalosti terénu, ale je třeba mít i výhodu v možnosti přesné střelby na větší vzdálenosti než to dovoluje výzbroj tanků a samohybných děl nepřítele. To je zásada souboje tanku s tankem — a v mistrovském využití této zásady spočívají úspěchy sovětského tanku T-34/85 a tanku IS, které lehce vyrazovaly z boje Panther, Tigry i Ferdinandy, vyzbrojené velmi účinným kanonem německých fašistů 88mm.

K tomu uvedu příklad zaostávání vývoje anglické tankové výzbroje pokud se týče ráže a palebné síly kanonu. Ke konci druhé světové války zavedli Angličané do výzbroje armády tank Cromwell s kanonem ráže 75 mm. Tyto tanky zůstávaly bezmocné stát před objevivším se německým protitankovým kanonem ráže 88 mm. Na ničení těchto kanonů museli povolát letectvo. Německý protitankový kanon ráže 88 mm byl

pro anglické tankisty postrachem, neboť žádný jejich tank se nemohl s touto zbraní měřit.

Pokládám proto za účelné počítat ve vývoji tanků a samohybných děl se zvětšením ráže kanonů nad 100 mm u středních tanků a u těžkých tanků nad 120 mm, při zachování, případně zvětšení rychlosti mířené střelby. Těmito tanky posílit i vyzbrojit pěchotu prvních sledů obrany.

Zlepšení tankových zaměřovačů

Na rychlost mířené střelby a přesnost střelby má vliv mnoho činitelů, avšak nejdůležitější z nich je člověk — dobře vycvičená osádka, hlavně střelec tanku, který pracuje v těsné spolupráci s celou osádkou. Na konec vždy úspěch střelby závisí na zručnosti a klidu střelce. Zde jsem právě u otázky, která podle mého názoru vyvolává potřebu určitého zdokonalení výzbroje tanků.

Vlivem napětí v boji a nervosity, vlivem účinků střel vybuchujících v blízkosti tanku a p. může být vážně snížena schopnost střelce přesně zaměřovat a zjišťovat účinky vlastní palby. Jestliže provádíme stálou kontrolu činnosti střelce při mírovém výcviku a součinností osádky mu pomáháme, tím více toho bude třeba v boji. Tím chci poukázat na myšlenku možnosti dalšího vývoje konstrukce tanku v tom směru, aby velitel tanku měl možnost ze svého místa, bez ztráty času kontrolovat zamíření střelce synchronizací zaměřovacích přístrojů, případně, aby chyby v zaměření mohl opravovat přímo ze svého místa, bez zdoluhavých povelů. V boji proti tankům jde o vteřiny. Je třeba vyřešit možnost změny odměru otočením věže a opravy náměru kanonu přímo z místa velitele tanku. Tím by odpadlo zdoluhavé určování cílů střelci pomocí slovních povelů. Toto zdokonalení by se zvláště dobře uplatňovalo při velkém úhlu změny směru střelby. Kontrola zamíření a střelby byla by tak zdvojená.

Domnívám se, že konstrukce pozorovacích a zaměřovacích přístrojů neprodělala u tanků dosud tak velký vývoj, jakého by bylo třeba, aby bylo plně využito střeleckých možností moderních tankových kanonů. Požadavkem na tento vývoj je, aby velitel i střelec mohl dobře pozorovat a současně zamířit, nebo při zamíření současně pozorovat. A to není možno plně dosáhnout při dnes používaném typu zaměřovacího dalekohledu tanku, který je konstruován pouze pro jedno oko. Je třeba vyvinout zaměřovací dalekohled na obě oči, kdy je dána střelci možnost vidět cíl hloubkově, stereoskopicky, pozorovat lépe zásahy a pohyb cíle a konečně neunavovat pouze jedno oko.

Rovněž otázka zvětšení cíle má svoji důležitost, neboť zvětšením dostaneme i větší přesnost zamíření na větší dálky. V mlze, v šeru a za světlých nocí pak je možno dalekohledem zvětšujícím 6× i více dobře vidět a rozeznávat cíle i na střední vzdálenosti. Vidění v noci je již dnes možné využitím vlastností infračervených paprsků. Nebylo by tudíž velkým technickým problémem vybavit potřebným zařízením i tanky. Některé osobní automobily jsou dnes již v zahraničí vybaveny obdobným zařízením pro vidění v mlze.

Jedna z důležitých otázek, na které se musí podle mého názoru zaměřovat vývoj konstrukce tanků, je otázka pancéřování a síly pancíře. Tato problematika souvisí s celkovou vahou tanku, s jeho rozměry, se způsobem výroby, jeho pohyblivostí atd.

Při hledání cesty, jak zvýšit pohyblivost tanku, byly četnými teoretiky prosazovány tendence odlehčit pancíř a zvětšit palebnou sílu kanonu.

Válečná praxe však ukázala, že bylo nutno kráčet oběma cestami a to zvětšováním tloušťky pancíře i palebné mohutnosti tanku.

Tak je tomu i nyní, kdy se zdá, že jsme na kraji možností zvětšení síly pancíře. Velké ráže, které může útočník použít ve svých tancích a samohybných dělech, nenechávají mne na pochybách, že je třeba jít ještě dále cestou zvětšování tloušťky i kvality pancíře. K tomu mne však vede ještě jeden důvod. Stupeň ochrany osádky tanku před účinky působení pronikavého radioaktivního záření je závislý na síle pancíře a umístění každého člena osádky v tanku. Počítá se, že pancíř v síle 20 mm zeslabuje pronikání radioaktivního záření o 30 až 40%, pancíř silný 28 až 30 mm až o 50% a síla pancíře 100 mm asi o 95%. To znamená, že zvětšováním síly pancíře nechráníme posádku tanku jen před účinky střel palebných zbraní, ale z velké části i před účinky atomové zbraně. Tím se tankům a samohybným dělům umožňuje vytrvat i v části hlavního pásma obrany napadené atomovými zbraněmi a být kdykoli pohotovy k odrazení útoku nepřítele a to ještě daleko dříve než pěchota a protitankové dělostřelectvo budou moci zaujmout svá palebná postavení v zamořených okopech.

V tom spočívá význam vývoje techniky tanků a jejího vlivu na taktiku a použití tanků a samohybných děl v protitankové obraně hlavního pásma obrany.

Bylo by třeba rozvést diskusi i na otázku zdokonalení tanků a samohybných děl mechanisované divise druhého sledu střeleckého sboru, jak jsem již v počátku uvedl, jakož i na otázku tankových záloh vyšších svazků, jejichž ráz činnosti bude po většině manévrovací, pohyblivý, útočný v protiztečích. V tomto diskusním příspěvku se však omezují jen na otázky souvisící s vývojem obranných možností tanků a samohybných děl.

Nakonec uvedu ještě dvě diskusní připomínky k otázce boje s nepřátelskými tanky.

1. V části článku kolektivu VTA AZ nadepsané „**Pěchota v boji s tanky**“ a „**Dělostřelectvo v boji s tanky**“ je řeč o použití tarasnic a pancéřovek v protitankové obraně. Chci zdůraznit, že tento druh protitankových zbraní nabývá v době možnosti použití atomových zbraní zvlášť velkého významu. Za nových bojových podmínek půjde o to, co v nejkratší době ukryt a zakopat v hlubokých zákopech a úkrytech živou sílu a techniku. Při budování obrany nebo výchozího prostoru k útoku v přímém dotyku s nepřítelem je třeba počítat s tím, že protiatomové okopy pro zbraně budou zřizovat samy obsluhy zbraní. Velikost protiatomového okopu pro tarasnici nebo pancéřovku je nepoměrně menší v porovnání s okopem pro protitankový kanon. Z toho vyplývá i podstatně menší pracovní výkon potřebný k vybudování okopu.

Kromě toho uvažme, oč je obtížnější příprava k palbě protitankového kanonu o váze asi 1200 kg, který musí být obsluhou vytažen z protiatomového okopu na palebnou plochu do pohotovosti, v porovnání s přípravou k palbě takové tarasnice, která má v celku malý rozměr i váhu, a může být ukryta v malém okopu. Je jí možno lehce a rychle obsluhou vynést opět do palebného postavení a může ihned zahájit palbu. Je tedy palebná pohotovost i možnost ukrytí tarasnic daleko lepší než u protitankových děl.

Totéž platí v plné míře i o pancéřovce.

Všeobecně, co jsem uvedl, mluví pro to, aby zvlášť v době možného použití atomových zbraní byla věnována pozornost konstrukci tarasnic

a bezzákluzových děl hlavně zvýšením jejich dostřelu a jejich přesnosti. Totéž platí o pancéřovce, která v rukou morálně silného pěšáka je velmi účinnou protitankovou zbraní. Také snadná výroba těchto zbraní mluví rovněž pro to, aby byly tyto zbraně co nejvíce používány.

2. V části článku o „nevýbušných zátarasech“ se hovoří také o protitankovém příkopu. Je nesporné, že protitankový příkop o patřičné šířce a hloubce je velmi vážnou překážkou pro tanky. Dobře trasovaný protitankový příkop nutí tanky nepřítele, aby ho překonávaly v bočním ostřelu obránce, anebo vůbec usměrňuje tanky do směrů pro obránce výhodných.

Má však podle mého názoru tyto nevýhody:

- jeho zřízení vyžaduje mnoho času a pracovních sil, které by bylo možno využít jinde,
- může být lehce objeven a nepřítel má možnost včas se na jeho překonání připravit,
- může být budován pouze v hloubce obrany,
- je překážkou i pro manévry vlastních tanků a vojsk vůbec.

Výhod protitankového příkopu v protitankové obraně je třeba využívat všude, kde to dovoluje terén a taktická situace. Překážkou jeho plného uplatnění v obraně jsou však právě výše uvedené nevýhody, z nichž rozhodující je potřeba velkého počtu denních výkonů pro jeho vybudování.

V této souvislosti pokládám za užitečné upozornit na výhodnost zřizování protitankových příkopů pomocí náloží trhavin.

Tento způsob zřizování protitankových příkopů má tyto výhody:

- poměrně rychlá příprava k výbuchu pomocí vrtacích zemních strojů;
- úspora pracovních sil přetížené pěchoty;
- k výbuchu může být přiveden až v době, kdy to obránce potřebuje, t. j. nepřekáží manévru vlastních vojsk;
- jeho průběh není pozorovatelný od nepřítele;
- zkypraná půda po výbuchu může být vážnou překážkou pro pohyb tanku, neboť malá světlost tanků může způsobit jeho uvážnutí ve zkyprané půdě;
- konečné vedení dvou nebo tří tras protitankových příkopů do hloubky vedlo by v případě současného výbuchu k rozdělení nepřátelských tanků na skupiny a k dosažení lepší možnosti jejich zničení po částech.

OPERAČNĚ TAKTICKÁ PŘÍPRAVA

ZKUŠENOSTI Z PŘÍPRAVY A PROVÁDĚNÍ LETUČEK

Podplukovník Josef Bláha

Vysoké tempo soudobých operací, nutnost plánovat operace ve zkráceném čase, častá a náhlá změna bojové situace vyžaduje od velitelů všech stupňů i od jejich štábů, aby dovedli rychle a důkladně zhodnotit danou situaci a včas se směle, avšak promyšleně rozhodnout. Rozhodnutí je pak nutno včas dovést do vojsk, a to často jen v grafické formě na mapě, bez písemného znění: Prostě, současné podmínky vedení operace i boje kladou zvýšené nároky na velitele i na jejich štáby. A tak mnohdy až dosud obvyklé formy práce již nestačí a je nutno hledat nové metody práce. K tomu je však třeba velitele i štáby soustavně připravovat a školit.

Jedním ze způsobů, jak zdokonalit operačně taktické znalosti důstojníků a jak je připravovat k samostatnému a rychlému řešení složitých situací je provádění letuček. Neboť právě řešením letuček je možno vychovávat pružnost a obratnost myšlení, prohlubovat praktické návyky účastníků školení v řešení složitých situací přibližujících se bojovým podmínkám.

Týká se to zvláště těch operačně taktických otázek, které jsou jednotlivými staršími důstojníky, po případě složkami štábu slabě osvojeny (na př. zasazení druhého sledu, střetný boj, použití záloh všech druhů, velení v průběhu boje, organisace protivzdušné obrany a p.).

Velikou výhodou letuček je, že je lze připravit i provést v poměrně krátké době, kdekoliv a podle potřeby je zaměřit na školení velitelů, štábů, týlových orgánů nebo na řešení různých speciálních otázek. Podle zaměření rozeznáváme letučky velitelské, štábní, týlové a speciální. Letuček můžeme použít jak pro školení na stupni operačním, tak i na stupni taktickém. Při tom je možno provádět letučku jak s jednotlivcem, tak i s větším počtem generálů a důstojníků, a to buď tím, že účastníci školení řeší daný úkol písemně, graficky nebo že je jejich řešení přednášeno ústně. Letučku možno provádět na mapách, na plastických stolech nebo v terénu.

Nejllepších výsledků se dosahuje letučkami prováděnými v terénu. Ty je nutno praktikovat jak při velitelské přípravě, tak i při štábním výcviku.

Cílem letuček je zejména prověřit nebo zdokonalit znalosti účastníků a pak jim dát jasnou směrnicí, jak je nejlépe úkol řešit a jak musí odstranit zjištěné nedostatky. Při letučce se řeší jenom jeden učební úkol. Učební úkol nutno volit cílevědomě podle skutečné potřeby a zaměřit jej k řešení otázek, které potřebují upřesnění nebo prohloubení, nebo na otázky, o nichž se chce velitel přesvědčit, jak je podřízení pochopili.

Proto thematem letučky budou zpravidla ty otázky, které důstojníci slabě ovládají. Pro volbu nejvhodnějšího thematicu letučky je nutno znát podrobně znalosti každého důstojníka, aby jim thema letučky správně

odpovídalo a přispělo k odstranění nedostatků dosavadní přípravy a zvýšení operačně taktické úrovně účastníků školení.

Při přípravě a zpracování letučky je možno postupovat dále uvedeným způsobem. V tomto příspěvku se zaměřím převážně na přípravu a zpracování letučky velitelské, avšak i ostatní letučky se v podstatě připravují stejně. Především je nutno si ujasnit učební cíl a učební úkol letučky. Učební cíl je třeba zvolit podle skutečné potřeby. Jak již jsem uvedl dříve, bývá cílem zdokonalit nebo přezkoušet znalosti velitelů v řešení otázek za složitých podmínek bojové situace. Tak může být učebním cílem na příklad: přezkoušet znalosti velitelů v rozhodování pro zasazení druhých sledů, pro odražení protiztečí, protiúderů, pro přechod do pronásledování, pro likvidaci obklíčeného nepřítele a p. Podle učebního cíle je třeba se nejprve na zpracování letučky připravit studiem řádů, předpisů, vojenských časopisů, rozborů operačně taktických cvičení a co možná i prostudováním nějakého historického příkladu. Po prostudování pramenů se přikročí ke zpracování zámyslu letučky.

Zámysl se zpracovává graficky s legendou a textuálně. Textuální část zámyslu letučky musí stručně doplňovat grafické vyjádření zámyslu. Vypracovaný zámysl je podkladem pro zpracování námětu a zdůvodnění nejúčelnějšího řešení učebních otázek. Proto musí zámysl obsahovat: thema letučky, učební cíl, dobu provedení letučky, účastníky cvičení a výchozí situaci stran. V další části textuálního zámyslu je nutno stručně vyjádřit zámysl strany modré a červené, bojovou sestavu cvičícího svazku a tabulky potřebných hustot a poměrů sil.

Při zpracování jednoduchých letůček je možno upustit od textuálního zámyslu a vyjádřit všechny uvedené otázky na mapě. V tomto případě nutno více úsilí věnovat zpracování námětu letučky.

Vždy je nutno, aby řídící měl předem vypracované očekávané rozhodnutí účastníků zaměstnání se zdůvodněním a nutnými propočty.

Po zpracování zámyslu přistupujeme ke zpracování velmi stručného námětu letučky. Je to vlastně výchozí situace stran uvedená v zámyslu, doplněná některými nezbytnými údaji. Námět musí být stručný a dát účastníkovi školení jen ty údaje, které jsou nezbytné k pochopení situace a k řešení určeného učebního úkolu. Při tom však je nutno vytvořit složitou situaci, často i s částečně si zdánlivě odporujícími údaji, vyžadující důkladného zhodnocení a propočtů. Námět se zpravidla zpracuje textuálně s nejn nutnějšími přílohami. Přílohy budou obyčejně mapa s výchozí situací, číslování jednotek, po případě některé další doplňující údaje podle druhu letučky. Máme-li pro zpracování letučky plánovanou krátkou dobu, je výhodné vždy účastníkům vydat zakreslenou mapu. Není však vyloučena možnost vydat účastníkům jen písemný námět a uložit jim, aby si situaci sami na začátku zaměstnání zakreslili, nebo jindy možno vydat účastníkům jen mapy a výchozí situaci diktovat a účastníci si ji sami zakreslí. Tento způsob volíme zejména tehdy, když zjistíme, že důstojníci neovládají štábní kulturu, t. j. obyčejně v počátečním období školení. Je výhodný zvláště u nižších jednotek s malým počtem účastníků školení. V tomto případě nemusíme předem mnohdy velmi pracně rozmnožovat a dotiskovat situaci na mapy a kromě toho současně školíme účastníky v grafickém zakreslování situací. Místo námětu lze při provádění skupinových nebo jiných cvičení využít některé dílčí situace a podle ní pak účastníci řeší úkol formou letučky. Z toho, co bylo uvedeno, je patrné, že námět je možno zpracovat mnoha způsoby, ale musí dát vždy účastníkům jasný podklad pro splnění po-

žadovaného úkolu. Námet zpravidla vydáváme účastníkům na začátku zaměstnání a jen výjimečně jej vydáme předem. V tomto případě pak vydáme doplňující situace, podle nichž je pak možno letučku řešit.

Ještě před zahájením zaměstnání se připraví rozbor letučky. Nutno zdůraznit, že právě rozbor je nezbytnou a velmi důležitou součástí tohoto zaměstnání. Pro rozbor třeba vzorně zpracovat učební úkol požadovaný od účastníků a řešení zpracovatele doložit propočty, poměry sil, časovou kalkulaci, zásadami z řádů a předpisů. Zvláště účelné je provést rozbor na podkladě historického příkladu. Přitom je třeba historický příklad ukázat na přehledném schematu a provést jeho zdůvodnění. Ovšem nelze se jen soustředit na obhajobu zpracovatelského řešení, nýbrž je nutno předem promyslet i možná jiná řešení školených účastníků, uvážit jejich klady i nedostatky, a tím si předem vytvořit předpoklady hodnotného a důkladného rozboru. Provádí-li se rozbor pro větší skupinu účastníků je pak výhodné učební úkol zpracovat ve zvětšeném schematu. Přípravou rozboru je vedoucí školení připraven k provedení letučky.

Letučku řeší účastníci zásadně samostatně a úkol je vždy nutno při začátku zaměstnání všem jasně vyhlásit. Zpravidla se účastníci nejprve seznamují s námětem, provádějí hodnocení situace a potřebné propočty a pak buď ústně nebo jindy písemně nebo graficky splní daný učební úkol. Při písemném nebo grafickém úkolu vedoucí školení jen sleduje práci účastníků, aniž má na ně vliv a zjišťuje si pro rozbor, jaká řešení účastníci přijali. Při provádění letučky ústní formou vyvolává vedoucí školení zpravidla nejprve slabší důstojníky, kteří přednesou svá řešení se zdůvodněním, a pak teprve vyzve ostatní, aby přednesli, mají-li odlišná řešení se zdůvodněním. Přitom nemá během školení vliv na názory účastníků a se svým řešením se zdůvodněním je seznámí až při rozboru.

Rozbor letučky zásadně provádíme ihned po jejím skončení tak, aby všichni účastníci měli jasnou představu, jaké řešení je nejvýhodnější, a důvody tohoto řešení. Často nebude možno pro nedostatek času při řešení písemných nebo grafických úkolů provést důkladné zhodnocení všech prací hned po skončení zaměstnání. V tomto případě je nutno, aby vedoucí všechny práce dodatečně prostudoval a zhodnotil je, výsledek pak oznámil všem školeným účastníkům buď písemně nebo ústně. Ústní vyhlášení výsledku je výhodnější, neboť je možno současně dát účastníkům vysvětlení na některé jejich dotazy a tím jim poskytnout pomoc pro další práci.

Při rozboru letuček je třeba skoncovat s prosazováním jenom tak zvaných autorských řešení. Naopak je nutno důkladně zhodnotit všechna řešení a přiznat možnost splnění úkolu i jiným způsobem, pokud je podložen správným zhodnocením situace a odpovídá zásadám našich řádů a předpisů. Na nedostatky nevhodného řešení je pak třeba poukázat s uvedením, jaké následky má takové řešení a jaký vliv bude mít na splnění daného úkolu. Při zdůvodňování řešení vedoucího školení je nejlépe provést zhodnocení situace, toto zhodnocení doložit propočty a pak vyhlásit nebo ukázat nejvýhodnější řešení.

Tohoto účinného a poměrně jednoduchého způsobu školení je v naší armádě dosud poměrně slabě využíváno, o čemž svědčí některé zkušenosti z dosavadního průběhu velitelské přípravy. Bylo zjištěno, že generálové a důstojníci nemají praktické návyky v řešení letuček. Proto si nedovedou organisovat práci při letučce a zpravidla jim vyhrazený čas na splnění daného úkolu nestačí. Tak již při studiu námětu se zbytečně zdržují pomalým a někdy příliš hlubokým studiem textu námětu, aniž

současně a hlavně studovali a zhodnocovali situaci na mapě. Velkou překážkou jejich práce bývá, že si nedovedou připravit mapy tak, aby jim dávaly dostatečný podklad pro zhodnocení situace i pro řešení. Mnozí generálové a důstojníci neprovádějí při letučkách podrobné propočty, a tak se mnohdy rozhodují spekulativně, podle „citu“. Tím ovšem dochází k nesprávným závěrům, neboť jak již bylo uvedeno, v letučce jsou často úmyslně uváděny některé zdánlivě i protichůdné údaje vyžadující hlubokého rozboru. Práci na letučkách také brzdí mnohdy nevyhovující pomůcky pro práci na mapách a značnou měrou i slabé praktické návyky vyjadřovat rozhodnutí graficky. Zvláště této otázce bude nutno věnovat zvýšenou pozornost a soustavným školením tento nedostatek odstranit.

Při řešení velitelských i ostatních letuček, kde k námětu je připojena mapa, je v celku nejvýhodnější tento způsob práce: Nejprve je nutno ujasnit si situaci podle mapy a barevně si podkreslit údaje o situaci mající vliv na splnění učebního úkolu. Při tom nutno studovat, jak situaci vlastních jednotek, tak i protistojícího nepřítele, po případě si poznamenat na okraji mapy otázky potřebující ujasnění. Tak na příklad při řešení manévru prostředků protivzdušné obrany je účelné podkreslit si jen prvky mající vliv na protivzdušnou obranu a barevně je odlišit. Ostatní situaci stačí jen zhodnotit. Písemného textu stačí využít jen k upřesnění některých nejasných otázek. Nehledat tedy jednotky a svazky podle koordinát uvedených v námětu, ale přímo z mapy a nesnažit se ihned podle údajů o zajatečích zakreslovat celé uskupení nepřítele a p. Po přípravě mapy a ujasnění si úkolu nutno provést zhodnocení situace, připravit si propočty — poměry sil, časové kalkulace a pak zhodnotit hlavní úkol svazku (jednotky) a teprve pak se rozhodnout. Zdůrazňuji, že mapa musí být jedním z hlavních podkladů pro správné zhodnocení situace, neboť jen podle mapy je možno rychle prostudovat i zhodnotit situaci a správně se rozhodnout.

Vzhledem k tomu, že letučkou lze podporovat růst operačně taktických znalostí a návyků našich generálů a důstojníků, bude nutno letučky provádět častěji a hlavně v terénu. Jak je známo, mnozí funkcionáři naší armády, zejména na některých speciálních pracovištích, jsou školeni jen na velitelském shromáždění. To jim nemůže dát úplné podklady pro jejich další růst i celoroční práci, a tak se stává, že po celý rok neprohlubují své vědomosti, což se pak projevuje při jejich zařazení do funkcí, v nichž musí plnit velitelské nebo štábní úkoly. Bude proto vhodné i během roku školit generály a důstojníky formou letuček, a tak zabezpečit jejich nepřetržitý růst, přezkušovat jejich znalosti nových řádů, schopnost prakticky zásady nových řádů aplikovat a velitelskou formou se vyjadřovat.

V letošním výcvikovém roce je do programu pro operačně taktické skupiny zařazena též letučka. Bude třeba, aby velitelé a náčelníci přezkoušeli vedoucí skupin, jak jsou připraveni na řízení tohoto zaměstnání. Lze očekávat, že této formy školení bude více v naší armádě využíváno, zejména při přípravě na velitelsko-štábní cvičení a na cvičení s vojsky. Nutno se zaměřit zejména na provádění grafických úkolů, neboť právě v tom máme značné nedostatky.

NĚKTERÉ ZKUŠENOSTI Z KONTROL A PROHLÍDEK

Podplukovník Cyril Novák

V plném souladu s leninsko-stalinskými poučkami je i v naší armádě třeba, aby po stanovení úkolů pro bojovou a politickou přípravu byla správně organisována kontrola jejich plnění.

Pokládám za svou povinnost přispět zevšeobecněním některých zkušeností k tomu, aby se vzájemná spolupráce velitelů s kontrolními orgány ještě rychleji než dosud zlepšovala a aby i v tomto směru byl učiněn další krok k plnění usnesení X. sjezdu KSČ, přispívající k zvýšení bojové připravenosti naší armády.

Je totiž nepochybné, že zlepšení spolupráce obou stran může dosažení tohoto cíle podstatně urychlit.

Pro přehlednost rozdělím svůj článek na dvě části — první, týkající se hlavně kontrolních orgánů (komisí), druhou, týkající se kontrolovaných velitelů.

I.

1. Především není ještě všude jasno, co je kontrola a co je prohlídka bojové a politické přípravy.

Prohlídky se provádějí dvakrát do roka, vždy ke konci výcvikového období. Znamenají pro komisi zjištění výsledků za uplynulé období, pro velitele složení účtu z vykonané práce. Zjištění výsledků (dobrých a špatných) a odhalení příčin úspěchů i neúspěchů dává velení armády podklady pro stanovení úkolů v dalším výcvikovém období; předsedům komisí umožňuje ukázat velitelům prohlížených jednotek, útvarů a svazků cestu dál. Vzhledem k obvyklému rozsahu prohlídky je toto odhalení nedostatků a jejich příčin a ukázání cesty k nápravě téměř jedinou možnou formou přímé pomoci; na víc obvyčejně nezbývá čas.

Kontrola v průběhu období musí však mít především ráz pomoci. Při ní jde nejen o zjištění dosavadních pracovních výsledků, ale především o zjištění, jak si kontrolovaný počíná, a počíná-li si špatně, o konkrétní ukázání, jak to má dělat, aby dosáhl do příští kontroly nebo prohlídky dobrých výsledků.

Současně s tím musíme přistoupit v tomto výcvikovém roce k rychlejšímu zevšeobecnování poznatků z kontrol. Již v průběhu kontroly je možné poslat krátké hlášení staršímu náčelníku a zabezpečit okamžité vyrozumění všech podřízených o tom, co bylo u kontrolované jednotky zjištěno a jak věc napravit (je-li špatná) nebo rozšířit (je-li dobrá).

Cíle a úkoly při prohlídkách i kontrolách vyplývají z úkolů, daných pro to které výcvikové období. Protože se úkoly rok od roku mění, rok od roku s narůstajícími výsledky v bojové a politické přípravě se zvyšuje náročnost, je velmi vážnou otázkou ujasnění si cílů před každou prohlídkou nebo kontrolou a z nich vyplývajících úkolů, t. j. předmětů prohlídky a nebo kontroly.

Stejně vážně je třeba při prohlídkách případ od případu uvážit způ-

sob hodnocení. Při kontrolách je lépe nehodnotit, protože je při nejmenším předčasně hodnotit obrazně řečeno „rozdělanou práci“.

2. Je lépe k vojskům nejezdit, jestliže kontrolující sám neví, jakých výsledků mělo být do prohlídky (kontroly) dosaženo, nebo jak při kontrole prakticky pomáhat.

Odpovědnost za přípravu a činnost ve vojskách nemá jen sám kontrolující orgán, nýbrž stejnou měrou i náčelník, který ho vyslal. Ať jde o člena štábu vyšší jednotky nebo ústředního úřadu, nikdo z nich se nesmí spokojit jen dokonalou znalostí toho, jaké úkoly byly uloženy a znalostí řádů a předpisů; je-li tato znalost nutným základem kvalifikace pro práci ve vojskách, musí být doplněna schopností prakticky učit, t. j. umět prakticky ukázat, co dělat.

Zkušenosti ukazují, že příprava kontrolních orgánů musí být dvojí — jednak soustavná, celoroční, plánovitě rozvržená příprava podle toho, jak narůstá stupeň bojové přípravy ve vojskách v průběhu výcvikového roku, jednak dokonalá příprava na splnění toho či onoho konkrétního úkolu, prováděná těsně před odjezdem k vojskům.

3. V zájmu hladkého průběhu prohlídky (kontroly) je nutno dobře promyslet plán práce. Pro autoritu kontrolních orgánů není téměř nic škodlivějšího, než když místo plánovitého, t. j. hladkého průběhu, jsou při prohlídce (kontrole) zmatky. Vidím v duchu velitele jedné naší divise, jemuž byla na př. při jarní prohlídce 1954 čtyřikrát změněna hodina závěrečného rozboru, jak mi dává při čtení tohoto článku za pravdu. Ještě horší následky mají však zbytečné změny plánu práce přímo v útvech.

Co se týče plánů kontrol a prohlídek, byly v minulých letech hledány vhodné způsoby. Praxe ukázala, že není účelné požadovat zpracování těchto plánů od velitelů prohlížených divisí.

Dnes už každý starší náčelník a jeho štáb v podstatě zná konkrétní podmínky v každé divisi. Je proto účelné, zpracuje-li si plán prohlídky (kontroly) sám a požaduje-li od prohlíženého velitele na podkladě tohoto (včas mu oznámeného) plánu jen jeho konkrétní rozpracování, t. j. zpracování rozvrhu předvedení jednotlivých útvarů a jednotek k prohlídce (kontrole). V každém případě však zůstává prospěšným vyslat aspoň jednoho zkušeného důstojníka k štábu prohlížené divise o 1 až 2 dny napřed, aby podle pokynů předsedy komise mohl se štábem divise a náčelníky štábů útvarů upřesnit jak zpracování uvedených rozvrhů, tak eventuálně přizpůsobit plán prohlídky (kontroly) podle konkrétních podmínek v prohlíženém svazku, pokud se snad změnil.

4. Je velmi nesprávné, jestliže plán prohlídky (kontroly) neumožní předsedovi komise získat vlastní poznatky z hlavních útvarů divise v nejdůležitějších předmětech prohlídky (kontroly). Má sice v každém případě právo rozhodovat ze své nedílné velitelské pravomoci při prohlídce o hodnocení, není však správné, je-li při tom odkázán jenom na hlášení členů své komise, aniž si je mohl korigovat vlastními poznatky.

Nepamatuje-li předseda komise na to, nemůže se divit, že někdo nepochopí jeho velitelskou náročnost, jestliže nakonec zhodnotí něco jako nevyhovující, aniž sám při tom byl osobně a dokonce aniž opravil zprávu člena komise, vykazující víc kladů než nedostatků.

V souvislosti s tím je třeba u nás stále ještě bojovat o zásadu, že kromě předsedy komise nemá při prohlídce žádný člen komise právo „hodnotit“.

Velitelům nelze zakázat, aby se člena komise nezeptali na to, jak

prohlídka dopadá. Také členům komise nelze zakázat, aby odpovídali velitelům na jejich dotazy o výsledcích prohlídky. Zkušenost ukazuje, že jak pro komisi, tak pro velitele je asi nejlepší tento způsob: Na dotaz „tak, jak to dopadlo?“ neodpovídat ani „hodnotím to jako vyhovující“, ani „podle mého názoru je to dobré“ a p., ale odpovědět asi takto: „Řád (předpis) ukládá toto ...; jednotka (velitel) udělala toto ... a toto ... neudělala; to budu hlásit předsedovi komise.“

5. Vlastní způsob provedení kontroly nebo prohlídky nelze šablonovitě předepisovat — vyplývá z konkrétních okolností a z osobních kvalit kontrolních orgánů.

Jen na jednu věc pokládám za nutné upozornit: bude velmi pomoheno vojskům a přispěje k zvyšování bojové připravenosti armády, jestliže každá kontrola (prohlídka) začne přezkoušením počtu přítomných a kontrolou, zda jsou všichni zařazeni na svých plánovaných funkcích.

Neúčast při zaměstnání (t. j. při bojové přípravě) je věc, která velitele dosud nezajímá tak, jak si to zaslouhuje, ačkoliv se jim zejména při kontrolních ostrých střelbách mstí. Při kontrole záznamů o střelbách se ukáže, že určité střelecké cvičení střílelo z celé roty na příklad místo 24 vojáků jen 14; při tom si velitel roty vzhledem k výtečné střelbě těchto 14 vojáků zhodnotil, že rota splnila na výtečnou. Ze starších náčelníků si toho do prohlídky nikdo nevšiml. Při kontrolní střelbě při prohlídce rota nesplnila a teprve při rozboru si velitelé uvědomili, že výsledky nemohou být nikdy jiné, když komise po právu požaduje, aby se na střelbu dostavilo i těch 10 vojáků, o jejichž střeleckou zdatnost se nikdo nezajímal.

Neúčast při zaměstnání znamená mnoho nevytrénovaných vojáků. Je třeba tvrdě vést velitele k tomu, aby si zvykli neúčast při zaměstnání stejně tvrdě stíhat. Při tom je třeba dávat pozor na pokusy zastírat tuto neúčast při výcviku. Vyskytly se názory, že se odvelení vojáci do počtu „podle seznamu“ (viz záznamy o hodnocení, t. j. do počtu vojáků, kteří mají být cvičeni, nepočítávají. Při tom s naivní upřímností byl tento názor odůvodňován tím, že by při započítání odvelených procento účasti při zaměstnání příliš kleslo. V boji, a protože bojová příprava v míru je přípravou na skutečný boj, tedy ani v míru nelze si lhát do kapsy. Je-li z rot 50% vojáků odveleno a nejsou-li proto u rot cvičeni, je z rot cvičena polovina vojáků, ať se to obrací z kterékoli strany; do boje by vedl velitel rot polovinu nevytrénovaných zrovna tak, jako se občas stává, že předvádí k prohlídce polovinu vojáků nevytrénovaných.

Velitelé rot a všichni starší náčelníci se musí snažit, aby sami nepřispívali k podobnému oddalování vojáků od výcviku. Jinak je třeba mít přesný doklad, proč, na čí rozkaz a jak dlouho je který voják od roty odvelen. Tento doklad má nejen objasnit, proč nemá velitel svou jednotku plně vycvičenou, ale slouží i jako podklad, který může starším náčelníkům a nakonec velení armády odhalit vinníky odvelování, necht' sedí kdekoli.

Do počtu „podle seznamu“ není třeba uvádět vojáky odvelené ve školách a kursech, kde je záruka, že jsou cvičeni.

Kontrola zařazení na plánovaných funkcích vede velitele k tomu, aby zabezpečili, že jejich vojáci budou **vždy** cvičeni na tu funkci, pro kterou jsou zařazeni. I tu platí přísloví, že méně je více. Cvičil-li voják jednou jako střelec, pak jako pomocník, potom pancéřovník atd., není nakonec vycvičen na nic.

6. Prohlížené (kontrolované) jednotce a jejím velitelům je třeba ukázat další cestu. Ještě vloni nám někteří velitelé říkali: „Když přijedete vy, víme, že nám neslevíte ani čárku, ale když odjíždíte, víme aspoň, co máme dělat; když přijede komise n-tého štábu, tak nás ‚setrou‘, ale co máme dělat a jak to máme dělat, to se od nich nedozvíme.“

Ukázat další cestu znamená rozebrat s příslušnými funkcionáři výsledky prohlídky (kontroly) a v divisi (podle potřeby i v plucích) ponechat zápis. Neponechá-li se pluku zápis, je třeba nejzávažnější věci zapsat do knihy kontrol a prohlídek na štábu pluku.

To se netýká pouze komisí, ale i jednotlivých kontrolních orgánů, vysílaných k prověření dílčích otázek. V listopadu 1954 jsme u jednoho pluku zastihli v krátké době po sobě dva orgány štábu divise. Žádný z nich ani nezapsal výsledek své kontroly do knihy kontrol a prohlídek pluku, ani se při odchodu neohlásil u velitele pluku, aby mu sdělil své poznatky. Velitel pluku si mohl sice říci „přijeli, viděli, odjeli“, nelze však říci, že by takováto kontrola něco pomohla.

Pozor dále na narušování autority staršího náčelníka. Zdá se to absurdní, ale přesto byl předsedou jedné komise v pluku ponechán zápis, uvádějící mezi příčinami nedostatků na prvním místě, že velitel a štáb divise nekonají svou povinnost, a navrhuje jako první opatření k nápravě, aby velitel a štáb divise plnili úkoly jim uložené.

7. Od velitelů všech stupňů je nutné požadovat plánovitě odstranění nedostatků, které byly u nich zjištěny.

Je účelné přesvědčit se jedním nebo dvěma zkušenými důstojníky, jak jsou nedostatky odstraňovány a jak velitel realizuje pokyny (návrhy) předsedy komise. Při tom je třeba uvážít, o jaké nedostatky jde (v dokumentech, v pořádku, ve skladu, v hygienických opatřeních, v provádění bojové a politické přípravy) a podle toho dát kontrolovaným velitelům potřebný čas na jejich odstranění.

8. Na konec této části několik poznámek k organizaci kontroly a pomoci velitelem divise.

a) Velitel divise musí mít na paměti, že podle ustanovení Programů bojové přípravy I. díl je povinen sám řídit bojovou a politickou přípravu, **osobně** provádět uložená mu zaměstnání a cvičení s vojsky a stále kontrolovat plnění plánu bojové přípravy. **Z toho plyne jeho osobní účast při plánování, organizování, přípravě a provádění kontroly a pomoci.**

b) Kontrolu je třeba organizovat:

- z hlediska pomoci podřízeným velitelům,
- z hlediska zjištění dosažených výsledků v jednotlivých údobích výcviku (jednotlivce, osádky a družstva, čtyři, roty atd.), tedy nejméně jednou v každém údobí.

c) Kontrolu a pomoc provádět za osobního řízení velitele divise nebo pod vedením zástupce velitele divise, náčelníka štábu a náčelníka druhů vojsk.

d) Nerozptylovat se při ní na podružné otázky, ale věnovat se především tomu, co je v době kontroly hlavní otázkou bojové přípravy. To umožňuje jednak jít až na kořen věci, jednak provádět kontrolu jen nevelkými skupinami.

e) Kontrolou nenarušovat zbytečně průběh bojové a politické přípravy v útvech; vklínit se přímo do jejího průběhu a jen na zvlášť důležité otázky si zorganizovat speciální zaměstnání (přezkoušení).

Příklad: provést ukázkové cvičení a při něm přezkoušet, jak byla v pluku osvojena předchozí látka a naučit novou.

Jiný příklad: v době kontroly žádná rota neprovádí ostrou školní střelbu. Velitel divise určí jednu rotu a přezkouší při její střelbě, zda dovede skutečně plnit poslední provedené cvičení školní střelby tak, jak má zapsáno velitel roty v záznamu o střelbách.

f) Vede-li kontrolu velitel divise sám, doporučuji ještě týž den seznámit se zjištěnými nedostatky velitele ostatních útvarů divise (fonogramem, šifrovkou) a uložit jim prověřit, zda se nevyskytují obdobné nedostatky i u nich a nařídit jejich odstranění. Vedou-li kontrolu někteří se shora uvedených funkcionářů, je třeba každý den informovat velitele divise, aby mohl zakročit uvedeným způsobem.

g) Tato nařízení je třeba vést v dobré paměti a evidenci a tvrdě zakročovat tam, kde se při kontrole u jiného útvaru (jehož velitel byl s nedostatky seznámen a dostal pokyny k jejich odstranění) tytéž nedostatky znovu vyskytnou.

II.

1. Ačkoli všichni velitelé studují marxismus-leninismus, ačkoli se všichni seznámili s materiály XIX. sjezdu KSSS a X. sjezdu KSČ, v nichž zvlášť byla zdůrazněna a odůvodněna zásada kontroly plnění úkolů a vysvětleno všem kontrolovaným, jak se na kontroly třeba dívat, dosud se vyskytují, i když už v daleko menším počtu, velitelé, kteří v kontrolách nevidí opatření nutná k soustavnému zvyšování bojové připravenosti armády, nýbrž obtěžování.

Nelze popírat, že rozsah tohoto zjevu je v přímé závislosti na stupni schopností kontrolujících orgánů. K tomu je však třeba říci, že dnes už převážná většina orgánů dovede konkrétně a dobře odhalovat nedostatky, i když to ještě nelze říci o jejich schopnostech prakticky kontrolovaným pomáhat.

V této souvislosti je zajímavé, že nedůtklivost v uvedeném smyslu není někdy třeba odstraňovat ani tak u přímo kontrolovaných velitelů, jako u jejich starších náčelníků. Existuje pro to řada konkrétních zkušeností. Uvedu jen dva příklady: Před několika lety velitel jedné divise při rozboru výsledků prohlídky plně souhlasil s vývody předsedy komise a dokonce mu děkoval za odhalení věcí, které mu dosud unikly. Krátce potom si na popud staršího náčelníka podal stížnost na hodnocení své divise, jejíž neoprávněnost byla prokazatelná a prokázána. V minulém roce dostal jeden funkcionář od staršího náčelníka zprávu o výsledcích kontroly u štábů jemu podřízených. Tuto zprávu poslal velitelům, jejichž štáby byly kontrolovány k vyjádření, místo aby po jejím prostudování učinil potřebná opatření. Je celkem přirozené, že se kontrolovaní „vyjádřili“. Výsledkem byla zbytečná replika místo rychlého zjednání nápravy.

Celý tento problém je v podstatě problémem vzájemné důvěry, otázkou přesvědčení, že jak kontrolující, tak kontrolovaný jsou příslušníky jedné a téže armády, že oba slouží svému lidu a že každý ve své funkci nemůže mít jiný zájem než narůstání bojové připravenosti naší armády, při čemž ohledy na různé osobní vztahy nutno nekompromisně odsunout stranou.

2. Už v I. části jsem se zmínil o plánu na odstranění nedostatků. V této věci se dosud vyskytuje mnoho nedorozumění hraničících s nechtutí. Nejde o „plán plánů“, jak se vyjádřil jeden náčelník štábu, nýbrž o zcela rozumný a naprosto nutný dokument, jehož zpracování nemůže dělat žádná potíže tomu, kdo pochopil jeho účelnost a prospěšnost.

Ze zkušeností některých velitelů doporučuji asi tento způsob zpracování plánu na odstranění nedostatků: Prostudovat zprávu komise velitelem a pak ji v nevelkém kruhu nejbližších funkcionářů rozebrat. Kdo má být při tomto rozboru přítomen, vyplývá ze zjištěných nedostatků. Vždy to bude náčelník štábu a dále na př. jen zástupci velitele. Při postupném probírání zápisu ukládá velitel náčelníkovi štábu, aby poznamenával asi tyto body: prodiskutovaný nedostatek, co je třeba zařadit k jeho odstranění čítajíc v to na př. přípravná opatření, než je možno přikročit k jeho přímému odstranění, kdo je tímto úkolem pověřen, kdo kontroluje jeho provedení, do kdy je třeba úkol provést, kdy hlásit provedení a kdy se velitel sám přesvědčí o splnění úkolu.

Protože nelze tuto práci dělat odtržené od ostatních úkolů, je nutné, aby náčelník štábu měl při tom po ruce kalendářní plán ostatních úkolů. Na to se často zapomíná. Termíny, ukládané velitelem, náčelník štábu buď potvrzuje jako uskutečnitelné nebo hned upozorňuje na jejich křížení s ostatními úkoly uvedenými v plánu.

Plán se tedy takto rodí sám v průběhu rozboru nedostatků a nemůže být předmětem žádných dlouhých úvah, jak jej vlastně zpracovat.

Nakonec ještě jedna rada: Velitel má mít zápis komise u sebe, více méně denně na stole tak dlouho, dokud v něm silnou červenou tužkou nemůže ke svému uspokojení přeškrtnout poslední odstraněnou závadu.

3. K příčinám nedostatků mám tyto poznámky:

a) Hodnotu jednotky vytváří její velitelský sbor. Lidová moudrost si nadarmo nevytvořila přísloví: „Jaký pán, takový krám.“ Proto nelze velitelům doporučit účinnější cestu za vysokými úspěchy než důslednou náročnost vůči podřízeným velitelům na jedné straně a otcovskou péčí o ně na straně druhé.

To se týká jak důstojníků, zejména nejmladších, tak poddůstojníků.

Při tom jedna zkušenost připomíná marnou, sisýfovskou práci: ve všech útvech přesahují obyčejně plukovní školy úroveň ostatních jednotek pluku. Titíž dobří žáci plukovních škol, kteří vynikají po dobu svého pobytu ve škole nad ostatní mužstvo pluku kázní, fysickou i odbornou zdatností, jsou po zařazení k rotám velmi často jen průměrnými a dokonce i podprůměrnými poddůstojníky, vychovateli a cvičiteli vojáků v rotách.

Vinu nutno hledat především v malé péči velitelů v rotách o zachování tvrdé náročnosti na výkon jejich služby, na jakou byli zvyklí v plukovní škole, o jejich další praktické školení a o střežení jejich autority vůči mužstvu.

Část viny nutno přičíst i velitelům plukovních škol za jejich nezájem o bývalé žáky. Zdá se to sice na první pohled pochopitelné, protože mají novou starost o nové žáky. Avšak není to správné, neboť si mají uvědomit marnost svého úsilí, zůstanou-li při dosavadní praxi.

b) Příprava na zaměstnání bývá někde ještě dosti formální a tomu odpovídají výsledky. Příčina je ve formální methodické přípravě velitelů, prováděné staršími náčelníky. Většina jich sice už nepopírá její důležitost a dokonce ví, jak ji provádět. Tím se však nelze spokojit. K této

znalosti nutno ještě připojit schopnost praktického předvedení cviků a úkonů. Zase jeden příklad ze zkušenosti: Při jarní prohlídce 1954 předváděl jeden velitel praporu instrukčně methodické zaměstnání s veliteli rot a čet na taktické thema. Znal smysl a cíl instrukčně methodického zaměstnání, byla mu jasná organizace a methodika provádění zaměstnání, správně přezkoušel znalosti svých velitelů, rozebral s nimi organizaci a materiální zabezpečení zaměstnání a pak přistoupil k praktickému nácviku a přesto nemohl být pochválen, neboť při svých osobních ukázkách šel na zteč bez vztyčeného bodáku, hod granátem na první zákop jen naznačil rukou bez skutečného hození granátu, v boji v zákopech se mu ani jednou nepodařilo hodit granát do zákopu, střelil cvičným střelivem 1 m od hlavy značkaře a p.

Když byl dotazován, zda chce skutečně, aby všechny tyto chyby dělali velitelé rot a čet po něm, odpověděl samozřejmě, že ne. Na otázku, proč jim to tedy takto ukazuje, mlčel.

Tak tedy pozor — v přípravě na zaměstnání nelze trpět žádnou formálností; jinak osobní příklad, tato nejlepší učební metoda, nemá žádnou cenu.

c) Poukáží ještě na jeden z hlavních důvodů některých neúspěchů: základem dobrých výsledků bojové a politické přípravy jednotek jsou důkladné znalosti každého jednotlivce. Ty je třeba začít vytvářet od prvního dne údobí výcviku jednotlivce. Přes to, že jde zdánlivě o samozřejmost, vyskytují se dosud velitelé, kteří spoléhají, že to „doženou“ při pobytu ve vojenském výcvikovém prostoru. Většina to dosud „nedohnala“.

4. Občas se setkáváme s veliteli, kteří říkají: napište pro nás článek: jak připravit svazek nebo útvar k prohlídce.

Před dvěma lety jsem na podobný dotaz jednou odpověděl: příprava počíná prvním dnem výcvikového roku a spočívá v přesném plnění a splnění plánu bojové a politické přípravy. To nebyla nesprávná odpověď, ale dnes jsem si vědom její neúplnosti.

Je skutečně třeba určité zkušenosti zevšeobecnit, aby si velitelé sami výsledek prohlídky špatnou přípravou nesnižovali.

a) Prvním předpokladem dobrých výsledků zůstává nadále přesné plnění a splnění plánu bojové a politické přípravy, počínaje prvním dnem výcvikového roku.

b) Druhým předpokladem dobrých výsledků je dokonalá organizovanost a tedy klidný průběh prohlídky. To co bylo řečeno o organizovanosti práce komisí platí i pro organizovanost předvádění prohlížených útvarů a jednotek k prohlídce. Stejně tak, jako komise může nadělat zmatky a vnést neklid a nervositu do jednotek a tím snížit výsledky v jednotlivých druzích bojové přípravy obvykle docilované, může mít stejné důsledky i nepořádek a nedochvilnost, zaviněná veliteli útvarů a jednotek a štáby útvarů a svazků.

c) Třetím předpokladem dobrých výsledků vyplývajícím z oboustranné organizovanosti práce je uvědomit si namáhavost prohlídky a neunavovat jednotky předčasnými budíčky, nástupy a p.

V útvarech, zejména střeleckých, dělává některým velitelům obyčejně potíže příprava na kontrolní střelby z pěchotních zbraní, které mají pro ně svůj zvláštní veliký význam a příprava tělovýchovných zařízení. Proto ukázu, na co je zde třeba dbát.

Střelby

Především je třeba připravit střelnici. U většiny útvarů jsou střelnice v podstatě vybudovány tak, že lze na nich plánovitě plnit předepsaný program. Velitelé však musí včas pamatovat na to, že na kontrolní střelby při prohlídkách je třeba připravit více stanovišť a více terčů než obvykle, aby mohl pluk odstřílet všechny na prohlídku předepsané úlohy za jeden až jeden a půl dne (více času na to obvykle nebývá).

Dále je třeba připravit programem prohlídky předepsané dokumenty. V tomto se dopouštějí velitelé leckdy lehkomyšlnosti a ponechávají jejich přípravu velitelům rot bez náležité kontroly štábem pluku. Protože se komise nemůže spokojit jejich nepřesným vyplněním, má na poslední chvíli štáb pluku práce tolik, že mu uniká kontrola ostatních příprav.

Za třetí je třeba dokonale zplánovat průběh střelby a po schválení předsedou komise s ním seznámit velitele všech jednotek pluku. Jeho přesné dodržení je nejlepší zárukou klidu na střelnici, který má pro kontrolní střelby svůj zvláštní význam.

Po zahájení střelby je užitečné ponechat na střelnici jen ty jednotky, které budou v nejbližších dvou hodinách střilet; ostatní odeslat do místa, kde mohou odpočívat do té doby, než bude čas k tomu, aby se dostavily na střelnici. Velitel, který své vojáky před střelbou vzbudí ve dvě hodiny v noci, nechá jednotky na střelnici čekat šest hodin než na ně přijde řada, který se nepostará o to, aby byli vojáci sytí, nechť nečeká výtečné výsledky.

Tělesná příprava

K hladkému průběhu prohlídky je účelné poblíž překážkové dráhy soustředit nejméně po dvou náradích, na nichž se prověřuje.

Zamezí se zbytečným přesunům jednotek a usnadní se práce komise.

Pokud jde o předepsané dokumenty, platí o nich totéž, co bylo řečeno o dokumentech pro přezkoušení střelby.

Obdobně je třeba přistoupit k přípravě celé ostatní materiální základny podle programu prohlídky.

Přípravy toho druhu jako: ubrusy a vázičky na stoly v jídelnách, kde nikdy jindy nebývají, nebo otloukání topolů klacky z požárních žebříků, aby listí nepadalo na dvůr, nedoporučuji. Příslušníkům armády lidu, který dal světu Švejka, by mělo být jasno proč.

Závěrem lze říci asi toto: Není tomu dlouho, co při manifestaci na ukončení X. sjezdu KSČ první tajemník ÚV KSSS s. N. Chruščev připomněl, že jen slabého bijí. Protože my slabí být nechceme a nesmíme, vynakládáme tolik úsilí k neustálému zvyšování úrovně bojové a politické přípravy a odstraňování nedostatků u všech útvarů, kde byly při prohlídkách a kontrolách zjištěny.

Splnění tohoto úkolu z velké části závisí na spolupráci velitelů s komisemi kontroly a pomoci. Úspěch této spolupráce je podmíněn kvalitou obou zúčastněných stran a jejich vzájemnou důvěrou.

INFORMACE O CIZÍCH ARMÁDÁCH

ATOMOVÉ DĚLOSTŘELECTVO

Generál-major Josef Haman

Atomové zbraně mohou být obsluhovány a může jich být použito na bojišti jednotlivými druhy vojsk. Za dosavadního vývoje jsou to hlavně dva druhy vojsk, letectvo a dělostřelectvo, které používají atomových výbušných zbraní. Jde tu o atomové pumy, jejichž přenesení na cíl obstarává letectvo, a o atomové dělostřelecké střely (granáty), vystřelované na cíl děly velkých ráží obsluhovanými dělostřelectvem.

Bezpilotní dálkově řízené letouny s atomovou výbušinou patří podle dosavadního vývoje do výzbroje letectva a řízené střely (rakety) do výzbroje dělostřelectva.

Ve svém článku chci se krátce zabývat rázem atomového dělostřelectva a jeho možným použitím.

Američtí imperialisté ve své zrůdné snaze o ovládnutí světa pomocí zastrašovací atomové politiky zaměřili své úsilí místo na mírové využití atomové energie, jen a jen na výrobu všemožných druhů atomových a vodíkových bojových prostředků různého typu pro hromadné ničení.

Jedním takovým druhem je i atomový granát a atomové dělo.

Atomový granát je novým typem atomové zbraně a je možné ho zařadit mezi prostředky taktického i operačního významu.

Je to vlastně atomová puma s menším ničivým ekvivalentem (menší mocností), vystřelená z děla.

Prototyp prvního atomového děla (kanonu) byl Američany po dlouhých pokusech zkonstruován v roce 1952.

Pokusné střelby z něho byly provedeny na podzim r. 1952 za použití normálních (neatomových) střel.

Jak již to ani jinak nelze očekávat, doprovodili Američané zrod atomového děla bombastickou a zastrašovací reklamou odpovídající i s hledištěm fotografického plně trikům holywoodských kameramanů. V různých vojenských časopisech objevily se fotografie tohoto „zázračného“ atomového kanonu v různých efektních postaveních, majících vzbudit obdiv americké vojenské techniky.

Dělo samo je typ námořního děla ráže 280 mm (11 palců) na lafetě pozemního děla, nesené dvěma traktory. Traktory jsou dvouosé, asi 5 m dlouhé, se čtyřmi dvojitými koly, t. j. celkem o 8 kolech. Mají nosné čepy, na kterých je při pochodu zavěšena celá lafeta děla i s hlavní.

Traktory mají pravděpodobně přepínací zařízení a mohou být řízeny jak ve směru dopředu, tak dozadu, aniž by při pohybu vzad byla snižována normální pochodová rychlost. Každý z traktorů může být použit jako přední i jako zadní.

Zavěšení lafety na svislých nosných čepích dává možnost pohybu do stran i otáčení lafety.

Řízení je zabezpečeno též telefonním spojením mezi řidiči obou traktorů.

Lafeta a hlaveň váží celkem asi 75 t, s oběma traktory pak asi 85 t. Délka naloženého děla i s traktory je asi 24 m a výška asi 3 m.

Lze s jistotou soudit, že vozidlo takových rozměrů a váhy vyžaduje nejen zvláštních zajišťovacích opatření na cestách, jako zesílení mostů a přejezdů, ale i rozšíření poloměru silničních zatáček (nejméně na 24 m) a vyrovnaní ostrých ohybů. Kromě toho nebude-li jak přesun, tak i palebné postavení výtečně chráněno protivzdušnou obranou a pečlivě zamaskováno, stane se snadno kořistí letectva všech druhů.

Hlaveň okolo 12 m dlouhá (42 ráží) je v pochodové poloze upevněna na lafetě ve zvláštním ložišti; v palebném postavení musí být hlaveň přesunuta do polohy k palbě. Náměr hlavně je možný do 55°, odměr 360° je umožněn dvěma točnami lafety.

Lafeta v palebném postavení se zpevňuje čtyřmi výsuvnými nohami obdobně jako u protiletadlových děl.

Podle honosných technických dat otištěných v různých časopisech má přechod z pochodové polohy do palebné trvat asi 15 minut. Pochodová rychlost po silnici má dosahovat 55 km/hod. Obsluha se skládá z 5 mužů. Maximální dostřel atomového děla dosahuje asi 32 až 35 km.

Oddíl atomového dělostřelectva americké armády se skládá ze tří baterií po dvou dělech, celkem ze 6 děl. Je samozřejmé, že k úplnosti organizace oddílu patří ještě prvky velitelské, štábní a týlové.

Jeden oddíl atomového dělostřelectva byl přivezen Američany do západního Německa v říjnu 1953. Tento oddíl (868. oddíl polního dělostřelectva USA) byl dislokován v okolí Kaiserslauternu.

Účinky atomové střely

Celková náplň a účinek atomové střely 280 mm odpovídá ekvivalentu asi 5000 t tritolu, t. j. asi čtyřikrát menší než ekvivalent nominální atomové pumy (typu Hirošima).

Ráz výbuchu atomové střely je podobný jako u normální atomové pumy, avšak mocnost účinku střely je poměrně menší.

Dosah ničivého účinku tlakové vlny je za optimálních podmínek asi jedenapůlkrát a dosah tepelného účinku asi dvakrát menší než u nominální pumy.

Simultánním účinkem tlakové vlny, tepelného a světelného záření a pronikavé radiace je zasažen prostor celkového zničení o poloměru 500 m od epicentra.

Pronikavá radiace působí do okruhu o poloměru asi 1000 m od epicentra.

Celkově lze říci, že těžká poškození mohou vzniknout v okruhu o poloměru asi 1200 m od epicentra.

Plošný účinek atomové střely ráže 280 mm činí:

celkové ničení	0,785 km ² ,
pronikavá radiace	3,1415 km ² ,
těžká poškození	4,5216 km ² .

Optimální výška výbuchu (rozprasku) atomové střely se může pohybovat od 300 do 500 m. Dá se předpokládat, že radarové zapalovače atomových granátů budou mít též určitý rozptyl obdobně jako u normálních granátů, takže optimální výška výbuchu bude mít výkyvy plus a minus.

Srovnáme-li ekvivalenty nominální atomové pumy a atomové střely, je ekvivalent nominální pumy (20 000 t TNT) čtyřikrát větší. Srovnáme-li však plošné účinky čtyř atomových střel s účinkem jedné nominální pumy, vidíme, že plošný účinek čtyř atomových střel je daleko větší.

Plošný účinek celkového (simultánního) ničení u nominální atomové pumy je asi 2 km², plošný účinek simultánního ničení čtyř atomových střel dosahuje však 3,1 km². Pronikavá radiace působí smrtícím účinkem u nominální atomové pumy na plochu asi 5,3 km², kdežto u čtyř atomových střel činí plocha zasažená pronikavou radiací smrtelného účinku asi 12,5 km².

Plocha těžkých poškození u nominální atomové pumy může mít rozsah až 12,5 km², u čtyř atomových střel dosahuje až 15 km².

Celkově lze vyjádřit poměr mezi nominální atomovou pumou a atomovou střelou touto tabulkou:

	Atomová puma nominální	Atomová střela ráže 230 mm	Poměr
Tritolový ekvivalent	20.000 t TNT	5000 t TNT	4 : 1
Podkritické množství atomové výbušiny	asi 40 kg	asi 30 kg	1,3 : 1
Celkový (simultánní) ničivý účinek	2 km ²	0,785 km ²	2,5 : 1
Účinek pronikavé radiace	5,3 km ²	3,1 km ²	1,7 : 1*
Účinek světelný a tepelný (ožeh) těžkého rázu	6,1 km ²	4,5 km ²	1,3 : 1
Těžká poškození	12,5 km ²	4,5 km ²	3 : 1

Z tohoto prostého srovnání je zřejmé, že atomové střely jsou velmi účinné a možnost soustředění palby atomových děl značně zvětšuje účinnost tohoto druhu atomové zbraně na bojišti a činí ho vhodným i pro ničení objektů menšího rozsahu.

Ovšem na druhé straně je nutno brát v úvahu potřebu atomové výbušiny do atomových střel; tu je proti atomové nominální pumě poměr asi obrácený. Jestliže podle dosavadních zpráv připustíme, že podkritické množství atomové výbušiny v atomových střelách je asi o $\frac{1}{4}$ menší než v nominální pumě, lze poměr atomové výbušiny v nominální pumě ke čtyřem atomovým střelám vyjádřit asi takto:

$$\begin{array}{lcl} \text{atomová puma nominální} & . & . & . & . & . & 1 \\ 4 \text{ atomové střely} & . & . & . & . & . & 0,75 \times 4 = 3 \end{array}$$

S hlediska nesnadnosti výroby a nedostatku materiálu na výrobu atomové výbušiny mluví čísla proti použití atomových střel.

Jak může být použito atomového dělostřelectva?

Vycházejíce z jeho takticko-technických dat můžeme vyvodit i jeho taktické a operační použití.

1. Především mohutný simultánní účinek střelby se hodí k ničení nejen rozsáhlých, velmi odolných cílů, ale i k ničení odolných cílů menších rozměrů.

2. Velká donosnost a úhlová pohyblivost dovoluje manévr palbou do značné šířky i hloubky obranného učenění obránce, může obsáhnout celou taktickou hloubku normální obrany i celou hloubku výchozího prostoru k útoku.

3. Poměrně značná rychlost pohybu (55 km/hod.) po silnicích dovoluje snadný přísun děla v poměrně krátké době ze značné hloubky.

4. Použití je možné za obtížných atmosférických podmínek, kdy k atomovému úderu nelze použít letectva.

5. Možnost použít jak střely normální, tak atomové dává dělu ráz různorodé použitelnosti, usnadňuje zastřelení a přenosy palby.

Tyto hlavní vlastnosti by svědčily pro hromadné a všestranné použití atomového dělostřelectva.

Je však třeba zvážit i ostatní okolnosti a podmínky záporného charakteru.

1. Nesnadnost výroby a poměrný nedostatek surovin na výrobu atomové výbušiny omezuji hromadné použití atomových granátů.

2. Velký plošný účinek atomové střely znesnadňuje použití palby atomového dělostřelectva, zejména na čelní prvky protivníka, aniž byla učiněna příslušná opatření pro ochranu vlastních vojsk.

3. Poměrně velké rozměry a váha děla ztěžují volbu palebného postavení a možnost zamaskování proti vzdušnému pozorování. Neohrabanost a velká váha děla umožňují snadné pozorování přesunu a napadení nejen letectvem, ale i dělostřelectvem, zvláště pak v soutěskách a na mostech.

4. Značná váha děla a délka lafety vyžaduje při přemísťování a za pochodu rozsáhlých, pracných a nákladných maskovacích opatření a opatření k zesílení mostů. Délka děla 24 m vyžaduje zvláštních opatření při průjezdu ostrými zatáčkami silnic.

5. Atmosférické podmínky (rozmoklý terén a p.) znesnadňují volbu a zaujetí palebných postavení, jakož i střelbu a mají vliv i na ničivý účinek atomových střel.

6. Rychlost střelby a značná doba potřebná k získání prvků střelby omezuje možnosti použití a dává čas k protiopatřením. Na příklad podle zpráv z manévrů vojsk Atlantického paktu r. 1953 bylo atomové dělostřelectvo pohotovo k palbě od vydání rozkazu až za čtyři hodiny. Při správném a rychlém využití této okolnosti lze učinit vhodná protiopatření.

7. Přes to, že je u děla možno použít dvojího druhu munice (normální i atomové), je nasnadě, že se i při použití obyčejné munice tato děla rychle prozradí a pozornost protivníka bude tím směrem upřena.

Z uvedených hlavních příznivých i nepříznivých vlastností a možností lze učinit tyto závěry:

- atomového dělostřelectva je možno použít jen v omezeném rozsahu na hlavním směru útočné nebo obranné operace;
- disponování atomovým dělostřelectvem bude svěřováno jen starším vševojskovým velitelům vyššími taktickými svazky počínajíc;
- použití bude vyžadovat provedení různých opatření ochranného rázu maskovacího a technického v značném rozsahu, dále pak značných opatření průzkumných.

— ve všech druzích vševojskového boje je možno použít atomového dělostřelectva jen v součinnosti s ostatním (klasickým) dělostřelectvem a s ostatními druhy vojsk.

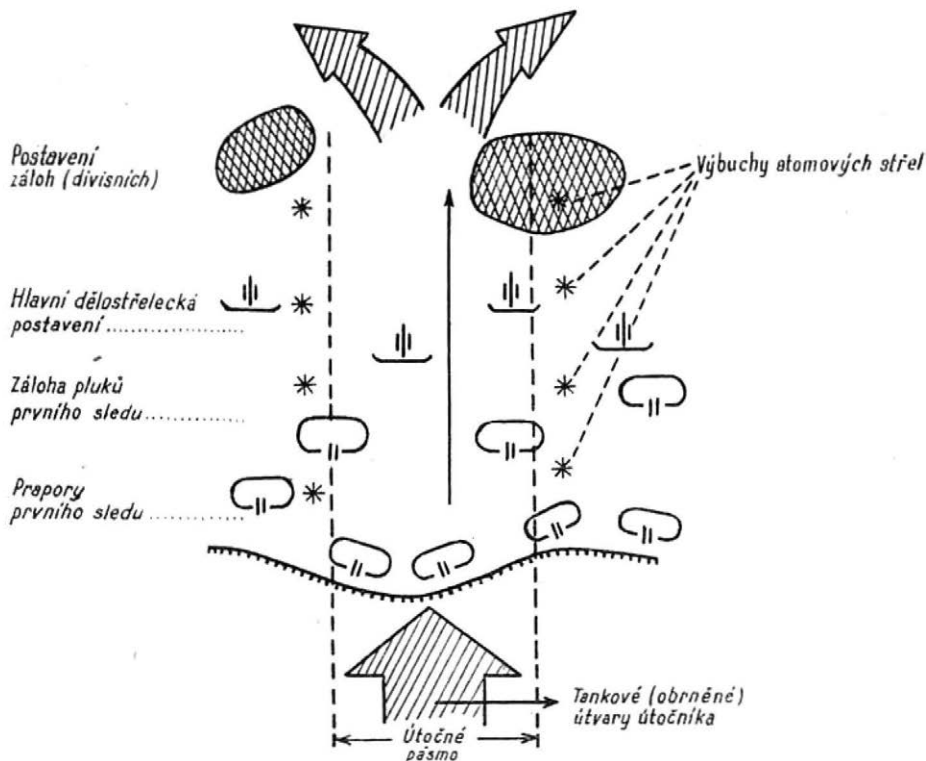
Po taktické stránce dá se předpokládat, že disponování atomovým dělostřelectvem bude omezeno. Nejnižší velitelský stupeň, jemuž bude atomové dělostřelectvo podřízeno, může být armádní sbor. Ve štábu amerického armádního sboru má být též odborník pro použití atomového dělostřelectva, na jehož doporučení má být použito atomového dělostřelectva na jím vyhlédnuté a oceněné cíle.

Podle názorů různých kapitalistických vojenských theoretiků, uveřejněných v různých vojenských kapitalistických časopisech, má být toto dělostřelectvo hlavním prostředkem průlomové operace. Majíc dostatečnou donosnost (35 km), je schopno působit do značné hloubky obráncovy obrany.

Palebná postavení atomového dělostřelectva při průlomu se volí v hloubce 5 km od předního okraje útočné sestavy. Při průlomu má být vytvořen kuloár o šířce 10 i více km a o hloubce více jak 20 km.

Jak si představují kapitalističtí vojenští theoretici provedení průlomu, podává níže uvedené schema.

Podle této koncepce mají být útvary obránce v pásmu průlomu zničeny a umlčeny palbou atomového dělostřelectva. Zvláště po obou stranách průlomu má být vytvořen skoro souvislý pás ničení tak, aby zálohy

obránce nemohly zasáhnout proti tankovým (obrněným) útvarům útočnicka pronikajícím v útočném pásmu.

Jeden z kapitalistických autorů dokonce odůvodňuje složení baterií atomového dělostřelectva o dvou dělech tím, že je prý třeba synchronizace palby dvou atomových děl k vytvoření souvislého pásu ničení po stranách průlomu.

Po dělostřelecké atomové přípravě v útočném pásmu a při umlčení přední části obrany normálním dělostřelectvem mají provést zteč tankové útvary, proniknout rychle do hloubky a provést obkličovací manévry do obou stran vytvořeného průlomu. Použití tohoto způsobu ovšem závisí na množství atomových střel a na podmínkách obrany. Při omezeném počtu atomových střel musí se atomová příprava omezit jen na nejdůležitější cíle.

Podpora útočících obrněných jednotek v hloubce atomovým dělostřelectvem má se dít nepřetržitě a jeho přesun má se dít po bateriích nebo po dělech.

Přitom je nutné počítat s rozsáhlou úpravou komunikace pro přesun a se skoky od jednoho palebného postavení k druhému na vzdálenost okolo 20 km.

Podpora boje v houbce má záležet v umlčování nebo v palebném přepadu na přísunované operační zálohy obránce, dále pak v atomových úderech k zabránění protiúderů a v zesílení palby normálního dělostřelectva obrněných divísi při průlomu dalších obranných pásem.

V obraně má být (podle týchž pramenů) atomového dělostřelectva použito podle stejných zásad k ničení shromážděného útočnicka, k atomové protipřípravě a k odražení útoku hlavních sil, k provedení protiztečí většího rozsahu a protiúderů. Dále má být atomového dělostřelectva použito k ničení přísunovaných záloh útočnicka a ke krytí odchodu vlastních sil.

Proti názorům kapitalistických theoretiků hlásajících výlučné postavení atomových bojových prostředků včetně atomového dělostřelectva a považujících tento druh bojových prostředků za dostačující k tomu, aby bylo ve válce dosaženo vítězství, je nutno postavit zásadní zákonitosti sovětské vojenské vědy, která učí, že jedině součinností a použitím všech sil a bojových prostředků na bojišti lze dosáhnout vítězství.

Atomové dělostřelectvo se jistě stává důležitým druhem dělostřelectva na bojišti. Jeho použití bude mít vliv na rozmístění útvarů a svazků na bojišti, na manévry vojsk a na některé zásady vedení boje. Nestane se však nikdy prostředkem, který by sám o sobě rozhodoval o vítězství v boji.

Dosavadní atomové dělo vyrobené Američany má mnoho nedostatků, které je nutno studovat a využít jich při obraně proti atomovým zbraním.

V poslední době proskočily novinářské zprávy, že výroba atomových děl Američanů byla zastavena. Důvody k puštění takovéto zprávy do veřejnosti mohou být různé a mohou být tím sledovány různé cíle a teprve doba je ukáže. Přes to musíme být na stráži a znát bojovou techniku, zejména atomovou bojovou techniku agresorů.

Účelem tohoto článku je seznámit alespoň zhruba starší velitelský sbor naší lidové armády s vlastnostmi atomového dělostřelectva a dát podklad k dalšímu studiu atomových zbraní.

Z K U Š E N O S T I Z K O R E J E

NĚKTERÉ ZKUŠENOSTI A POZNATKY Z KOREJE

Podplukovník František Novák

I. Jednání o příměří a cesta čs. delegace pro dozorčí komisi neutrálních států do Koreje

V srpnu 1952 po ročních průtazích a maření jednání o příměří t. zv. velitelstvím OSN byl přece jenom dokončen návrh dohody o příměří v Koreji. V tomto návrhu byly prakticky dohodnuty všechny sporné otázky až na jednu, která jednala o osudu zajatců, odmítajících repatriaci. Ani na dalších zasedáních delegátů obou stran nebylo v této otázce dosaženo dohody a delegát OSN provokativně přerušil v říjnu 1952 další vyjednávání.

V dubnu 1953 bylo znovu zahájeno jednání v Panmundžonu, přerušené po více než šest měsíců. Podle části dohody přijaté již oběma stranami bylo Československo jedním ze čtyř států, které měly vytvořit dozorčí komisi neutrálních států pro kontrolu plnění podmínek příměří. Proto byla již v té době organizována československá skupina dozorčí komise.

Když byla v Panmundžonu podepsána dohoda o výměně nemocných a raněných válečných zajatců, všeobecně se očekávalo, že bude v krátké době uzavřeno i příměří.

Do posledních příprav podepsání dohody zasáhl Lisynman, zřejmě inspirován Američany, a propustil v noci z 19. na 20. června 1953 27 000 korejských zajatců.

Po této provokaci byla jednání v Panmundžonu přerušena a generálové Kim Ir Sen a Pen Teh-huaj poslali ostrý protest generálu Clarkovi. Žádali navrácení zajatců a záruky, že Lisynman bude dodržovat podmínky příměří, dojde-li k jeho uzavření.

29. 6. 1953 odpověděl Clark na protest o propuštění zajatců. Oznámil, že zajatci nemohou být znovu umístěni v táborech, protože se smísili s civilním obyvatelstvem. Zároveň se zaručil, že donutí jižní Koreu, aby dodržovala podmínky příměří. To znělo přímo směšně, protože Lisynman neučinil nic, co neměl Američany nařizeno.

Korejsko-čínská strana navrhla 8. 7. 1953 obnovení jednání. Přestože nepokládala záruky generála Clarka za uspokojivé, prohlásila, že je ochotna v zájmu míru na celém světě opět zahájit jednání o příměří.

Vzhledem k tomuto prohlášení odjela čs. delegace pro dozorčí komisi neutrálních států (DKNS) ve středu 22. 7. 1953 skutečně z Prahy tak, jak bylo plánováno. Odjela tedy ještě před podepsáním příměří, které se předpokládalo a odhadovalo koncem července.

Přes Sovětský svaz byla delegace přepravena po trati Čop, Lvov, Kijev, Moskva, Sverdlovsk, Omsk, Krasnojarsk, Bajkal u Bajkalského jezera, Čita a Otpor na sovětsko-čínských hranicích. V 15 hod. 27. 7. jsme dosáhli stanice Chutor Michajlovskij v SSSR a tam jsme se z místního rozhlasu dověděli radostnou zprávu, že v Koreji byla podepsána dohoda o vojenském příměří.

Za nové situace, která tím vznikla, byla zrychlena přeprava našich vlaků přes Sovětský svaz, abychom co nejrychleji byli v Koreji a mohli plnit daný úkol.

Přijíždíme k hraničnímu městu Otporu na čínských hranicích. Po pasových formalitách jsme se po prvé setkali s představiteli Čínské lidové republiky, a to civilní i vojenské správy. Projíždíme Čínou. Do Antungu jsme dojeli ve 13.00 hod. 11. 8., a tím jsme dosáhli řeky Jalu, která odděluje Koreu od Číny. V 16.00 hod. 11. 8. přejíždíme řeku Jalu a tím vstupujeme na půdu hrdinné Koreje. Druhý most přes řeku Jalu je zničen bombardováním a přejezd přes řeku je dosti nebezpečný.

Po přejezdu na území Korejské lidové demokratické republiky je ihned vidět strašné následky války. Zbořené továrny, pobořené domy, spousta zničených mostů pomalu zanášených pískem. Po celé délce trati jsou čerstvé nálevky v průměru 10 i více metrů. Jsou většinou naplněny vodou po posledních povodních a zřejmě v některých nálevkách staršího data jsou i ryby, protože u nich bylo vidět rybáře s pruty.

12. 8. 1953 se blížíme k Fenjanu. Řetězy jam po výbuších pum, pokroucené konstrukce vyhořelých vagonů, strhané dráty elektrického vedení, to je obraz prozatímního hlavního města Korejské lidové demokratické republiky. Na nástupišťích stojí vlaky vracejících se bývalých korejských zajatců. Vystupují z vlaku, aby se s námi pozdravili. Jsou oblečení v nových letních stejnokrojích, běhají se mezi nimi bílé pláště korejských sester Červeného kříže. Je na nich vidět, že prožili mnoho útrap. Nástupišťe se zaplnilo. Přišly také žákyně fenjanských škol, střídají se československé a korejské písně. Bývalí vojáci provolávají hesla a volají na naši počest „Manze“, to je sláva.

Pokračujeme v cestě údolními s bohatou úrodou kukuřice, rýže, mezi níž se leskne voda, prosa, kaoljanu a bobů. Holé nebo řídké porostlé kopce jsou rozryty pumami a ženijními pracemi. Některé jsou spáleny napalmem. Čekáme na trati několik hodin, protože tunel, kterým máme projíždět, byl zaplaven.

13. 8. 1953 obědváme posledně ve vlaku. Přijíždíme do města míru, Kesonu, v němž budeme plnit svůj úkol.

Máme dojem, že je to jediné a nejzachovalejší místo, které jsme po celé cestě viděli. Ráno při jízdě vlakem zastihl nás poslední strašný liják, kterým se zakončilo období dešťů.

Nádraží Keson je úplně rozbito bombardováním a jen nouzově připraveno k vykládání. První obtíže nastávají v tom, jak rychle a bez porušení vyložit všechen náš automobilní a jiný materiál. Opět se osvědčila dobrá připravenost a kázeň celé jednotky, protože vyložení našeho materiálu a vozidel bylo provedeno bez zranění a bez jakéhokoli poškození materiálu. Postupně dojížděl jeden transport za druhým a i ostatní vykládání proběhlo hladce.

Některí soudruzi ještě ve vlaku věřili, že přijedou do Kesonu a že bude možné ubytování v budovách. Z těchto theoretických úvah byli rychle vyvedeni členy štábu, kteří odjížděli na průzkum tábořiště asi 10 km od Kesonu. Po období dešťů jsou rozvodněné řeky, cesty rozmoklé a naši řidiči hned první den museli ukázat svoji řidičskou zdatnost. Bylo třeba objíždět stržené mosty ponořené hluboko do vody a projíždět potoky, kde jim voda zatékala často i do willysů. Vlak se stany dojel až večer, a proto první část převozu musila spát na zemi bez lůžek.

Nebylo lehké najít vhodné tábořiště v zemi, jako je Korea, kde prošla válka, bylo období dešťů, kde jsou příkré skály a v údolích rýžová

pole, nebo nebezpečí minových polí. Korejsko-čínská strana však připravila pro naše tábořiště vhodné místo, na němž a také v celém jeho okolí byly pečlivě odstraněny všechny miny. Nevýhodou tohoto tábořiště byl špatný příjezd, který jsme si však v krátké době spojenými silami všech příslušníků delegace upravili.

Zvláštním dojmem působilo přivítání ženským uměleckým souborem, který během boje byl s dobrovolci v prvních liniích. Členové této skupiny byli zahrnuti květinami od korejských žen a dětí.

Po 22 dnech únavné cesty dojela celá delegace bez jediného zranění a bez jediného kázeňského poklesku s neporušeným materiálem do hrdině Koreje. Po prvé v historii naší armády a naší diplomacie byl proveden tak daleký přesun 15 000 km s několikerým překládáním početné 300členné vojenské delegace.

První dny po zaujetí tábořiště bylo třeba se spokojit s nouzovým ubytováním v polních podmínkách. Avšak ve velmi krátké době zajistili korejští a čínští soudruzi polské i československé delegaci všemožné pohodlí. Do zimy pro nás vybudovali celé dřevěné město. Naproti tomu členové švédské a švýcarské delegace, na americké straně, mrzli ve stanech.

Okamžitě druhý den ráno po příjezdu na místo byly zahájeny přípravné práce k činnosti komise. 1. 9. bude první zasedání DKNS. Připravují se úvodní projevy delegáta, překlady do angličtiny a hned potom na plné obrátky. Schůze v Panmundžonu jsou denně, dlouho do noci se připravují porady. Pracuje se na jednacím řádu, na organizaci sekretariátu, na instrukcích pro inspekční skupiny, na zabezpečení pracovních podmínek.

V Panmundžonu se fotografuje, filmuje, v tisku se objevují první obrázky a zprávy DKNS, která zasedá v historické pagodě míru, v níž bylo podepsáno příměří.

Dne 13. 8. 1953 jsou všechny delegace v DKNS na svých místech. Jsou to delegace švédská, švýcarská, polská a československá.

Delegaci švédskou vede generál Gragstroem, bývalý velvyslanec v Mexiku, a jeho zástupci jsou generál Ingvarson a generál Mohn. Švýcarskou delegaci vede generál Rihner a jeho zástupcem je generál Asper.

Delegaci polskou vede generál Wagrowski a jeho zástupci jsou ministr plukovník Kowalčik, plukovník Bibrowski a plukovník Sliwiński.

Československá delegace v DKNS byla rozmístěna po menších částech po celé Koreji. Štáb pracoval v Kesonu, zbytek delegace a deset připravených pohyblivých skupin v hromadném táboře v Panmundžonu.

Deset stálých inspekčních skupin bylo umístěno ve vstupních přístavech, a to pět na severu a pět na jihu. Na severu to byly přístavy: Sinanju, Sinuiju, Manpo, Chongjin a Hungnam, na jihu Inchon, Kunsan, Taegu, Pusan, Kangnung.

Všechny tyto skupiny měly radiové spojení s hlavní skupinou a z počátku i vlastní vozidla, řidiče a kuchaře. Postupně byla část pomocného personálu dodána válčícími stranami.

Řízení celé delegace bylo velmi obtížné. Denně bylo mnoho lidí na kontrolách v přístavech a na letištích. Řada důstojníků s kurýrním posláním přesunovala se letouny nebo vlakem. Byl to pohyb na cizím území a na vzdálenosti několika set kilometrů. Bylo třeba vynaložit velké úsilí — organizační, aby nedocházelo k závadám.

Podkladem pro činnost celé dozorčí komise neutrálních států byla dohoda o příměří, která přesně vymezuje kompetenci dozorčí komise neutrálních států.

Podle dohody o příměří byla mezi územím obou válčících stran vytyčena demarkační čára a vyklizeno demilitarisované území 2 km na každou stranu od této demarkační čáry. Z demilitarisovaného území odešly nejen vojenské jednotky, ale musela v něm být zničena všechna vojenská zařízení a objekty. Také vnější hranice demilitarisovaného pásma byly přesně vytyčeny. Svobodně na obě strany se mohli pohybovat jenom členové naší komise po předchozím oznámení jedné nebo druhé válčící straně. Osoby, které se pohybovaly uvnitř tohoto pásma, nesměly mít zbraně. Naše komise, která sice právo na zbraně měla, tohoto práva se vzdala, aby nedocházelo k omylům a nezavdala se příčina k zneužití při eventuální provokaci.

Palba byla skutečně zastavena do 12 hodin po podepsání příměří a jednotky byly staženy z demilitarisovaného pásma do 72 hod. potom, co dohoda vešla v platnost.

Obě strany byly podle § 13 dohody o příměří povinny zastavit přísun posil vojenského materiálu a jednotek do Koreje s tím, že normální střídání jednotek a personálu bude dovoleno právě tak, jako je povolen příjezd (návrat) personálu pro dočasné služební úkoly, návrat personálu po krátkých dovolených nebo po dočasné službě mimo Koreu.

Provádět dozor na toto střídání byla povinna dozorčí komise neutrálních států, složená ze Švédů, Švýcarů, Poláků a Čechoslováků, a to pomocí inspekčních skupin umístěných v přístavech.

Obě válčící strany měly za povinnost podle dohody poskytnout veškerou pomoc dozorčí komisi neutrálních států a jejím inspekčním skupinám a zajistit volný pohyb mezi přístavy a hlavním sídlem DKNS po předem označených cestách.

Písemná agenda celé komise je vedena v jazyce korejském, čínském a anglickém. Jako jednací řeči jsou povoleny jazyky všech členů komise a ruština, vše ostatní se překládá.

Československá delegace společně s delegací polskou od samého začátku činnosti komise neutrálních států řídila se zásadní linií, že dozorčí komise neutrálních států je významným činitelem k udržení stability příměří v Koreji jako základu pro smírné vyřešení korejské otázky a tím i zmírnění mezinárodního napětí.

Zcela jiný postup k poslání DKNS zaujali představitelé Švédska a Švýcarska. Naše delegace musela bojovat se Švédy a Švýcary o každý sebemenší požadavek, který měl zvýšit účinnost dozoru na území pod kontrolou amerického velení. Z počátku se dosáhlo určitých společných řešení. Postupně blokovali představitelé obou těchto států pod tlakem Američanů jakékoli rozumné řešení. Byla prostě snaha z DKNS učinit povolný nástroj Američanů. To se jim však díky československé a polské delegaci nepodařilo.

Proto se stala DKNS Američanům nepohodlná a Američané, Švédové i Švýcaři snášeli všechny důvody pro to, aby tato komise byla zlikvidována. Tím je porušován jeden článek dohody o příměří, stabilita příměří a jsou vytvářeny podmínky k dalším provokacím a k obnovení nepřátelství.

II. Zkušenosti z bojů čínských lidových dobrovolníků v Koreji

27. 7. 1953 bylo uzavřeno příměří v Koreji a tím zastaveno krveprolití, které po několik let ničilo překrásnou korejskou zem. V Koreji žije skromný, pracovitý a hrdinný lid, který spolu s čínskými lidovými dobrovolníky dovedl zmařit agresivní plány amerických imperialistů v Koreji a přivodit intervenčním vojskům skutečnou porážku na bojišti. V tvrdém boji se ukázala naprostá morální i vojenská převaha slavných korejských a čínských bojovníků, která přinutila interveny přistoupit na podmínky příměří. Americká „politika síly“ tu utrpěla těžkou porážku. Význačným způsobem k tomu přispěli čínští lidoví dobrovolníci. Dostalo se nám příležitosti prohlédnout si jeden z úseků korejského bojiště, v němž tito dobrovolníci bojovali. V další části svého příspěvku uvedu některé zážitky a pozorování z této poučné prohlídky.

K prohlídce bojového úseku bráněného čínskými dobrovolníky jsme byli pozváni na den 13. 9. 1953.

Byl to úsek obsazený armádním sborem, zhruba na 38. rovnoběžce. Přijeli jsme do úseku po jediné těžko sjízdné komunikaci, která byla na mnoha místech porušena, takže i bojové vozy těžce projížděly. Všechny mosty přes potoky a říčky jsou strženy a na jejich místě jsou upraveny brody vyztužením pískového dna kamením. Zřejmě za války byla doprava vozidly velmi těžká a projížděly tam jen dvoukolové káry tažené voly. Tohoto dopravního prostředku se používá všeobecně v Koreji.

Doprovázelo nás několik čínských generálů, z nichž jeden byl zástupcem velitele sboru. Dále byli přítomni všichni podřízení velitelé až do velitele praporu.

Terén v prostoru obranného úseku

Terén v prostoru obranného úseku podobně jako v celé Koreji je hornatý se sráznými, i když ne příliš vysokými kopci, které v tomto prostoru nejsou vyšší než 500 m s relativním převýšením 150 až 300 m. Svahy jsou však strmé, místy písčité, místy skalnaté, bez lesů, jen s řídkým křovím a borovými krsky, pro jakoukoli bojovou techniku mimo udržované cesty skoro nedostupné.

Mezi kopci jsou úzká údolí, v nichž protékají sice malé, ale prudké potoky a říčky. V celém údolí jsou pečlivě obdělávána rýžová pole, na něž přivádějí zemědělci vodu z těchto potoků. Rýžová pole jsou v podstatě bahniska, kde od jara do zimy, t. j. od března do prosince, stojí voda. I tento terén je pro techniku i tanky nesjízdný.

Doprava je možná jen po vybudovaných silnicích a upravených cestách, kterých je málo a které jsou ještě poměrně úzké. Chtějí-li se dvě auta nebo dva povozy vyhnout, musí jedno zajet těsně na kraj, popřípadě zastavit, při čemž vždy oběma hrozí nebezpečí, že se s nimi banket utrhne a že se octnou doslova v rýži. Korejci a Číňané prováděli za války styk mezi jednotkami a jejich zásobování po horských pěšinách a po krivolakých mezičkách mezi rýžovišti jen pěšky, a to ještě v noci, poněvadž cesty byly soustavně pod palbou nepřátelského dělostřelectva a letectva.

Z hlavní pozorovatelný byla provedena orientace a vysvětlena nám situace armádního sboru, divise, pluku a praporu.

Podrobně byla probrána situace pěšího pluku, jeho rozložení a způsob boje. Úsek pluku byl široký 5 km. Pluk měl dva prapory v prvním sledu.

Těžiště obrany bylo položeno na levou část úseku, kde na druhém postavení byl umístěn 3. prapor.

Uvedený pluk bránil terén v celkové rozloze 25 km². Absolutní převýšení jednotlivých kopců v úseku pluku je kolem 400 m nad mořem. Relativní rozdíly jsou 150 až 200 m.

Nepřátelská dělostřelecká i letecká činnost až do uzavření příměří byla mimořádně silná. Průměrně během jednoho dne vystřílelo americké dělostřelectvo na úsek pluku 800 ran. Průměrně patnáctkrát za den byl úsek pluku napadán skupinami 4 až 5 amerických bombardovacích letounů. Bombardování bylo prováděno většinou pumami vážícími 500 až 1000 kg. Nepřítel používal v hojné míře napalmu.

Přes toto intenzivní bombardování a používání všech nejbarbarštějších zbraní potkáváte čínské vojáky, skromné a jisté svou věcí. Vojáky, kteří nemusí o své morálce mluvit, ale u nichž ji pozorujete v každém pohybu a v každém jejich skutku.

U velitelů i mužstva přímo vyzařuje jistota, že ti, kdo způsobili zničení Koreje, budou se jednou těžce odpovídat.

Již při povšechném pohledu je jasné vidět rozmístění celého obranného systému vlastních i nepřátelských vojsk. Povrchová vrstva země je někde palbou úplně rozmetána. Je jasné vidět palbou vyrvanou červenou spodní hlínu. Některý kopec je následkem prudké palby o několik metrů nižší. Povrch kopců je prašný, ale pod povrchem v hloubce asi 1 m jsou skály.

Obrana proti napalmu a proti účinkům atomového napadení, s nímž bylo nutno počítat, byla řešena systémem tunelů ve skalách, vybudovaných v hloubce nejméně 18 m. Pěchota byla ukryta v těchto tunelech řešených systémem opěrných bodů vzájemně spojených, při čemž každý tento opěrný bod má nejméně tři vchody. Pěchota z těchto tunelů vyrazela a obsazovala vlastní povrchové zákopy teprve tehdy, když skončilo americké bombardování napalmem a když americká pěchota vyrazela ke zteči. To je v době, kdy americké bombardovací letectvo již nemohlo z bezpečnostních důvodů působit ve prospěch vlastní pěchoty. Čínská pěchota, morálně neotřesená a bombardováním nezničená, vedla boj muže proti muži a odrážela americké útoky. V těchto tunelech, které jsou zřízeny jako spojovací a procházejí písčivým terénem, vyztužují se stěny a stropy nepálenými cihlami vyráběnými sušením hlíny. Částečné vyztužení je provedeno dřevem, kterého je ve střední Koreji velký nedostatek. Je většinou zničeno bombardováním a spotřebováno vojsky.

Zajímavé je, že v celém obranném systému upustili čínští dobrovolníci úplně od používání drátěných zátarasů. Zdůvodňují to tím, že je nepřítel při mohutné dělostřelecké a letecké přípravě zteče úplně zničí, a nemají prý tedy praktické ceny.

Korejská armáda používá minových zátarasů, ač tu zkušenost ukázala, že prudkým bombardováním je velké množství min a minových polí rozstříleno a přivedeno k výbuchu.

Šířka pásma nikoho (vzdálenost prvních zákopů) je velmi různá. Někde je až 2 km, jinde jen 30 m. Do tohoto pásma jsou vysílány nepřetržitě hlídky, i když je to spojeno s velkými ztrátami pro obě strany.

Povrchový systém i tunelový systém je navzájem spojen palbou a zvláště opěvněné rajony na styku jsou velmi pevně vybudovány. Široké úseky pluků a praporů jsou možné jen proto, že je tak výhodný horský terén, který umožňuje snížit počty lidí a materiálu, a přesto provádět účinnou obranu.

Vlastní dělostřelectvo pluku je rozmístěno 3 až 5 km za předním okrajem, t. j. za druhým obranným postavením. Hojně je používáno dělostřelectva pro přímou střelbu, které se vytahuje na kopce nebo umisťuje v tunelech.

V úseku pluku je vybudováno 32 tunelů v celkové délce 1473 m. Jednotlivé tunely jsou spojeny spojovacími zákopy. I povrchový systém zákopový je spojen spojovacími zákopy. Tyto spojovací zákopy slouží jako výchozí postavení pěchoty k protiztečím. Zteč se v tomto terénu provádí velmi těžce, protože je velmi rozeklaný. V úseku pluku je šest opěrných bodů. Vchody jsou umisťovány na odvráceném svahu.

Navštívili jsme a prohlédli jsme si obranu jednoho družstva umístěného v tunelu ve skalách. Délka tohoto rozeklaného tunelu byla 170 m, výška 1,75 m, šířka 1,73 m. Na tunelu se pracovalo 59 dní. Hloubka tunelu pod povrchem země je 18 m. Vše bylo děláno ručně jen pomocí kladiv, dlát a dynamitu. Stroje na vrtání skal, pneumatická kladiva nebo jiná technika nebyla. Takových tunelů je v každém kopci několik. Každý je samostatně vybaven i pro boj v obklíčení.

Celkem bylo v obranném úseku pluku vybudováno 7200 m střeleckých zákopů a 1500 m tunelů.

U vchodu snese tento tunel nárazy až 8 ran ráže 200 mm a to i tehdy, když padnou tři rány do jednoho místa. V ostatních místech, mimo vchody, není tunel zničen ani dopadem dvou 1000 kg těžkých pum do téhož místa. Při budování tunelu bylo vyneseno 5431 m³ země. Každý tunel má tři vchody. V tomto konkrétním případě byl vybaven dvěma lehkými kulomety, jedním těžkým kulometem, puškami a samopaly. V tunelu je vybudována studna, koupelna, učebna, strážnice. Celkové vybavení je velmi jednoduché. Bez osvětlení, vojáci spí na písku; zásoby v tomto konkrétním případě mělo mužstvo na 9 dní. V těchto tunelech žili čínští lidé dobrovolníci již druhý rok. Skromně, bez zvláštních nároků na ubytování a jídlo.

Způsob boje v tunelech

V období klidu zůstávají ve střeleckých zákopech jen pozorovatelé a služba u zbraní. Ostatní vojáci odpočívají, mají zaměstnání nebo výcvik, pečují o výstroj, čistí zbraně, zlepšují a udržují okopy atd. Při nepřátelských náletech, dělostřeleckých přepadech, nebo přípravě k útoku stáhne se všechno mužstvo i se zbraněmi do tunelů, pozoruje činnost nepřítele a vyčkává, až přepad ustane. Jestliže vyrazila nepřátelská pěchota k útoku nechávají ji dojít až na bezpečnostní vzdálenost, kdy musí dělostřelecká a letecká činnost nepřítele ustát. Pak vyrazí z tunelů a ničí nepřítele palbou všech zbraní, ručními granáty nebo v rázných protiztečích bojem zblízka. Když se stane, že nepřítel někde pronikne, jednotky ze svých úseků neustupují, zůstávají v obklíčení a brání se v tunelech dále, vážou na sebe nepřátelské jednotky a čekají, až je vlastní další sledy nebo zálohy protiztečí uvolní.

V tomto prostředí jsme si všichni plně uvědomili, že to nejsou zbraně a technika, kdo vítězí ve válce, nýbrž že podstata je v člověku jako rozhodujícím činiteli, v jeho vynalézavosti vytvořit si bojovou techniku přímo na místě a zvládnout přírodu tak, aby pomohla ničit nepřítele a pomáhala chránit vlastní vojska.

Boj Američanů a jejich satelitů v Koreji a nemožnost proniknout systémem hor a tunelů bráněnými lidmi, kteří vědí, co chtějí a za co

bojují, byl stejně marný a bezhlavý, jako bylo bezhlavé bombardování napalmem, které sice stálo mnoho krve a způsobilo mnoho neštěstí, ale vítězství Američanům nepřineslo.

Zásobování

Týlových orgánů je u čínských lidových dobrovolníků právě tak jako v Korejské lidové armádě podstatně méně než u nás. To vyplývá ze způsobu života čínských vojáků i ze způsobu zásobování. Veškerý materiál byl přivážen od divisí na dvoukolových karách na pneumatikách tažených koňmi (Korejci používají hlavně bůvolů) asi do prostorů za druhý sled obrany pluku. Tamodtud si munici, proviant i veškerý ostatní materiál donášeli vojáci do svých rajonů sami na zádech. Poněvadž Američané měli podstatnou leteckou převahu, veškerá doprava byla prováděna jenom v noci. Doprava nebyla pravidelná a každou noc. Munice se dovážela podle potřeby a proviant rovněž. Čínští vojáci si podle okolností připravují stravu sami nebo si vaří společně v malých jednotkách, hlavně v první linii a za útoku. Každý voják má sáček na rýži dlouhý asi 1 m, v průměru 6 až 8 cm o obsahu 5 kg. Tato zásoba vydrží na 10 dní a voják ji má stále u sebe. Když je toho třeba, sáček se mu vymění nebo doplní, takže zásobování rýží je běžné, kdežto ostatní produkty obvykle užívané u čínských vojáků, jako ryby, hlavně sušené, proso, různé boby, konzervy masové i ovocné a zelenina, jsou dodávány jen příležitostně. V našem případě vařila vždy rota pohromadě na improvizovaných polních kuchyních, které si vojáci sami zhotovili. Vařili řadoví vojáci, kuchaři u praporů systemisováni nebyli.

Zásoby u pluku byly uloženy jednak v tunelech, jednak přístřešcích přilepených ke svahu hory, a to na několika místech.

V tunelech byly výklenky pro munici a pro proviant zvláště opatřené proti vlhku, neboť uvnitř na mnoha místech kapala se stropu voda a stékala se stěn. Uvnitř tunelů bylo pamatováno i na vodu. V každém byla nádrž vysekaná ve skále přibližně rozměrů $2,5 \times 1,8$ m a hluboká 1,5 až 1,6 m. Tak byli vojáci zabezpečeni i pro případ obklíčení a mohli tak v tunelech poměrně dlouho vydržet.

Zdravotnická péče

V tunelech byla také veškerá zdravotnická zařízení — shromaždiště raněných rot, praporek a plukovní obvaziště. U každé roty bylo 6 až 8 zdravotnických sester (sanitárek), které v čas potřeby raněné ošetřují a vynášejí z boje. Odsun raněných byl prováděn zpravidla jen v noci.

Zdravotnické službě byla věnována nevšední péče, právě tak jako čistotě a hygieně. Voják nezanedbá jediné příležitosti, aby se vykoupal. V mnoha tunelech byly zřízeny improvizované koupelny, kde bylo možno topit a ohřívat vodu. Vojáci jsou velmi otužilí. Pere si každý sám a není třeba nikoho nutit, aby si prádlo vypral. Podle sdělení velitelů i lékařů nevyskytly se za války vůbec případy zahmyzení, třebaže často byly veškeré jednotky v první linii bez vystřídání i několik neděl.

V celém systému obrany i v celém systému velení je vidět, že základem pro boj čínských i korejských vojsk je sovětské vojenské umění tvůrčím způsobem rozvedené a přizpůsobené některým místním materiálním a terénním podmínkám. Na systému obrany a na jeho propačování je vidět, že Číňané se stali přímo specialisty v budování obrany a že dovedou mistrně využívat terénu. Je to třeba zvláště ocenit vzhledem k tomu, že čínská lidová armáda získala v dlouholetých bojích

proti Čankajškoví a imperialistickým interventům velké zkušenosti hlavně v rychlých manévrových formách boje.

Teprve po podepsání příměří začali čínští dobrovolníci na svazích odvrácených od nepřítele stavět jednoduché domky z proutí a hlíny, do kterých se postupně z tunelů stěhují. Lůžka neznačí. V těchto domcích jsou zřizovány postele v celku, ve formě našich nízkých pecí, pod nimiž je vedeno přes celý domek společné vytápění.

Pohotovost vojsk v této situaci, t. j. v době příměří, je úplná. Ve třech minutách je celý pluk u střelných zbraní nebo je shromážděn v shromažďovacích prostorech podle daných signálů.

Čínští lidové dobrovolníci se nám pochlubili množstvím různého materiálu, který ukořistili Američanům. Ukazovali nám americké speciální pušky, pistole, dalekohledy, zapalovače, talismany amerických letců a j.

Chování čínských lidových dobrovolníků k nám bylo upřímné a víc než srdečné. Plně chápou naši situaci na západních hranicích a svěrují se nám se vším, aby jejich zkušeností bylo využito k obraně západních hranic tábora míru. Naše delegace a Čechoslováci vůbec jsou v severní Koreji oblíbeni. Číňané a Korejci vědí velmi mnoho o naší zemi a o pomoci, kterou naše republika poskytuje Koreji.

Závěr

I další naše návštěvy u korejských a čínských soudruhů a rozhovory s nimi potvrdily nám stálou platnost stalinských faktorů, které rozhodují o válce. Rozbité americké tanky a rozstřílená ostatní americká technika v Koreji je jasným důkazem toho, že to není ona, která vyhrává bitvy a války, jak se v Koreji Američané domnívali.

V korejské válce bylo opět potvrzeno, že k vítězství je především třeba morální připravenosti, pevnosti zápolí, dostatečného počtu jakostních divisí, výzbroje a organizačně schopného velitelského sboru.

Korejská lidová armáda, čínští lidové dobrovolníci a celá čínská armáda má všechny předpoklady potřebné k úspěšnému vedení války. Má dnes i dostatek výzbroje vlastní výroby, i když z počátku byli nuceni porážet Američany jejich vlastní technikou.

Má tedy čínský i korejský lid všechny podmínky pro to, aby po boku Sovětského svazu a ostatních států lidových demokracií dal náležitou odpověď na každou novou provokaci vyvolanou americkým imperialismem v Asii nebo v Evropě.

Velmi zajímavá je u čínské armády i ta skutečnost, že ač má ohromné lidské rezervy, provádí všechna opatření, aby živá síla byla ušetřena co nejvíce. Dělá to tím způsobem, že hluboko pod zemí kryje vlastní vojska i techniku, aby jednotky byly uchráněny neporušené pro vlastní boje.

Čínští lidové dobrovolníci a příslušníci korejské lidové armády se nedali zastrašit výhružkami interventů, že použijí atomových zbraní. Budovali svá obranná postavení způsobem, který zabezpečoval vojskům účinnou ochranu nejen před rozsáhlým bombardováním tříštivými a zápalnými leteckými pumami a před palbou děl největších ráží, ale i před účinky atomové zbraně.

V Koreji byly znovu vyvráceny představy mnohých imperialistických vojenských theoretiků o tom, že k zabezpečení vítězství ve válce je třeba mít především převahu v bojové technice.

Čínští lidové dobrovolníci i korejská lidová armáda i v nynějším

období příměří intensivně cvičí své vojáky a učí velitelský sbor. Nezanedbají jediné příležitosti, která může zvýšit jejich připravenost.

Je nutné, aby si příslušníci naší armády, hlavně velitelského sboru, vzali příklad z našich východních přátel a houževnatě připravovali naše vojska, aby československá armáda mohla, kdyby toho bylo třeba, stejně houževnatě a odhodlaně hájit zájmy tábora míru na západních hranicích a připravit nepříteli další porážku.

Z obsahu polského vojenského odborného časopisu „Myśl wojskowa“, čís. 11/1954

Major J. Filistowitz, Některé otázky boje o vytvoření a rozšíření předmostí na vodní překážce.

V článku jsou nejprve ukázány zvláštnosti boje o vytvoření a rozšíření předmostí a také podmínky vedení boje při násilném přechodu vodní překážky s plánovitou přípravou i z chodu. Potom se pojednává o všeobecných zásadách organizace a vedení boje o vytvoření a rozšíření předmostí z chodu, je popisován boj o vytvoření, rozšíření a udržení předmostí, uvádějí se úkoly, které se dávají vojskům, jaké zaujímají sestavy, jak se provádí přeprava vojsk a jejich zasazení do boje na dobytém předmostí. Dále se v článku hovoří o úkolech a zvláštnostech použití dělostřelectva, tanků, samohybného dělostřelectva, ženijního a chemického vojska v boji o dobytí předmostí z chodu, jeho rozšíření a udržení. Na konec jsou v článku rozebrány zvláštnosti organizace a vedení průzkumu, protivzdušné obrany, protichemické ochrany, zajištění boků a organizace součinnosti v uvedení druhu bojové činnosti.

Major S. Kazimierski, O průzkumu bojem.

V části článku „Všeobecné zásady organizace a vedení průzkumu bojem“ ukazuje autor význam průzkumu bojem, úkoly tohoto druhu průzkumu za útoku a v obraně, výhody a nevýhody průzkumu bojem provedeného před dělostřeleckou přípravou zteče, v den před útokem anebo několik dní před začátkem útoku.

V části „Využití druhů vojsk v průzkumu bojem“ jsou uvedeny úkoly a zvláštnosti použití pěchoty, dělostřelectva, letectva, tanků, ženijního a chemického vojska.

V části „Vedení průzkumu bojem“ popisuje autor zaujetí výchozího postavení čelní jednotkou, vytváření průchoď v zátarasech, dělostřeleckou přípravu, zteč a boj čelní jednotky, získání zpráv o nepříteli v době vedení průzkumu bojem a vyjití čelní jednotky z boje.

V poslední části seznamuje autor čtenáře se zpracováním a využitím zpráv o nepříteli získaných za průzkumu bojem.

Podplukovník J. Čwierdziński, Konstrukce a způsoby použití dálkových raket V-2.

Po stručném úvodu rozbírá autor tyto otázky:

- rozvoj výroby raket v Německu před druhou světovou válkou a v jejím průběhu,
- konstrukci rakety V-2,
- činnost motoru rakety,
- činnost řídícího ústrojí v raketě a řízení rakety po startu,
- konstrukci startovacích ploch a přístrojů k odpalování raket, přípravu rakety ke startu a start.

Potom je popsáno, jakým způsobem prováděli němečtí fašisté raketové útoky na Londýn.

V závěru pak posuzuje autor možnosti dalšího rozvoje a využití dálkových raket.

Plukovník K. Szweczenko, Pokroková úloha sovětské konstrukce tanků v druhé světové válce.

V úvodu seznamuje autor čtenáře s rozvojem konstrukce tanků v Sovětském svazu a ve velkých kapitalistických zemích před druhou světovou válkou. Potom popisuje typy sovětských tanků vyráběných v tomto období, jejich takticko-technická data a bojové vlastnosti potvrzující převahu Sovětského svazu v konstrukci tanků.

Potom jsou v článku uvedena takticko-technická data různých typů sovětských tanků z prvního období druhé světové války. Sovětské tanky jsou srovnávány s typy hitlerovských tanků, při čemž se ukazuje značná převaha sovětských tanků. Autor pak popisuje organizaci a růst výroby tanků v Sovětském svazu za války, jakým směrem se vyvíjely práce na vytvoření nových a zdokonalení dosavadních typů tanků. Dále je popsána úroveň rozvoje konstrukce tanků v hitlerovském Německu, v Anglii a ve Spojených státech amerických za druhé světové války a je tu ukázáno, že si Sovětský svaz udržel v této oblasti první místo ve světě.

V poslední části popisuje autor zdroje skvělých úspěchů Sovětského svazu v oblasti výroby tanků, kteréžto úspěchy zajistily Sovětské armádě převahu v tancích nad německou fašistickou armádou nejen co se týče vlastností, ale i počtu tanků.

Kapitán J. Sikorski, Vojenské umění ukrajinského národa v období boje za osvobození ze jha polských feudálů.

V úvodní části je objasněn význam národně osvobozenecké války na Ukrajině pod vedením Bohdana Chmelnického. Pak je popsána organizace ukrajinské armády, bojové vlastnosti pěchoty, jezdeckta, dělostřelectva, kozáckého loďstva a taktika ukrajinské armády.

Při rozboru vojenského umění ukrajinské armády jsou probány:

- příprava k velké osvobozenecké válce na Ukrajině,
- začátek války a průběh bojů v prostorech Žluté vody, Korsuň a Pilawce v roce 1648,
- průběh bojů u Zbaraže a Zborowa v r. 1649,
- rozvinutí bojové činnosti v l. 1650 až 1654.

V závěrečné části analyzuje autor vojenské umění ukrajinského lidu v období bojů za osvobození ze jha polských feudálů.

V rubrice o cizích armádách je článek *podplukovníka W. Ostrowitze „Americké názory na zásady organizace bojové činnosti za použití atomových zbraní na bojišti“*.

V první části článku jsou uvedeny americké názory k otázce reorganizace vojsk, vyplývající z nutnosti přizpůsobení činnosti vojsk podmínkám vytvořeným použitím atomových zbraní. Autor rozbírá faktory, které podle amerických názorů musí zabezpečit úspěch bojové činnosti za použití atomových zbraní.

V druhé části jsou uvedeny úkoly, které mohou být podle amerických názorů splněny pomocí atomových zbraní. Jsou tu rozebrány zvláštnosti útočné činnosti za použití atomových zbraní.

V třetí části se hovoří o zvláštnostech organizace obranné činnosti za použití atomových zbraní.

V poslední části vysvětluje autor některé otázky související s bojovým výcvikem vojsk a s jejich přípravou k činnosti v podmínkách používání atomových zbraní.

V rubrice „Diskuse a polemiky“ je otištěn další diskusní příspěvek k článku *podplukovníka Wołoszczuka „Poznámky k organizaci práce na VS a VP v průběhu vedení boje“*, otištěnému v *Myśli wojskowe* v prosinci 1953.

Podplukovník M. Gliński vytýká autorům některých diskusních příspěvků, že přistupují ke zkoumání dané otázky od-

tržené od skutečných podmínek, především od druhu a rázu bojové činnosti a od stupně velitelsství. Ve svém příspěvku se zaměřuje na otázky organizace práce na VS a VP taktických stupňů velení v průběhu útočné činnosti. Hlavním místem, z něhož se uskutečňuje velení jednotek, je velitelská pozorovatelná a od velitelsství útvarů počínaje výše — velitelské stanoviště. Na nižších velitelských stupních je velitel neustále na velitelské pozorovatelně, kdežto na stupních vyšších je tam jen potud, pokud to situace vyžaduje a podle podmínek pozorování. V noci a za špatných pozorovacích podmínek je na VS. Na VP je organizována stálá služba. Autor článku pak uvádí, kteří funkcionáři jsou s velitelem na VP a která oddělení štábu se rozmisťují na VS.

Zásadní otázkou, kolem které se točí diskuse, je otázka rozdělení úkolů mezi důstojníky štábu, kteří jsou na VP a na VS, a otázka spolupráce mezi nimi. Jedna část diskutujících vyslovuje názor, že hlavním místem, kde se koncentruje těžiště velitelské činnosti je VP, druhá část diskutujících to tvrdí o VS. Autor diskusního příspěvku k tomu říká, že se mu nezdá ani jeden, ani druhý názor správný. V soudobých podmínkách nemohou vševojskoví velitelé velet jen na podkladě osobního pozorování bojiště, ani jen na podkladě zpráv získaných pomocí pořítek bez osobního pozorování. Když je velitel útvaru (svazku) na VP, velí přímo těm vojskům, jejichž činnost osobně pozoruje. Ostatním vojskům velí prostřednictvím důstojníků štábu na VS. Náčelník štábu shromažďuje zprávy o situaci v celém pásmu činnosti útvaru (svazku) a čas od času přichází za velitelem na VP a informuje ho o celkové situaci. Velitel pak učiní rozhodnutí, které uvádí náčelník štábu v život po návratu na VS. Mohou být také případy, že velitel sám zajede na VS, aby tam vyslechl informaci náčelníka štábu o celkové situaci a učinil rozhodnutí.

Podle autora článku nejdůležitější je správné organizovat součinnost mezi VS a VP. Je nesprávné, stane-li se z VS po odjezdu velitele na VP jen místo, kde se registrují události a vykonávají jen práce podřadného významu. Co se týče přemísťování VS a VP taktických svazků, souhlasí autor článku s názorem vysloveným autory předcházejících diskusních příspěvků, otištěných v 6. čísle MW/1954.

V rubrice „Kritika a bibliografie“ je recenze knihy A. Alexsiejewa „Wojenne finance państw kapitalistycznych“, vydané v r. 1954 vydavatelstvem polského ministerstva NO.

Obsah bulharského vojenského odborného časopisu „Vojenna mysl“ číslo 8/1954

Projev ministra národní obrany *generála armády P. Pančevského* „Deset let od vzniku bulharské lidové armády“, pronesený dne 22. 9. 1954 při příležitosti Dne bulharské lidové armády.

Plukovník Želez Iv., Stranická výchova vojáků — každodenní a odpovědný úkol.

Kontradmirál Ormanov Br., Některé otázky velení při protivýsadkové operaci.

Plukovník Dudov P., Obrana střeleckého sboru v horském zalesněném terénu.

Podplukovník Antonov Em., Organizace a provádění součinnosti v střelecké divisi při průlomu nepřátelské obrany vybudované v polních podmínkách.

Plukovník Nedjalkova P., Některé otázky kombinovaných převozu a využití automobilní dopravy.

Major Markov P., K článku „Organizace součinnosti mezi stíhací leteckou divisi a střeleckým sborem v útočném boji.“

Major Jolov P., Organizace a použití amerického polního dělostřelectva v základních druzích boje.

Obsah rumunského vojenského odborného časopisu „Cultura militara“, čís. 4/1954

Úvodník

Ozbrojené síly rumunské lidové republiky na stráž bezpečnosti naší vlasti.

Otázky vojenské ideologie a vědy

O organizačních schopnostech velitelského sboru armády.

Vojensko-historické otázky

Ch. Nitu, Bojová cesta divise „Tudor Vladimirescu — Debrecin“. Bitva pod Vaslujem.

O cizích armádách

Americká obrněná divise v záloze za obrany.

Vojenská technika

Ing. I. Pana, Některá použití radiolokace v bojové technice.

Kritika a bibliografie

Novomalthusianství ve službách agresivní politiky imperialismu.

Různé

I. Paun, O převozech vojsk při soustředění.

Obsah rumunského vojenského odborného časopisu „Cultura militara“, čís. 5/1954

Úvodník

37. výročí Velké říjnové socialistické revoluce.

Otázky vojenské ideologie a vědy

A. Petri, Některé vojenské otázky z díla Mao Ce-tuna „Strategické otázky čínské revoluční války (otištěné v prvním svazku vybraných spisů).“

Vojensko-historická část

M. Marinou, Dobytí pevnosti Ismail r. 1790.

M. Cucu, Operace k osvobození sovětských baltských republik (Osmý úder).

Velcí vojevůdci

A. Minei, P. J. Bagration (1765—1812).

O cizích armádách

Bojová činnost amerických tankových jednotek v noci.

Některé otázky použití atomových zbraní a ochrany proti nim podle amerických názorů.

Bojová technika

Ing. J. Pascaru, Reaktivní dělostřelectvo.

Kritika a bibliografie

Expanse USA do Středozemního moře — ohrožení míru a bezpečnosti národů.

Podrobnější informace o obsahu třech článků otištěných v rumunském vojenském odborném časopise „Probleme de arta militara“, čís. 5/1954

(Doplňk k obsahu otištěnému v 6. čísle Vojenské mysli 1954, na str. 139)

1. Některé otázky související s prací zpravodajského oddělení armády

V úvodu článku je podrobně zdůvodněna nutnost centralisace prostředků a druhů průzkumu, centralisovaného vydávání úkolů pro průzkum, soustřeďování a vyhodnocování zpráv v rámci armády. Dále je zdůrazňována úzká součinnost mezi jednotlivými druhy a prostředky průzkumu a nutnost dokonale využít všech zdrojů zpráv. Všechno to organizuje a uskutečňuje zpravodajské oddělení štábu armády.

V další části je uveden obsah „Plánu průzkumu“ a ostatních dokumentů zpracovávaných zpravodajským oddělením štábu armády, způsob jejich zpracování a kdo se na zpracovávání účastňuje.

Hlavní myšlenkou článku je součinnost a nepřetržitý styk zpravodajského oddělení štábu armády s ostatními odděleními štábu armády, hlavně s operačním oddělením, dále s průzkumem jednotlivých vševojskových a speciálních svazků, s týlem a se sousedy.

V příloze je zpracovaná velká přehledná tabulka nazvaná: „Součinnost zpravodajského oddělení štábu armády s průzkumem druhů vojsk, s odděleními štábu armády a se sousedy“, kde je uvedeno, jak je uskutečňována součinnost zpravodajského oddělení s uvedenými složkami.

2. Maskování za útočné a obranné operace

V úvodu píše autor článku, plukovník P. Cheorghe, všeobecně o maskování jako o základním prostředku, který zabezpečuje dosažení překvapení a usnadňuje dosažení úspěchu s malými ztrátami.

V další části rozebírá úkoly operačního maskování, přitom jako hlavní cíl, který sleduje maskování, uvádí „dosáhnouti překvapení ze všech možných hledisek“.

Maskování se provádí dvěma základními druhy opatření, které úzce spolu souvisí a je nutno vhodně je kombinovat a sice:

1. ukrytí a utajení,
2. opatřeními ke klamání nepřítele.

V dalším autor rozebírá jednotlivá opatření pro uskutečňování maskování v útočné a obranné operaci.

V útoku

Cíl: zajistit dosažení překvapení tím, že nepřítele uvedeme v omyl o cíli, charakteru, místě, době a zvlášť o hlavním směru připravované útočné operace.

Zvlášť důležitá je nepřetržitost maskovacích opatření již od přijetí rozhodnutí a též v průběhu operace tak, aby nepřítel dospěl k falešným závěrům o přípravě a dalším rozvinutí útoku.

Dále autor uvádí jednotlivá opatření pro ukrytí a utajení, a opatření pro klamání nepřítele v jednotlivých obdobích útočné operace, doložené příklady z Veliké vlastenecké války SSSR (mezi jinými je uveden příklad uvedení nepřítele v omyl o hlavním směru připravované operace v bojích 53. sovětské armády a 1. rumunské armády v Nizkých Tatrách).

V obraně

Hlavní důraz je kladen na přípravné období. Cílem maskovacích opatření je dosáhnout toho, aby nepřítel nezjistil, kde je zamýšleno klást hlavní odpor. Důležité je utajit a ukryt zálohy a uvést nepřítele v omyl o jejich zamýšleném použití.

V další části článku autor rozebírá podstatu rozhodnutí velitele fronty (armády) a návrhy jednotlivých náčelníků druhů vojsk pro uskutečnění opatření pro maskování. Uvádí obsah „Plánu maskování“ (v rámci fronty a armády) a rozbor opatření pro kontrolu operačního maskování.

V závěru jsou uvedeny podmínky úspěchu maskování v obranné a útočné operaci:

- správné rozhodnutí velitele k uskutečnění co nejrozsáhlejších opatření pro ukrytí a utajení, pro oklamání nepřítele,
- vypracování přesného „Plánu maskování“ (prostorově a časově) pro plánovanou operaci,
- přísná disciplína při uskutečňování maskovacích opatření,
- nepřetržitě přizpůsobování maskovacích opatření vývoji situace v průběhu operace,
- provedení kontroly maskovacích opatření.

3. Boj proti vzdušnému výsadbku v obraně armády a sboru

V úvodu píše autor, plukovník B. Štefan, o významu použití vzdušného výsadbku v obranné a útočné operaci a stručně shrnuje historii výsadbkového vojska v Sovětské armádě.

V první části rozbírá zásady použití a úkoly výsadbku v útočné operaci s hlediska vojenských teoretiků imperialistických zemí. Podstata těchto zásad je asi tato: nejčastější použití výsadbku do hlubokého týlu nepřítele (obyčejně malé divíseřské skupiny), dále do operační hloubky (operační výsadek v hodnotě asi jedné divíse, výjimečně do taktické hloubky (pluk, případně prapor).

Dále autor rozvádí zásady výběru prostoru soustředění a nakládání, sestavení jednotlivých sledů vzdušného výsadbku, zásady přepravy vzduchem, stíhací a bitevní doprovod, činnost výsadbku po vysazení; jednotlivé zásady a činnost dokládá čísly, normou a příklady použití výsadbku v druhé světové válce Angličany a Američany.

Závěrem k první části uvádí, že nejcitlivější okamžik pro vzdušný výsadek je doba těsně po vysazení (přistání) a právě té doby musí obránce využít pro protivýsadbkovou akci.

Z obsahu další části článku:

- všeobecné předpoklady pro úspěšný boj proti výsadbku v obranné operaci,
- způsob určování odpovědnosti za protivýsadbkovou obranu v prostoru pro armádu a sbor,
- dvě základní období boje proti výsadbku (období přípravy nepřátelského výsadbku, jeho přepravy vzduchem a vysazení a období boje za zničení nebo zajetí výsadbku),
- prostředky (zbraně a jednotky) použité v jednotlivých obdobích boje proti výsadbku.

V prvním období: letectvo (průzkumné, stíhací, bombardovací), průzkumné jednotky, protiletadlové dělostřelectvo.

V druhém období: tak jako v období prvním a bezprostřední ochrana postavení dělostřelectva, štábů, týlových sledů; zesílené jednotky motocyklistů (jako základní prostředek), část sil druhého sledu armády (sboru) a to obzvlášť tehdy, když v druhém sledu je mechanizovaná divíse; protivýsadbková záloha když je vyčleněna (u sboru se vždy nevyčleňuje), tanková záloha (použit jen

výjimečně a to jen část, vzhledem k potřebám boje vedeného proti útočícím pozemním vojskům nepřítele), týlové útvarů.

Základní myšlenkou této části článku je, že boj proti výsadbku je jen částí celého obranného boje a nesmí být veden na úkor boje proti útočícím pozemním vojskům nepřítele.

Boj proti výsadbku se organizuje v rámci armády na podkladě operačních směrnic frontu a v rámci sboru na podkladě bojového rozkazu velitele armády.

V další části autor podrobně uvádí opatření pro boj proti výsadbku, který musí předvídat rozhodnutí velitele armády (sboru), dále obsah dokumentu „Plán boje proti výsadbku“, který se zpracovává u armády a sboru a na podkladě kterého podřízené svazky obdrží pokyny pro přípravu a vedení boje proti výsadbku.

Další část obsahuje průběh vedení boje proti vzdušnému výsadbku podle jednotlivých období; činnost jednotlivých prostředků (jednotek, zbraní), které se zúčastňují boje.

Vlastní boj proti vysazenému výsadbku má charakter střetného boje po případě útoku na nepřítele, který spěšně přišel do obrany a úspěch závisí na rychlém soustředění potřebných sil, rychlém jejich přepravení na místo boje a prudkým překvapujícím útokem namířeným proti hlavnímu uskupení nepřítele. Dělostřelectvo se obvykle používá decentralizovaně a většinou pro přímou střelbu. V případě, že útok z chodu by již neměl vyhlídky na úspěch, dělostřelectvo provede krátkou přípravu. Tanky a samohybná děla se používají masově a na hlavním směru. Bližší úkol (praporu, pluku, divíse) zahrnuje obvykle celou hloubku prostoru obsazeného nepřítelem. Jako další úkol se určuje úplné zničení výsadbku.

V boji proti výsadbku je velmi důležité i správné zaměření politické práce. U jednotek v týlu, kde operuje výsadek, je nutné vštípit vojákům to, že hlavní pozornost musí věnovat nepříteli, který útočí od fronty, že proti výsadbku jsou učiněna dostatečná obranná opatření. U jednotek účastnících se boje proti výsadbku je nutno dosáhnout toho, aby vojáci pochopili, že na rychlé, včasné a úplné likvidaci výsadbku záleží ve velké míře úspěch obranného boje.

V závěru autor shrnuje nejdůležitější zásady boje proti vzdušnému výsadbku, na který je třeba brát hlavní zřetel.

(Zpracoval poručík Juraj Popovič)

O použití atomové zbraně v pozemním boji

(O knize Reingardta a Kintnera „Atomová zbraň v pozemním boji“)

Vládnoucí kruhy USA, které úsilovně připravují novou světovou válku, zakládají své agresivní plány hlavně na prostředcích hromadného ničení lidí, především na atomové a vodíkové zbraně. Američtí monopolisté zamýšlejí využít největšího úspěchu lidského genia — ovládnutí nitrojaderní energie — k porobení svobodomyšlných národů.

Ve Spojených státech amerických je vydáváno nemálo knih, jejichž cílem je propagovat atomovou a vodíkovou zbraň, zastrašovat národy světa hrůzami atomové války, ospravedlňovat zločinné plány amerických imperialistů. K takové literatuře patří i kniha plukovníka Reingardta a podplukovníka Kintnera „Atomová zbraň v pozemním boji“,¹⁾ vydaná v USA koncem roku 1953.

Jak vysvitá z předmluvy ke knize, vytkli si autoři za cíl pojednat o nejdůležitějších otázkách souvisících s použitím atomové zbraně v základních druzích boje a operace a určit se zřetelem na tyto otázky, jakým způsobem má být prováděna bojová příprava a upravena organizační složení americké armády.

Reingardt a Kintner netoliko usilují ospravedlnit použití atomové zbraně, ale vyzývají i k rozpoutání atomové války. Tyto výzvy, které se autoři snaží podepřít demagogickými projevy o ochraně smutné minulosti „svobodného světa“, o „ohrožení z Východu“ atd., nepřihlíží ke ztrátě monopolu USA na atomovou zbraň a vycházejí z toho, jako by USA měly velkou převahu v množství atomových zbraní a větší rozmanitost prostředků jejich upotřebení.

Vývodům autorů, přestože ujišťují, že jim jde toliko o „theoretické“, „diskusní“ pojednání, nelze upřít určitou konkrétnost. Tak sami nepokrytě prohlašují, že vedoucí americké vojenské kruhy jsou připraveny použít atomové a vodíkové zbraně proti Sovětskému svazu a státům lidové demokracie. Neméně přímo autoři knihy prohlašují, že USA mají v úmyslu vést válku toliko na cizím území. Přehlížejíce skutečnosti mění fanatičtí theoretikové atomové války jediným škrtem pera polovinu zeměkoule v majetek amerických monopolů. Naše vojenské hranice — neostyšně prohlašují Reingardt a Kintner — probíhají nyní Eurasií — západní Evropou, severní Afrikou a Středním Východem.

¹⁾ „Atomic weapons in land combat“ by colonel D. Reingardt and lt.-colonel W. Kintner, 1953.

I když autoři přikládají veliký význam atomové zbraně pro uskutečnění strategických cílů vedoucích amerických vojenských činitelů, jsou nuceni nicméně označit kalkulace některých kruhů Pentagonu na atomový „Blitzkrieg“ za zřejmě neuskutečnitelné. „Válka bez lidí, mechanizovaná válka,“ praví se v knize, „všechna tato živá hesla, která hlásají, že by bylo možno vést válku bez lidských záloh, nesnesou kritiku s hlediska atomové taktiky.“

Použití atomové zbraně k strategickým a operačně taktickým cílům vůbec neodstraní nutnost pozemního vojska, ale naopak zvýší ve velkém stupni jeho úlohu. „Žádná zbraň anebo systém různých druhů zbraní,“ tvrdí Reingardt a Kintner, „nemůže plně nahradit vojska.“

K dosažení vítězství ve válce podle jejich mínění jsou nezbytné nejen atomové zbraně, ale i velký počet dobře vycvičených a vyzbrojených pozemních vojsk působících v těsné součinnosti se vzdušnými a námořními silami na podkladě jediného strategického plánu.

Ostatné použití takového mocného prostředku, jakým je atomová zbraň, podle mínění autorů, musí vyvolat vážné změny jak v metodách vedení války v celku, tak i v metodách vedení boje a operací, ale též i v organizačním složení ozbrojených sil. Tyto změny mohou se týkat rozptýlení vojsk a bojových sestav v útočném boji a v obraně, zvýšení pohyblivosti a manévrovosti vojsk na bojišti, způsobů velení vojskům, zvýšení úlohy ženijního zabezpečení boje a operace.

Zvláštní znepokojení autorů vyvolává to, že současná příprava a organizace armády USA tomu neodpovídají. Prapor armády USA, říká se v knize, téměř není s to vést boj samostatně. Jeho činnost za dané organizace závisí na plukovním týlu a plukovních jednotkách — rotě těžkých minometů, zdravotnické a tankové rotě. Navrhuje se změnit nynější organizaci tak, aby byla zvýšena samostatnost útvarů a jednotek. Vyslovuje se myšlenka, že pluk přestane být základní taktickou jednotkou. Je třeba, aby se prapory a oddíly všech druhů vojsk staly samostatnými jak v zásobování, tak i po taktické stránce. Předpokládá se sloučit prapory v brigády a těm dávat větší úkoly, než jsou ty, které plnily pěší pluky. Brigády pak mají být sloučeny v divize anebo ve skupiny. Má se za to, že v sestavě takové divise bude až šest brigád.

Které druhy atomové zbraně náležejí v armádě USA do kategorie zbraní taktických? Je to — atomová dělostřelecká střela, dálkové řízené a raketové střely s atomovou náloží a atomová puma.

Atomové dělostřelectvo, dálkové řízené a raketové střely se navrhuji sloučit do zvláštní jednotky — baterií a oddílů. Budou přidělovány těm svazkům, jejichž velitelům bude dána pravomoc použít atomové zbraně. Organizace součinnosti s letectvem používajícím atomových pum ve prospěch pozemního vojska bude uskutecňována na stupni polní armáda — skupina armád.

Za hlavní podmínku úspěšného použití taktických atomových zbraní pokládají Reingardt a Kintner nadvládu ve vzduchu. Těmito zbraněmi mají být umlčovány ty cíle, které nemohou být rychle a účinně umlčeny obyčejnými prostředky. K takovým cílům se počítají: atomové prostředky nepřítele, soustředění živé síly a techniky, letiště v předfrontovém prostoru, na kterých je umístěno taktické letectvo nepřítele, štáby, mosty a přepravy, komunikační uzly, přístavy, základny, sklady atd.

Právo volby cíle pro atomové zbraně se navrhuje dát jen velitelům sborů a výše. Velitelům divisi bude takové právo propůjčováno jen výjimečně.

Po projednání základních otázek použití atomové zbraně v pozemním boji a jeho vlivu na organizaci a taktiku vojsk, přecházejí autoři k rozboru všeobecných zásad činnosti vojsk v základních druzích boje.

Útok

Podle mínění autorů je za použití atomových zbraní hlavním principem útoku velká mohutnost palby spojená s rychlým postupem vojsk. Domnívají se, že atomová zbraň umožní upustit od takových způsobů manévru za útoku, jako je hluboký obchvat a obejít. Čelní útok na směr, na kterém je v obránci soustředěno velké množství živé síly a techniky, může se stát nejvýhodnějším. „Místo aby se vyhledávala k útoku jen nejslabší místa protivníka,“ píší, „může armáda vybavená atomovou zbraní provést záměrné úder na nejsilnější místo jeho obrany.“ Průlom obrany spočívá úplně na atomové zbraní, která musí v ní vytvořit vlny do značné hloubky. K rozvinutí úspěchu nutno do těchto vlnů zasadit velmi pohyblivé proudy tankového vojska a motorisované pěchoty. Autoři soudí, že v okruhu účinnosti atomové zbraně budou mít útvary nepřítele velké ztráty, budou demoralisovány a nezmohou se na účinný odpor proti útočícím vojskům. Počítá se, že postup

vlastních vojsk v útočném boji nemůže být zdržen zbytkovou radiací.²⁾ budou-li vojska postupovat s největší rychlostí dokonce hned po výbuchu atomových střel. Výbuchy v tomto případě musejí být provedeny ve vzduchu.

V těchto podmínkách „tempa a hloubky úkolů při rozvíjení úspěchu po atomovém napadení nepřítele musejí být stejně velkými jako při pronásledování“. Úkol divisi prvního sledu bude záležet v průlom předního okraje nepřítele, ale další útočný boj nutno vést metodou pronásledování.

Rozbírání soustředění vojsk k útoku poukazují Reingardt a Kintner na dvě zvláštnosti. Za prvé soustřeďující se vojska nesmějí se sama stát předmětem atomového napadení nepřítele anebo dostat se pod úder vlastní atomové zbraně. Za druhé jejich síly musí být dostatečné k úspěšnému útoku po použití atomové zbraně.

Kniha doporučuje spolehlivě ukrývat v zákopech vojska prvního sledu, která se soustřeďují k útoku a včas je upozorňovat na atomové úder, které budou provedeny proti nepříteli. Vlastnímu letectvu nutno označit místa a doby výbuchů pum, aby se mohlo vyhnout nebezpečným pásmům. Rychlé zpravení vojsk o tom musí se stát vážnou povinností všech štábů.

Autoři usuzují, že k úspěšnému útoku musí být všechny útvary čítaje v to zálohy včas připraveny k postupu vpřed na dříve určeném (naplánovaném) směru. Tento směr musí procházet linií atomových výbuchů, provedených zpravidla ve vzduchu v určené výšce.

V knize se obrací pozornost i na ženijní zabezpečení útoku, avšak konkrétní normy pro zesílení ženijními a technickými jednotkami útočících vojsk nejsou udány.

Za útoku přikládají autoři velký význam průzkumu. Průzkumné orgány musí včas informovat velitelství a štáby o možném atomovém napadení, o přísunu záloh nepřítele atd.

Reingardt a Kintner zdůrazňují, že za útoku může být atomová zbraň účinná jen za podmínky, budou-li do vlny vytvořené atomovými střelami, zasazeny velmi pohyblivé tankové vojska a motorisovaná pěchota. V opačném případě budou nepřátelské útvary umlčeny na nějaký čas atomovou zbraní uvedeny do pořádku a znova budou klást úporný odpor.

²⁾ Název „zbytková radiace“ (ostatočnaja radiacija) nahrazuje dosud používaný termín „sekundární radioaktivita“ v Pom-chem-15, čl. 25.

Obrana

Autoři knihy prohlašují, že atomová zbraň je svou povahou zbraň útočná, zároveň však poznamenávají, že ji může být použito i v obraně. Atomové zbraně může být v obraně účinně použito v tom případě, když bránci se vojska donutí nepříteli provést velké soustředění sil a prostředků. To je nezbytné k účelnému použití mohutnosti atomového úderu.

V knize se tvrdí, že za použití atomových zbraní je neúčelné klást důraz na vytvoření obrany typu „Meginot“. Ta vyžaduje velké soustředění sil, prostředků a v celku bude představovat „výhodné cíle pro atomové údery“.

V obraně je třeba používat dobře připravených pohyblivých a vyzbrojených svazků, aby mohly širokým manévrem a různými léčkami přimět nepřítele zastavit se, soustředit síly a ty pak vystavit atomovému napadení.

Reingardt a Kintner navrhuje, aby se vojska k dosažení odolnosti obrany hluboko zakopávala. Pro zakopanou pěchotu bude výbuch „nominální“ atomové pumy nebezpečný na vzdálenost jen do 600 m od epicentra výbuchu. Hloubka jednoduchého okopu pro vojáka sedícího na bobku může být v tom případě 1,8 m a pro ležícího na dně okopu 1,2 m.

Autoři mají za to, že v obraně může být použito atomové zbraně k splnění těchto základních úkolů: ke zmaření přípravy útoku vojsk nepříteli, k podpoře protizteče (protiúderu) vlastních vojsk při průlomu obrany, k ochraně odchodu vlastních vojsk.

Mimo to uvádějí ještě jednu variantu využití atomové zbraně v obraně, kterou označují za „méně žádoucí“. Jde o situaci, kdy útočící vojska nepříteli mají úspěch, není však přitom žádoucí opustit obrannou čáru z těch nebo jiných důvodů, třebaže nejsou bránci se vojska s to zadržet útok. V takovém případě může být proveden atomový úder na útočící vojska nepříteli, i když už vnikl do sestavy bránců se vojsk. K zmenšení ztrát ve vlastních vojskách navrhuje se přesně je informovat o době provedení atomového úderu, aby se mohla ukrýt v okopech. Takové metody použití atomové zbraně považují američtí vojenští teoretikové podle Reingardtových a Kintnerových slov „s vojenského hlediska za plně oprávněné“, stejně jako použití atomové zbraně vůbec.

Reingardt a Kintner tvrdí, že atomová zbraň značně zvýšila účinnost vzdušných výsadkových operací, ale nezměnila zásady jejich provedení. Především je třeba pokládat nadvládu ve vzduchu za hlavní

podmínku k provedení jak taktických, tak i strategických vzdušných výsadkových operací. Taktické vzdušné výsadky (obyčejně v sestavě jedné vzdušné výsadkové divise) pokládají se za mohutný prostředek k rozvinutí úspěchu v útočném boji. Počítá se s jejich vysazením v hloubce v rozmezí od 16 do 24 km. Předpokládá se, že k vysazení divise může být v rozsáhlé míře použito vrtulníků.

Velký význam, zdůrazňují autoři, má utajení a rychlost. Soustředění velkého množství vojsk a letounů na jednom letišti je výhodným cílem pro atomovou zbraň nepříteli. Proto se doporučuje určit k provedení operace několik letišť. Na příklad k vysazení jedné vzdušné výsadkové divise je třeba podle výpočtu autorů knihy 11 leteckých pluků a stejného počtu letišť.

Reingardt a Kintner připouští, že vysazení výsadku může být provedeno i v prostoru výbuchu atomových střel (pum), ale ne dříve než za 10 až 30 minut po výbuchu. Ve zbytkové radiaci nevidí žádné nebezpečí pro vysazované vojsko, když byly výbuchy uskutečňeny ve vzduchu. Autoři zdůrazňují důležitost přesných předpovědí počasí, zvláště pravděpodobné síly a směru větru v prostorech vysazování.

Úspěch činnosti vojsk v nových podmínkách závisí podle mínění autorů v ohromné míře na intenzivní bojové přípravě v míru. Nebude možné cvičit vojska přímo na bojišti nebo v přifrontovém týlu, jak se to dělalo u amerických vojsk v druhé světové válce a ve válce v Koreji. „Ani jediný vojenský útvar,“ praví se v knize, „který nebyl podroben důkladné přípravě k atomové válce, nebude s to udržet svou bojeschopnost na bojišti.“

Hlavní požadavek autorů knihy na bojovou přípravu tkví v tom, aby byla prováděna v podmínkách, které co nejvíce odpovídají bojové skutečnosti. Ve spojitosti s tím doporučuje se věnovat obzvláštní pozornost protiatomové ochraně jak individuální, tak hromadné. Nejlepší ochranu poskytují hluboké okopy, využití úkrytů a dovedné provedení maskování. Zkušenosti z války v Koreji a z bojové přípravy v poválečném období nutí autory knihy prohlásit, že „výcvik americké armády v maskovacím umění je sice prováděn již dlouho, ale bez úspěchů“.

Reingardt i Kintner doporučují začít budování bojových postavení vykopáním dostatečně hlubokých jednoduchých okopů a pohodových úkrytů pro velitelská stanoviště a obvoziště. Dělostřelci zakopávají děla a jiný materiál. Jednoduchý okop třeba vykopat do hloubky nejméně 1,2 m a pak prohlubovat do

1,8 m. Takový rozsah ženijních prací zřejmě „nesedí“ americkým vojákům, ježto k tomu, píše se v knize, „je třeba značně více námahy, než jsou zvyklá vydávat americká vojska“.

Za jeden z prostředků protiatomové ochrany autoři pokládají pohyblivost vojsk, zejména tehdy, když nepřítel může použít atomové zbraně jen z letounů.

V knize se píše, že při cvičeních, bez ohledu na to, použijí-li se v nich skutečných pum anebo jen imitací, třeba splnit tři základní úkoly:

- rychle přejít do útoku ze spěšně vybudovaných postavení, jakmile se provede atomový úder na obranu nepřítel;
 - přeskupit síly a obnovit bojeschopnost útvarů po atomovém napadení nepřítel;
 - poskytnout pomoc při obnovování městského nebo průmyslového prostoru, který utrpěl atomovým úderem.

V americkém tisku se často objevují zprávy, které ukazují, že kázň v armádě USA je vesměs na nízkém stupni. Mezi americkými vojáky je velmi rozšířeno marodérství, opilství, masové samovolné opouštění jednotek, odpirání poslušnosti velitelům, zběhnutí. Zvláště zběhání se rozšířilo za války v Koreji. Podle svědectví samých Američanů, jsou nyní vojenské záležitosti USA přehlíženy vojáky odsouzenými pro zběhnutí.

Proto autoři požadují při provádění bojové přípravy, aby bylo zavedení nej-

přísnější kázně jakýmkoli prostředky jedním z hlavních úkolů velitelů. „Umění udržet,“ píše, „v poslušnosti své útvary a vynutit si vysokou kázeň ve všech jednotkách je to, čím bude třeba ověřovat si hodnotu velení.“ Tento činitel, podle mínění autorů, bude hrát v atomové válce rozhodující úlohu. „Jenom při nejpřísnější kázni,“ píše se v knize, „se armáda po výbuchu atomové pumy nepromění v nespokojenou tlupu.“

Reingardtova a Kintnerova kniha je dalším svědectvím toho, že se americké vojenské síly usilovně připravují použít atomové zbraně k zločinným cílům dobýt světového panství.

Sovětský lid bedlivě sleduje intriky imperialistů. Komunistická strana a sovětská vláda pevně a důsledně provádějí politiku míru a při tom se každodenně starají o upravení obranyschopnosti SSSR. Naše mocné ozbrojené síly mají vše potřebné k splnění svých úkolů. A kdyby se imperialisté, „spoléhající na atomovou zbraň, rozhodli k šílenství a dostali chuť vyzkoušet sílu a moc Sovětského svazu, nelze pochybovat o tom, že agresor bude umlčen touž zbraní a že takové dobrodružství bezpodmínečně povede k rozpadu kapitalistického společenského systému“ (G. M. Malenkov).

A. Ščerbakov, B. Červjakov
(Z časopisu „Propagandist i agitator“
čís. 20/1954)

UPOZORNĚNÍ REDAKCE

V posledním (šestém) čísle Vojenské mysli 1954 bylo otištěno na 3. straně obálky upozornění redakce na Nařízení NGŠ čís. 069/1954, podle kterého se mohli důstojníci a generálové splňující určité podmínky přihlásit k odběru Vojenské mysli, ročníku 1955 za předplatné.

Vzhledem k tomu, že v poslední době vyvstaly nové závažné okolnosti, ke kterým je nutno přihlížet, nelze zatím umožnit odběr časopisu Vojenská mysl za předplatné. Nařízení NGŠ čís. 069/1954, čl. 1 bylo zrušeno. Vojenská mysl bude i v roce 1955 přidělována jen služebně v omezeném počtu podle dosavadního rozdělovníku. Předplatné na Vojenskou mysl 1955, pokud bylo odesláno, vrátí Naše vojsko — distribuce, n. p., odesílatelům.

Aby mohla Vojenská mysl otiskovat i články obsahující úvahy o zvláštnostech boje a operace při oboustranném použití atomových zbraní, bude od 1. čísla ročníku 1955 označena jako přísně tajná písemnost a je třeba podle toho s ní zacházet.

Vydává MNO. Řídí redakční rada: Jaroslav Dočkal, Jaroslav Kučera, Václav Voneš, Josef Haman, Jaromír Vyhnánek, Zdeněk Malý, František Houra, Ján Lipový, Eduard Ureš, Josef Slabý, Ing. Jan Bělohoubek, Stanislav Hruška, Karel Pavelka (redaktor).

Adresa redakce: Redakce časopisu „Vojenská mysl“ Praha, pošt. úřad 190, poštovní příhrádka 19120/T. — Vydává MNO v Našem vojsku, vydavatelství, n. p., Praha. —

Tiskne Naše vojsko, tiskárna, n. p.

V roce 1955 vyjde 6 čísel.

Časopis nelze předplácet, přiděluje se jen služebně.

